

Prezes Rady Ministrów

Donald Tusk

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

RM-0610-31-25
UD69

Pan Szymon HOŁOWNIA
Marszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi
projekt ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym
poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został
upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem
Donald Tusk
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:
wnioskodawca

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej

Art. 1. W ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1534) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 4 uchyla się ust. 2–6;
- 2) w art. 7 w ust. 3 uchyla się pkt 2;
- 3) w art. 8:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się podczas dyżuru. Dyżur ten odbywa się w punkcie w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu i trwa co najmniej 4 godziny dziennie, z wyłączeniem dni, o których mowa w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 296).”,

b) po ust. 3 dodaje się ust. 3a i 3b w brzmieniu:

„3a. Osoba uprawniona może skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w punkcie lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.

3b. W przypadku udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oświadczenie, o którym mowa w art. 11 ust. 4, może być złożone w formie dokumentowej.”,

c) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2023 r. poz. 20), może być udzielana nieodpłatna pomoc prawna lub może być świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie także poza punktem.”;

4) po art. 8a dodaje się art. 8b w brzmieniu:

„Art. 8b. W przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego starosta może ustalić, że udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego następuje wyłącznie za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Na wniosek osoby udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie starosta może również określić ogólne warunki techniczne odbywania dyżurów poza punktem. Przepisu art. 11 ust. 4 nie stosuje się.”;

5) w art. 11 ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 4, przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osób trzecich. Administratorem danych osobowych zawartych w tym oświadczeniu jest starosta. W celu umożliwienia kontroli prawidłowości udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej starosta przechowuje oświadczenie przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym zostało sporządzone. Oświadczenie przekazuje się staroście do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego w sposób uniemożliwiający powiązanie tego oświadczenia z kartą pomocy, w szczególności po usunięciu oznaczenia dnia jego złożenia.”;

6) w art. 28 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. W latach 2026–2035 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym wejścia w życie niniejszej ustawy wynosi 1 259 288 006 zł, z tym że w poszczególnych latach wyniesie odpowiednio:

- 1) w 2026 r. – 112 302 706 zł;
- 2) w 2027 r. – 115 222 576 zł;
- 3) w 2028 r. – 118 103 140 zł;
- 4) w 2029 r. – 121 055 719 zł;
- 5) w 2030 r. – 124 082 112 zł;
- 6) w 2031 r. – 127 184 165 zł;
- 7) w 2032 r. – 130 363 769 zł;
- 8) w 2033 r. – 133 622 863 zł;
- 9) w 2034 r. – 136 963 435 zł;
- 10) w 2035 r. – 140 387 521 zł.”;

7) uchyla się art. 28a;

8) uchyla się załącznik nr 1 do ustawy.

Art. 2. Do oświadczeń, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym, złożonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy ustawy zmienianej w art. 1, w brzmieniu dotychczasowym.

Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 3, 4 i 7, które wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2025 r.

UZASADNIENIE

Niniejszy projekt ma na celu zmianę ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1534), zwanej dalej „ustawą”. Projekt ustawy obejmuje zmiany koncepcji działania systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, które uzyskały akceptację Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, Nieodpłatnego Poradnictwa Obywatelskiego oraz Edukacji Prawnej. Propozycje objęte projektem ustawy przewidują zwiększenie dostępności systemu dla osób uprawnionych.

Projektowana ustawa obejmuje wprowadzenie możliwości udzielania porad za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość także poza stanem epidemii lub stanem zagrożenia epidemicznego, a także rezygnację z konieczności składania przez osobę uprawnioną oświadczenia, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej.

W pierwszej kolejności w art. 1 pkt 1 projektu ustawy przewidziano zniesienie obowiązku składania pisemnych oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione oraz zaproponowano rezygnację z oświadczeń osób fizycznych prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku (uchylenie w art. 4 ust. 2–6 ustawy).

Funkcjonujące dotychczas rozwiązanie nie stanowi efektywnego narzędzia weryfikującego czy o pomoc rzeczywiście ubiega się osoba, której nie stać na uzyskanie komercyjnej pomocy prawnej. Z kolei konieczność składania takiego oświadczenia stanowi często trudną do przezwyciężenia barierę psychiczną dla osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na korzystanie z odpłatnej pomocy prawnej, a które mimo to odczuwają dyskomfort przy składaniu przedmiotowych oświadczeń. Odformalizowanie procedury ubiegania się o nieodpłatną pomoc powinno jednocześnie przełożyć się na większą liczbę udzielanych porad.

Zaproponowana powyżej zmiana uzasadnia również uchylenie załącznika nr 1 do ustawy (art. 1 pkt 8 projektu ustawy).

Jednocześnie, w związku ze zniesieniem obowiązku składania przez osoby uprawnione oświadczeń, że nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, proponuje się uchylenie w art. 7 ust. 3 pkt 2 ustawy (art. 1 pkt 2 projektu ustawy).

Kolejna zmiana obejmująca treść art. 8 ust. 3 ustawy (art. 1 pkt 3 lit. a projektu ustawy) ma na celu doprecyzowanie, że nieodpłatna pomoc prawna jest udzielana lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie jest świadczone podczas dyżuru. W zaproponowanym rozwiązaniu podkreślono, że dyżur nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się w punkcie w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu i trwa co najmniej 4 godziny dziennie, z wyłączeniem dni, o których mowa w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 296).

Powyższa kwestia jest związana z zakładanym wprowadzeniem możliwości zdalnego (za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość) świadczenia pomocy prawnej jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta pomocy prawnej, nie tylko w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, ale także po ich ustaniu. Aktualnie takie rozwiązanie jest przewidziane dla ograniczonego kręgu osób (osób ze znaczną niepełnosprawnością ruchową i osób doświadczających trudności w komunikowaniu się – art. 8 ust. 8 ustawy), a także dla wszystkich osób uprawnionych w okresie trwania epidemii, stanu zagrożenia epidemicznego oraz stanu nadzwyczajnego (art. 28a ustawy).

Wobec powyższego w projekcie ustawy przewidziano, że beneficjent może dokonać wyboru w zakresie skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w punkcie osobiście lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Jednocześnie, w przypadku udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oświadczenie, że osoba uprawniona jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym, może być złożone w formie dokumentowej (art. 1 pkt 3 lit. b projektu ustawy). Stosownie do art. 77² ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz. U. z 2024 r. poz. 1061, z późn. zm.), do zachowania dokumentowej formy czynności prawnej wystarcza złożenie oświadczenia woli w postaci dokumentu, w sposób umożliwiający ustalenie osoby składającej oświadczenie. Zatem przewidziana w projekcie ustawy forma dokumentowa umożliwia złożenie oświadczenia woli w jakiegokolwiek postaci, zarówno obrazu, dźwięku jak i grafiki. Treść oświadczenia woli musi być utrwalona na jakimkolwiek nośniku, np. na papierze, pliku pdf, w krótkiej wiadomości tekstowej (SMS), wiadomości e-mail, przez wysłanie faksu, tak aby możliwe było zapoznanie się z treścią tego oświadczenia. Jednocześnie utrwalenie należy rozumieć jako możliwość wielokrotnego odczytania lub

odtworzenia informacji po powstaniu dokumentu. Dokument nie musi zostać podpisany, natomiast jego niezbędną cechą powinna być możliwość ustalenia od kogo pochodzi.

W proponowanym rozwiązaniu beneficjent pomocy prawnej osobiście, w momencie zapisu, dokonywałby wyboru, czy chce skorzystać z tej pomocy w punkcie w bezpośrednim kontakcie z osobą udzielającą pomocy prawnej (gdy występuje potrzeba okazania dokumentów, przygotowania projektu pisma), czy też preferuje pomoc prawną zdalną (telefoniczną, za pomocą komunikatorów lub Internetu).

Powyższe rozwiązanie umożliwi:

- dostosowanie systemu do potrzeb beneficjentów (umożliwia wybór bardziej dogodnej formy pomocy prawnej),
- wyrównanie obciążenia między punktami na terenie kraju,
- skrócenie terminów oczekiwania na poradę (zamiast oczekiwać kilka dni na poradę stacjonarną w obciążonym punkcie, beneficjent otrzyma poradę zdalną niezwłocznie),
- korzystanie z pomocy prawnej przez osoby przebywające poza granicami kraju,
- wykorzystanie możliwości specjalizacji punktów, jaką już przewiduje ustawa (zamiast „ogólnego” doradcy w najbliższym punkcie stacjonarnym, beneficjent zyska możliwość dostępu do doradcy wyspecjalizowanego w potrzebnym mu zagadnieniu w innym punkcie).

Ponadto w związku z projektowanym art. 8 ust. 3a (art. 1 pkt 3 lit. b projektu ustawy) zapewnianym dostępność porad zdalnych dla wszystkich osób uprawnionych konieczne jest nadanie nowego brzmienia art. 8 ust. 8 ustawy przez określenie, że wskazane w tym przepisie kategorie osób – osoby ze znaczną niepełnosprawnością ruchową i osoby doświadczające trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2023 r. poz. 20), mogą skorzystać z pomocy prawnej poza punktem (art. 1 pkt 3 lit. c projektu ustawy). Uprzednio bowiem przepis ten przewidywał również możliwość udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego ww. osobom za pomocą środków porozumiewania się na odległość. Wobec dostępności porad zdalnych dla wszystkich osób uprawnionych w tym zakresie stał się on bezprzedmiotowy.

Potrzeba zmiany art. 11 ust. 5 ustawy wynika z przewidzianej w projekcie ustawy rezygnacji z obowiązku składania przez beneficjentów oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Przewiduje się, że oświadczenie osoby uprawnionej,

że jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym jest przechowywane przez starostę w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osób trzecich. Jednocześnie wskazano, że administratorem danych osobowych zawartych w tym oświadczeniu jest starosta, który jest obowiązany do przechowywania dokumentu przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone. Oświadczenie to będzie przekazywane staroście do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego w sposób uniemożliwiający powiązanie go z kartą pomocy, w szczególności po usunięciu oznaczenia dnia jego złożenia (art. 1 pkt 5 projektu ustawy).

W art. 28 ustawy został określony maksymalny limit wydatków budżetu państwa w latach 2026–2035 będący skutkiem finansowym wejścia w życie tej ustawy.

Zgodnie z art. 50 ust. 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.) Rada Ministrów jest obowiązana przedstawić Sejmowi, trzy lata przed upływem 10 lat budżetowych wykonywania danej ustawy, projekt zmiany ustawy określającej maksymalne limity wydatków jednostek sektora finansów publicznych, wyrażone kwotowo, na kolejnych 10 lat budżetowych wykonywania ustawy.

Do wyliczenia maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026–2035 będącego skutkiem finansowym ustawy przyjęto wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Zgodnie bowiem z art. 50a ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Minister Finansów publikuje w Biuletynie Informacji Publicznej wytyczne zapewniające stosowanie jednolitych wskaźników makroekonomicznych, które będą stanowić podstawę oszacowywania skutków finansowych projektowanej ustawy, w szczególności jednolitego określania maksymalnego limitu wydatków jednostek sektora finansów publicznych na dane zadanie, wyrażonego kwotowo, na okres 10 lat budżetowych wykonywania tej ustawy.

Proponuje się uchylenie art. 28a ustawy (art. 1 pkt 7 projektu ustawy), który przewiduje możliwość udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość oraz poza lokalem punktu w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego, a także zwalnia osoby uprawnione

z obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej, a przedsiębiorców korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej – z obowiązku składania oświadczenia o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku.

W świetle zaproponowanych w projekcie ustawy zmian jest uzasadnione uchylenie art. 28a ustawy. Materia uregulowana dotychczas w tym przepisie nie jest właściwa dla przepisów dostosowujących lub końcowych, lecz mieści się w granicach określenia ram organizacyjnych systemu pomocy i zasad realizacji zadania. Dlatego zaproponowano zastąpienie uchylanego art. 28a ustawy – art. 8b (art. 1 pkt 4 projektu ustawy). W przepisie tym przewidziano powierzenie staroście kompetencji do czasowego ograniczenia oferty pomocowej przez wskazanie, że w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego starosta może ustalić, że udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego następuje wyłącznie za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Ponadto w nowo opracowanym przepisie przewidziano możliwość, aby na wniosek osoby udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, starosta mógł określić ogólne warunki techniczne odbywania dyżurów poza punktem. Projektowany art. 8b przewiduje wyłączenie we wskazanych wyżej okresach stosowania art. 11 ust. 4 ustawy, zgodnie z którym osoba uprawniona przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej składa pisemne oświadczenie, że jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym. Składanie tego rodzaju oświadczeń za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość stanowi bowiem szczególną trudność dla osób uprawnionych wykluczonych cyfrowo.

Proponowane zmiany powinny wejść w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, oprócz przepisów dotyczących wprowadzenia porad zdalnych (art. 1 pkt 3, 4 i 7 projektu ustawy), które wejdą w życie z dniem 1 lipca 2025 roku. Czas ten pozwoli na należyte przygotowanie powiatów do realizacji tego zadania zleconego, a także na odpowiednie dostosowanie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (Dz. U. z 2025 r. poz. 317) – wydane na podstawie art. 13 ustawy.

Nie ma możliwości podjęcia alternatywnych, w stosunku do projektowanych rozwiązań, działań umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039, z późn. zm.).

Przedmiot regulacji zawartej w projekcie ustawy nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej. Z tego względu projekt ten nie wymaga w opinii projektodawców przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Zawarte w projekcie ustawy regulacje nie będą miały negatywnego wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.). Zniesienie obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku przez osoby prowadzące działalność gospodarczą przyczyni się do ułatwienia dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz wpłynie na odformalizowanie procedury przewidzianej w ustawie.

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248, z późn. zm.) projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt ustawy nie podlegał dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt ustawy został skierowany do koordynatora OSR.

Projekt ustawy nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).

Nazwa projektu Ustawa o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Sprawiedliwości Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Pani Zuzanna Rudzińska-Bluszcz, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu Marcin Noskowski – Główny Specjalista Wydział Nieodpłatnej Pomocy Prawnej i Poradnictwa Obywatelskiego tel.: (22) 23-90-233 e-mail: marcin.noskowski@ms.gov.pl	Data sporządzenia: 7 kwietnia 2025 r. Źródło: Inicjatywa własna Nr w Wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów UD69
--	---

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Przedstawiony projekt zmiany ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1534), zwanej dalej „ustawą”, wprowadza zmiany w koncepcji działania systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, związane z ukierunkowaniem na bardziej efektywne wykorzystanie środków przeznaczanych na ten cel.

W art. 28 ustawy określony został maksymalny limit wydatków budżetu państwa. Zgodnie z art. 50 ust. 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.), Rada Ministrów jest obowiązana przedstawić Sejmowi, trzy lata przed upływem 10 lat budżetowych wykonywania danej ustawy, projekt zmiany ustawy określającej maksymalne limity wydatków jednostek sektora finansów publicznych, wyrażone kwotowo, na kolejnych 10 lat budżetowych wykonywania ustawy. W związku z powyższym projekt ustawy wprowadza maksymalne limity wydatków budżetu państwa wynikające z ustawy na lata 2026–2035.

Wprowadzone na okres epidemii koronawirusa porady zdalne zyskały uznanie wśród beneficjentów, którzy jednoznacznie opowiadają się za ich wprowadzeniem na stałe. Aktualnie takie rozwiązanie jest przewidziane dla ograniczonego kręgu osób (osoby ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osoby doświadczające trudności w komunikowaniu się – art. 8 ust. 8 ustawy), a także dla wszystkich osób uprawnionych jedynie w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego (art. 28a ustawy).

Funkcjonujące rozwiązanie w zakresie obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione oraz oświadczeń przedsiębiorców o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku, nie stanowi efektywnego narzędzia weryfikującego czy o pomoc prawną rzeczywiście ubiega się osoba, której nie stać na uzyskanie komercyjnej pomocy prawnej. Z kolei konieczność składania takiego oświadczenia stanowi często trudną do przezwyciężenia barierę psychiczną dla osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na korzystanie z odpłatnej pomocy prawnej, odczuwających dyskomfort przy składaniu ww. oświadczeń. Upowszechnienie się metod komunikowania się na odległość powoduje, że należy udostępnić taką możliwość komunikacji również w przypadku udzielania porad w ramach nieodpłatnej pomocy prawnej.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji i oczekiwany efekt

Propozycje objęte niniejszym projektem obejmują następujące zagadnienia:

- 1) określenie maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026–2035 będącego skutkiem finansowym ustawy;
- 2) wprowadzenie na stałe porad zdalnych dostępnych dla wszystkich beneficjentów;

- 3) zniesienie obowiązku składania oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione oraz oświadczeń przedsiębiorców o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku (uchylenie w art. 4 ust. 2–6 ustawy) oraz uchylenie załącznika nr 1 do ustawy (art. 1 pkt 1 i 8 projektu ustawy).

Do wyliczenia maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026–2035 będącego skutkiem finansowym ustawy przyjęto wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw.

Poniższe dane obrazują udział porad udzielonych zdalnie w ogólnej liczbie porad:

- 1) zainteresowanie poradami udzielanymi za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość znacznie wzrosło od czasu wprowadzenia stanu epidemii – w 2021 r. samych porad telefonicznych udzielono 171 526, porad udzielonych za pośrednictwem poczty elektronicznej – 6366, przez komunikator internetowy – 338 porad, a w formie wideorozmowy – 25 porad; oznacza to, że na 388 891 porad ponad 52 % (178 255) było udzielonych za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość;
- 2) w 2022 r. porady zdalne stanowiły prawie 21 % wszystkich porad (95 406 spośród 459 773 porad); zniesienie stanu zagrożenia epidemicznego spowodowało likwidację możliwości udzielania porad zdalnie, powodując niewykorzystanie potencjału systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, jaki tkwi w poradach zdalnych; wprowadzenie porad zdalnych na stałe pozwoli utrzymać popyt i umożliwi również korzystanie z dyżurów specjalistycznych poza miejscem zamieszkania; spadek liczby porad w formie zdalnej w 2022 r. najprawdopodobniej był skutkiem zrezygnowania z tej formy udzielania porad przez wielu starostów.

Z dniem 1 lipca 2023 r., w wyniku zniesienia stanu zagrożenia epidemicznego, wyłączona została możliwość udzielania porad zdalnych dla wszystkich beneficjentów. Skutkiem tego był spadek liczby porad udzielonych zdalnie do 28 232, gdzie liczba wszystkich porad wyniosła 509 063, a liczba porad obywatelskich stanowiła 93 302. Przy czym podkreślenia wymaga, że porady zdalne umożliwiają skorzystanie z pomocy prawnej osobom znajdującym się za granicą lub przebywającym w ośrodkach zamkniętych. Ponadto, pojawia się możliwość wykorzystania specjalizacji punktów, jaką już przewiduje ustawa. Zamiast „ogólnego” doradcy w najbliższym punkcie stacjonarnym, beneficjent będzie miał możliwość dostępu do doradcy wyspecjalizowanego w potrzebnym mu zagadnieniu w innym punkcie. Wszystko to wskazuje, że zapewnienie możliwości uzyskania porady podczas osobistej wizyty w punkcie lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość w zależności od preferencji osoby uprawnionej jest uzasadnione. Ze względu na znaczne zapotrzebowanie społeczne zaproponowano więc przywrócenie możliwości zdalnego – za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość świadczenia pomocy prawnej jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta tej pomocy, co niewątpliwie zwiększy efektywność oraz dostępność świadczonych usług pomocowych. W proponowanym rozwiązaniu beneficjent pomocy prawnej, w momencie zapisu dokonywałby wyboru, czy chce skorzystać z pomocy prawnej w punkcie, w bezpośrednim kontakcie z osobą udzielającą pomocy prawnej, czy preferuje pomoc prawną zdalną (telefoniczną, za pomocą komunikatorów, Internetu).

Konsekwencją powyższej propozycji powinno być zniesienie obowiązku składania oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione oraz zniesienie obowiązku składania oświadczeń przez osoby korzystające z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej o niezatrudnianiu innych osób w ciągu ostatniego roku (uchylenie w art. 4 ust. 2–6 ustawy), a także uchylenie załącznika nr 1 do ustawy (art. 1 pkt 1 i 8 projektu ustawy).

Powszechne korzystanie z porad zdalnych stoi w sprzeczności z efektywnym składaniem i przetwarzaniem oświadczeń. Trudno uznać za uzasadnione osobiste składanie oświadczeń pisemnych przy jednoczesnym korzystaniu z usługi z pomocą środków porozumiewania się na odległość. Nie jest uzasadnione również utrzymywanie dualizmu w zakresie formalności – innych rygorów prawnych dla korzystania z porad stacjonarnych i zdalnych. Podobnie w czasie epidemii koronawirusa beneficjenci korzystający z porad zdalnych nie składali przedmiotowych oświadczeń. Wreszcie należy wskazać, że otrzymanie porady zdalnej z utrzymaniem obowiązku uprzedniego złożenia oświadczenia na piśmie nie daje gwarancji zapewnienia, że osoba rozmawiająca przez telefon to rzeczywiście ta, która złożyła oświadczenie.

Zniesienie obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione powinno przyczynić się do ułatwienia dostępu dla osób potrzebujących do nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.

Ponadto, projekt ustawy zakłada zmianę treści art. 8 ust. 3 ustawy przez doprecyzowanie, że nieodpłatna pomoc prawna jest udzielana lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie jest świadczone podczas dyżuru. W zaproponowanym rozwiązaniu podkreślono, że dyżur nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego odbywa się w punkcie w przeciętnym wymiarze 5 dni w tygodniu i trwa co najmniej 4 godziny dziennie, z wyłączeniem dni, o których mowa w art. 1 pkt 1 ustawy z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. z 2025 r. poz. 296). Rozwiązanie to jest związane z zakładanym wprowadzeniem (dodanie w art. 8 ust. 3a–3b (art. 1 pkt 3 lit. b projektu ustawy)) możliwości zdalnego, za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, świadczenia pomocy prawnej jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta tej pomocy, co niewątpliwie zwiększy efektywność oraz dostępność świadczonych usług pomocowych, gdyż aktualnie takie rozwiązanie jest przewidziane dla ograniczonego kręgu osób (osoby ze znaczną niepełnosprawnością ruchową oraz osoby doświadczające trudności w komunikowaniu się – art. 8 ust. 8 ustawy), a także dla wszystkich osób uprawnionych jedynie w okresie trwania epidemii, stanu zagrożenia epidemicznego oraz stanu nadzwyczajnego (art. 28a ustawy).

W ramach projektowanych zmian po art. 8a dodaje się art. 8b (art. 1 pkt 4 projektu ustawy), zgodnie z którym w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego starosta może ustalić, że udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego następuje wyłącznie za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Dodatkowo na wniosek osoby udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, starosta może również określić warunki techniczne odbywania dyżurów poza punktem. W przypadku wystąpienia powyższej sytuacji zrezygnowano z obowiązku składania przez osobę uprawnioną, przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej, pisemnego oświadczenia, że jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym.

Zmianie ulega również art. 11 ust. 5 ustawy (art. 1 pkt 5 projektu ustawy). Projektowany przepis w swojej materii odnosi się do oświadczenia osoby uprawnionej, że jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym. Wskazano, że przedmiotowe oświadczenie przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osób trzecich. Jednocześnie wskazano, że administratorem danych osobowych zawartych w tym oświadczeniu jest starosta, który jest obowiązany do przechowywania dokumentu przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone. W przepisie podkreślono również, że do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego oświadczenie jest przekazywane w sposób uniemożliwiający powiązanie go z kartą pomocy, w szczególności po usunięciu oznaczenia dnia jego złożenia.

Niezależnie od powyższego, zakłada się, że zniesienie obowiązku składania pisemnych oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej powinno przynieść wzrost popytu na usługi nieodpłatnej pomocy prawnej.

3. Jak problem został rozwiązany w innych krajach, w szczególności krajach członkowskich OECD/UE?

FRANCJA

Ustawodawstwo francuskie przewiduje pomoc prawną zarówno na etapie sądowym, jak i przedsądowym. Pomoc prawna na etapie przedsądowym jest przyznawana przez conseil départemental de l'accès au droit (CDAD) (biura pomocy prawnej). Natomiast jest świadczona przez tzw. Maisons de justices et du droit (domy sprawiedliwości i prawa), które są odpowiedzialne za dostarczanie porad prawnych (zakres ich działania nie może być rozszerzony ponad podstawowe poradnictwo prawne). Wreszcie pomoc prawna jest świadczona przez szereg organizacji pozarządowych.

Conseil départemental de l'accès au droit (CDAD) działa przy każdym z Sądów Wielkiej Instancji (tribunal de grande instance), usytuowanych w stolicach departamentów francuskich. Dodatkowo biura CDAD zostały utworzone przy Sądzie Kasacyjnym, Radzie Stanu i Komisji ds. Uchodźców. Zadaniem CDAD jest rozpatrywanie wniosków o przyznanie pomocy prawnej i podejmowanie decyzji w tej sprawie. CDAD może również, na wniosek prokuratora, sądu orzekającego w danej sprawie lub każdej zainteresowanej osoby, cofnąć tę pomoc.

Pomoc prawna, świadczona przez domy sprawiedliwości i prawa, jest udzielana każdemu bez względu na wysokość dochodów. Osoby zainteresowane mogą uzyskać poradę prawną, udając się na dyżur pełniony przez adwokata w siedzibie domu sprawiedliwości i prawa. Porady dotyczą spraw najprostszych. W przypadku spraw o bardziej skomplikowanej naturze prawnej, klienci domów sprawiedliwości i prawa są kierowani do odpowiednich adwokatów.

Osobami uprawnionymi do uzyskania pomocy prawnej są osoby fizyczne, które nie posiadają wystarczających środków na opłacenie usług prawnika. Pomoc prawna może być całkowicie sfinansowana przez państwo bądź może być wymagana częściowa partycypacja w kosztach osoby ubiegającej się o pomoc prawną.

Pomoc prawna nie może być przyznana w sytuacji, gdy koszty pomocy prawnej objęte są ubezpieczeniem lub systemem

ochrony prawnej.

CHORWACJA

Chorwacki system bezpłatnej pomocy prawnej ma przede wszystkim służyć obywatelom o niższym statusie ekonomicznym, którzy nie mogą pozwolić sobie na pokrycie kosztów porady prawnej.

Osobami uprawnionymi do uzyskania bezpłatnej pomocy prawnej są osoby niezdolne do poniesienia kosztów związanych z usługami prawnika, bez uszczerbku dla własnego utrzymania. O pomoc prawną można wnioskować, składając w biurze regionalnym, we właściwym sobie regionie, odpowiedni formularz. Warunki finansowe osoby deklarującej brak możliwości pokrycia kosztów pomocy prawnej są rozpatrywane wspólnie z możliwościami finansowymi członków jego gospodarstwa domowego.

HOLANDIA

W Holandii każdy obywatel ma prawo zwrócenia się o pomoc prawną i reprezentację w sądzie, jeżeli nie stać go na pokrycie kosztów usług prawnika.

Holenderski system pomocy prawnej jest systemem dwustopniowym. Pierwszym kontaktem dla osoby poszukującej pomocy jest tzw. Legal Services Counters, podczas gdy w sprawach bardziej zawiłych pomocy udzielają prywatni prawnicy i mediatorzy. Klienci mogą zwracać się o pomoc również bezpośrednio do prawników, bez konieczności kontaktu z Punktami.

Uzupełnieniem działalności Punktów Obsługi Prawnej jest pomoc prawna online, gdzie obywatele mogą uzyskiwać informacje prawne z takich dziedzin prawa, jak: prawo rodzinne, konsumenckie czy administracyjne.

4. Podmioty, na które oddziałuje projekt

Grupa	Wielkość	Źródło danych	Oddziaływanie
Zmiany w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej			
Beneficjenci nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego	ok. 92 965 udzielonych porad obywatelskich ok. 416 200 udzielonych porad prawnych	Ministerstwo Sprawiedliwości Dane za 2023 r.	Możliwość wyboru formy kontaktu przy udzielaniu pomocy prawnej. Zniesienie obowiązku składania oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej. W przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego zniesienie obowiązku składania przed uzyskaniem nieodpłatnej pomocy prawnej pisemnego oświadczenia, że jest się świadomym uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym.
Starostowie	Powiaty 314 Miasta na prawach powiatu 66	Informacja ogólna	Administrowanie danymi osobowymi zawartymi w oświadczeniu, o którym mowa w art. 11 ust. 4, oraz obowiązek przechowywania powyższego oświadczenia przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym oświadczenie zostało sporządzone. W przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego możliwość ustalenia, że udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego następuje wyłącznie za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość.

Adwokaci (wykonujący zawód)	22,2 tys.	https://rejestradowokatow.pl/adwokaty	Zniesienie obowiązku przekazywania do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej.
Radcowie prawni (wykonujący zawód)	41,4 tys. (stan na 26.01.2024 r.)	https://rejestradowokatow.pl/Home/Index	

5. Informacje na temat zakresu, czasu trwania i podsumowanie wyników konsultacji

Projekt został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny, zgodnie z § 52 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248 oraz z 2024 r. poz. 1535).

Projekt ustawy został skierowany do konsultacji publicznych i opiniowania (pismem z dnia 7 października 2024 r.), w ramach których projekt otrzymali:

– w ramach konsultacji publicznych:

- 1) Związek Biur Porad Obywatelskich;
- 2) Sursum corda;
- 3) Stowarzyszenie Zaborskie Towarzystwo Naukowe;
- 4) Fundacja Togatus Pro Bono;
- 5) Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Wsparcie, Informacja, Rozwój”;
- 6) Fundacja Młodzi Ludziom;
- 7) Stowarzyszenie na rzecz Poradnictwa Obywatelskiego Dogma;
- 8) Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono;
- 9) Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „Consilium”;
- 10) Stowarzyszenie Ovum;
- 11) Fundacja „Inicjatywa Kobiety Aktywnej”;
- 12) Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej „Civis Sum”;
- 13) „PASIEKA” – Fundacja Rozwoju i Wsparcia;
- 14) Fundacja Honesti Vivere;
- 15) Instytut Aktywizacji Regionów;
- 16) Bydgoskie Stowarzyszenie Pomocy Prawnej;
- 17) Polska Fundacja Ośrodków Wspomagania Rozwoju Gospodarczego „Oic Poland”;
- 18) Fundacja „Taurus”;
- 19) Fundacja w służbie wsi;
- 20) European Concept Consulting Foundation;
- 21) Fundacja „Sancta Familia” we Wrocławiu;
- 22) Fundacja Studencka „Młodzi-Młodym”;
- 23) Stowarzyszenie Centrum Informacji Społecznej – Cis;
- 24) Stowarzyszenie OPPEN Obywatel Prawo Pomoc Edukacja Nowatorstwo;
- 25) Centrum Arbitrażu i Mediacji przy Konfederacji Lewiatan;
- 26) Wojewódzkie Centrum Arbitrażu i Mediacji w Bydgoszczy;
- 27) Lubuskie Centrum Arbitrażu i Mediacji;
- 28) Wojewódzkie Centrum Arbitrażu i Mediacji w Łodzi;
- 29) Małopolskie Centrum Arbitrażu i Mediacji;
- 30) Opolskie Centrum Arbitrażu i Mediacji;
- 31) Podlaskie Centrum Arbitrażu i Mediacji;
- 32) Pomorskie Centrum Arbitrażu i Mediacji;
- 33) Śląskie Centrum Arbitrażu i Mediacji;
- 34) Świętokrzyskie Centrum Arbitrażu i Mediacji;
- 35) Wojewódzkie Centrum Arbitrażu i Mediacji w Olsztynie;
- 36) Wielkopolskie Centrum Arbitrażu i Mediacji;
- 37) Zachodniopomorskie Centrum Mediacji i Arbitrażu;

- 38) Centrum Arbitrażu i Mediacji w Rzeszowie;
 39) Polskie Centrum Mediacji;
 40) Stowarzyszenie Mediatorów Rodzinnych;
 41) Stowarzyszenie Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej;

– w ramach opiniowania:

- 1) Sąd Najwyższy;
 2) Naczelny Sąd Administracyjny;
 3) Prokurator Krajowy;
 4) Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów;
 5) Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych;
 6) Prokuratura Generalna Rzeczypospolitej Polskiej;
 7) Krajowa Rada Sądownictwa;
 8) Rzecznik Praw Obywatelskich;
 9) Rzecznik Praw Dziecka;
 10) Naczelna Rada Adwokacka;
 11) Krajowa Rada Radców Prawnych;
 12) Krajowa Rada Notarialna;
 13) Krajowa Rada Komornicza;
 15) sądy powszechne.

Podsumowanie wyników konsultacji publicznych i opiniowania zostało opisane w raporcie z konsultacji.

W dniu 5 lutego 2025 r. projekt ustawy uzyskał negatywną opinię Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego.

6. Wpływ na sektor finansów publicznych

(ceny stałe z 2024 r.)	Skutki w okresie 10 lat od wejścia w życie zmian [mln zł]											
	0	1 (2026)	2 (2027)	3 (2028)	4 (2029)	5 (2030)	6 (2031)	7 (2032)	8 (2033)	9 (2034)	10 (2035)	Łącznie (0-10)
Dochody ogółem												
budżet państwa												
JST												
Wydatki ogółem		112,3 0	115,2 2	118,1 0	121,0 6	124,0 8	127,1 8	130,3 6	133,6 2	136,9 6	140,3 9	1259,29
budżet państwa												
JST												
Saldo ogółem												
budżet państwa												
JST												
Źródła finansowania	Finansowanie nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej jest określone w rozdziale 5. ustawy. Zgodnie z art. 19 ustawy, zadania polegające na udzielaniu nieodpłatnej pomocy prawnej, świadczeniu nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej są finansowane z budżetu państwa z części będącej w dyspozycji wojewodów przez udzielanie dotacji celowej powiatom.											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do	Skutki finansowe ustawy w latach 2026–2035. Zgodnie z art. 50 ust. 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych, Rada Ministrów jest obowiązana przedstawić Sejmowi, trzy lata przed upływem 10 lat budżetowych wykonywania danej ustawy, projekt zmiany ustawy określającej maksymalne limity wydatków											

obliczeń założeń	jednostek sektora finansów publicznych, wyrażone kwotowo, na kolejnych 10 lat budżetowych wykonywania ustawy. Do wyliczenia maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026–2035 będącego skutkiem finansowym ustawy przyjęto wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w Wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw (aktualizacja – październik 2024 r.). W latach 2026–2035 maksymalny limit wydatków budżetu państwa będący skutkiem finansowym wejścia w życie niniejszej ustawy wynosi 1 259 288 006 zł, z tym że w poszczególnych latach wyniesie odpowiednio: 1) w 2026 r. – 112 302 706 zł; 2) w 2027 r. – 115 222 576 zł; 3) w 2028 r. – 118 103 140 zł; 4) w 2029 r. – 121 055 719 zł; 5) w 2030 r. – 124 082 112 zł; 6) w 2031 r. – 127 184 165 zł; 7) w 2032 r. – 130 363 769 zł; 8) w 2033 r. – 133 622 863 zł; 9) w 2034 r. – 136 963 435 zł; 10) w 2035 r. – 140 387 521 zł. Ewentualna modyfikacja funkcjonalności systemu teleinformatycznego do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej, za pośrednictwem którego jest realizowana część zadań ustawowych, wynikająca z proponowanych zmian w projekcie ustawy, zostanie zrealizowana w ramach podpisanej umowy na rozwój i utrzymanie systemu. Nie ma zatem konieczności zabezpieczenia dodatkowych środków finansowych w przedmiotowym zakresie, tj. w zakresie ewentualnych modyfikacji systemu dla budżetu państwa w części 15 – Sądy powszechne i 37 – Sprawiedliwość.
------------------	--

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców, oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

Skutki								
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	5	10	Łącznie (0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2024 r.)	duże przedsiębiorstwa							
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw							
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby niepełnosprawne i starsze							
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu.						
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Przedmiotowy projekt nie określa zasad podejmowania, wykonywania lub zakończenia działalności gospodarczej, w związku z czym odstąpiono od analiz i oceny przewidywanych skutków społeczno-gospodarczych, wskazanych w art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, 1222 i 1871 oraz z 2025 r. poz. 222).						

	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby niepełnosprawne i starsze	Proponowane rozwiązania mają prowadzić do ułatwienia w dostępie beneficjentów do nieodpłatnej pomocy prawnej. Likwidacja obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione pomoże w zniesieniu bariery psychicznej i poczucia wstydu, która mogła pojawić się przy chęci skorzystania z pomocy prawnej.
Niemierzalne	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe, w szczególności osoby niepełnosprawne i starsze	Brak wpływu.
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	Wejście w życie ustawy nie będzie miało negatywnego wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw, jak również nie będzie miało negatywnego wpływu na sytuację i rozwój regionalny.	

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

☐ nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegóły w odwróconej tabeli zgodności).	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy
☒ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☒ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	☐ zwiększenie liczby dokumentów ☒ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektronizacji.	☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy

Komentarz: Możliwość świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej na odległość, może przyczynić się do skrócenia czasu na oczekiwanie na udzielenie pomocy prawnej w bardziej obciążonych punktach. Umożliwi korzystanie z pomocy prawnej osobom przebywającym poza granicami kraju. Pozwoli wykorzystać możliwości specjalizacji punktów, jaką już przewiduje ustawa (zamiast „ogólnego” doradcy w najbliższym punkcie stacjonarnym, beneficjent zyska możliwość dostępu do doradcy wyspecjalizowanego w potrzebnym mu zagadnieniu w innym punkcie). Zniesienie obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przyczyni się do zmniejszenia biurokracji i liczby przechowywanych dokumentów. Osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadcząca nieodpłatne poradnictwo obywatelskie ma obowiązek przebywania w punkcie podczas dyżuru.

9. Wpływ na rynek pracy

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na rynek pracy.

10. Wpływ na pozostałe obszary

☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ sądy powszechne, administracyjne lub wojskowe		☐ demografia ☐ mienie państwowe ☐ inne:	☒ informatyzacja ☐ zdrowie
Omówienie wpływu		Projektowana regulacja wpłynie na możliwość świadczenia nieodpłatnej pomocy prawnej za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość dla wszystkich chętnych beneficjentów.	
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego			
Planuje się, aby ustawa weszła w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisów dotyczących wprowadzenia porad zdalnych (art. 1 pkt 3, 4 i 7 projektu ustawy), które wejdą w życie z dniem 1 lipca 2025 r. Czas ten pozwoli na należyte przygotowanie powiatów do realizacji tego zadania zleconego oraz na odpowiednie dostosowanie przepisów rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (Dz. U. z 2025 r. poz. 317) – wydanego na podstawie art. 13 ustawy.			
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?			
Ewaluacja projektu może nastąpić po 3 latach od wejścia ustawy w życie. Planuje się zastosowanie następujących mierników: – liczba udzielonych porad, – liczba osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej, – liczba porad udzielonych poza punktem za pomocą środków porozumiewania się na odległość.			
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)			
Brak.			

RAPORT Z KONSULTACJI
projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym
poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (UD69)

1. Omówienie wyników przeprowadzonych konsultacji publicznych i opiniowania oraz informacje o okresie ich przeprowadzenia i terminie wyznaczonym do zajęcia stanowiska

Projekt został, przy pismach z dnia 7 października 2024 r., skierowany do konsultacji publicznych i opiniowania do podmiotów wymienionych w pkt 5 OSR. Wyznaczony termin do przedstawienia stanowisk lub opinii wynosił 14 dni.

W ramach konsultacji publicznych uwagi do projektu zgłosiły: Związek Biur i Porad Obywatelskich, Sursum corda, Fundacja Młodzi Ludziom, Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono, Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej „Civis Sum”, Instytut Aktywizacji Regionów.

Ponadto pozytywne stanowisko wobec projektowanej regulacji przedstawiło Forum Związków Zawodowych, a stanowisko o braku uwag wobec projektowanej regulacji – Federacja Związków Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”.

Omówienie uwag przedstawionych w ramach konsultacji publicznych i odniesienie się do nich zostało zawarte w załączniku nr 1 do raportu (zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych).

W ramach opiniowania uwagi do projektu przedstawili: Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych, Prokurator Krajowy, Naczelna Rada Adwokacka, Krajowa Rada Radców Prawnych, Rzecznik Praw Dziecka, Rada Okręgowa Izby Radców Prawnych w Katowicach.

Stanowiska o braku uwag przedstawili: Sąd Najwyższy, Naczelny Sąd Administracyjny, Sąd Apelacyjny w Krakowie, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, Sąd Apelacyjny w Warszawie, Sąd Apelacyjny w Poznaniu, Sąd Apelacyjny w Szczecinie, Sąd Apelacyjny w Katowicach.

Omówienie uwag przedstawionych w ramach opiniowania i odniesienie się do nich zostało zawarte w załączniku nr 2 do raportu (zestawienie uwag zgłoszonych w ramach opiniowania).

W dniu 5 lutego 2025 r. projekt ustawy został zaopiniowany przez Komisję Wspólną Rządu i Samorządu Terytorialnego, uzyskując opinię negatywną.

2. Przedstawienie wyników konsultacji projektu z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym

Projekt nie wymagał zasięgnięcia opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji ani uzgodnienia z właściwymi organami i instytucjami Unii Europejskiej, w tym Europejskim Bankiem Centralnym.

3. Wskazanie podmiotów, które zgłosiły zainteresowanie pracami nad projektem w trybie przepisów o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa

Żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem rozporządzenia w trybie ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbinglej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248, z późn. zm.).

Załącz. 2:

- 1) zestawienie uwag zgłoszonych w ramach konsultacji publicznych;
- 2) zestawienie uwag zgłoszonych w ramach opiniowania.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach konsultacji publicznych

L.p.	Organ zgłaszający uwagę	Przepis	Treść zgłoszonej uwagi	Stanowisko MS
1.	Forum Związków Zawodowych	art. 1 pkt 3 lit. b	Projekt poprzez wprowadzenie możliwości udzielania porad za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość wszystkim zainteresowanym znacznie ułatwi dostęp do bezpłatnego poradnictwa oraz umożliwi specjalizację ośrodków zajmujących się udzielaniem porad, co powinno pozytywnie wpłynąć na jakość świadczonej pomocy.	x
2.		art. 1 pkt 1	Również zniesienie obowiązku składania oświadczeń przez osoby uprawnione, że nie są w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, powinno ułatwić dostęp do bezpłatnego poradnictwa oraz wyeliminować fikcję prawną polegającą na niemożności weryfikacji tego typu oświadczeń. Generalnie projekt w sposób istotny odformalizuje i ułatwi dostęp do pomocy prawnej, dlatego zasługuje na poparcie.	x
3.	Związek Biur Porad Obywatelskich	art. 1 pkt 1	Związek Biur Porad Obywatelskich, w nawiązaniu do Państwa pisma z dnia 07 października 2024 r. (data wpływu: 9 października 2024 r.) odnośnie do ewentualnych uwag do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej, wyraża swoje zadowolenie z proponowanego kierunku zmian i wyraża dla niego pełne poparcie. Zdaniem Związku zmiany będą służyć obywatelom. Odejście od konieczności składania oświadczeń przez beneficjentów nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, iż nie stać ich na poniesienie kosztów odpłatnej pomocy prawnej stanowi dobre rozwiązanie. Związek Biur Porad Obywatelskich zawsze stał na stanowisku, iż poradnictwo obywatelskie powinno być dostępne dla każdego, niezależnie od jego sytuacji majątkowej, gdyż każdy obywatel ma prawo do informacji. Należy zgodzić się ze stwierdzeniem, że „konieczność składania takiego oświadczenia stanowi często trudną do przezwyciężenia barierę psychiczną dla osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na korzystanie z odpłatnej pomocy prawnej, a mimo to odczuwają dyskomfort przy składaniu przedmiotowych oświadczeń.”	x
4.		art. 1 pkt 3 lit. b	Wprowadzenie możliwości udzielania porad za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość także poza stanem epidemii lub stanem zagrożenia epidemicznego jest również pozytywną zmianą, zgodne z dotychczasowym stanowiskiem Związku Biur Porad Obywatelskich. Rozwiązanie to umożliwi dotarcie z pomocą do większej ilości osób zainteresowanych i może stanowić efektywną pomoc dla osób wykluczonych komunikacyjnie, które nie są w stanie dotrzeć do punktów nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego i prawnego z uwagi na np. znaczną odległość od miejsca zamieszkania.	x

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach konsultacji publicznych

5.			Jednocześnie Związek Biur Porad Obywatelskich podtrzymuje swoje dotychczasowe stanowisko wyrażone w pismach kierowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie konieczności szerszych zmian w ustawie o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej.	x
6.	Sursum corda	art. 1 pkt 1	Likwidacja oświadczeń klientów bez wprowadzenia mechanizmu weryfikacji spełniania kryterium ustawowego. Dotychczasowa formuła oświadczenia składanego przez klienta korzystającego z nieodpłatnej pomocy prawnej lub poradnictwa obywatelskiego jest w naszej opinii archaiczną i biurokratyczną procedurą, zbierającą nieweryfikowalne i nadmiarowe dane (np. adres zamieszkania). Jednocześnie ustawa jasno definiuje adresatów nieodpłatnej pomocy finansowanej z budżetu państwa. Uważamy, że zasady uczciwości i społecznej sprawiedliwości wymagają zapewnienia przez ustawodawcę takiej organizacji pomocy finansowanej z budżetu państwa, by była rozliczana i realizowana w sposób weryfikowalny, co umożliwi nadzór oraz racjonalne gospodarowanie środkami, przy minimalizacji ryzyka nadużyć. Są to fundamentalne założenia towarzyszące m.in. pomocy społecznej, programom publicznej interwencji i standard przy zadaniach realizowanych przez organizacje pozarządowe. Weryfikowalne kryteria dostępu do nieodpłatnych świadczeń dla osób, których nie stać na pomoc odpłatną uznajemy za niezbędne. Odpowiednie mechanizmy ukierunkują pomoc na osoby faktycznie potrzebujące, a przy okazji będą potwierdzeniem faktycznego korzystania ze świadczenia przez beneficjenta. Zlikwidowanie oświadczeń klientów, bez wprowadzenia jakiegokolwiek mechanizmu weryfikacji, uczyni martwym zapisy art. 4 ust. 1 ustawy o NPP i NPO, które stanowią, że do korzystania z pomocy uprawnione są wyłącznie osoby, których nie stać na odpłatną pomoc prawną. Brak weryfikacji w sposób oczywisty nasili już istniejącą i sygnalizowaną przez wykonawców skalę nadużyć w systemie, gdy po darmową pomoc zwracają się osoby dobrze sytuowane. Dodatkowo efektywny system weryfikacji rozwiąże występujący problem nadmiarowego korzystania ze świadczeń przez niektórych beneficjentów. Dlatego stoimy na stanowisku, że likwidacja oświadczeń powinna zostać zastąpiona innym rozwiązaniem, np. weryfikacją uprawnienia klienta w elektronicznym systemie potwierdzającym spełnianie określonego kryterium dochodowego (np. wpisując nr pesel). Mając powyższe na uwadze – postulujemy zawieszenie wprowadzenia likwidacji składania oświadczeń do czasu wypracowania mechanizmu zastępczego.	Uwaga nieuwzględniona. Wprowadzenie proponowanych procedur weryfikacyjnych przyznających pomoc spowoduje konieczność zatrudnienia w powiatach osób rozpoznających wnioski o przyznanie pomocy, co z jednej strony zwiększyłoby koszt funkcjonowania systemu i jeszcze bardziej zwiększyło zjawisko tzw. „pustych dyżurów” i płacenia prawnikom wyłącznie za gotowość udzielania pomocy. Proponowane rozwiązanie nie leży zatem w interesie budżetu państwa ani beneficjentów, a jedynie w interesie tych wykonawców, którzy otrzymują wynagrodzenie w stałej wysokości niezależnie od liczby obsłużonych klientów, często za samą gotowość do świadczenia pracy. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
7.		art. 1 pkt 3 lit. b	Wprowadzenie dodatkowej formy udzielania świadczeń za pomocą środków komunikacji na odległość bez zwiększenia nakładów finansowych i zapewnienia koniecznego wyposażenia sprzętowego i technologicznego. Degradacja realnej wartości finansowania systemu, jaka nastąpiła w ostatnich latach, ma swoje konsekwencje, m.in. w postaci trudności z dyscypliną pracy, odchodzenia doświadczonych wykonawców, niewystarczającej liczby doradców obywatelskich, utraty	Uwaga nieuwzględniona. Proponowane rozwiązanie pomocy zdalnej nie wymaga zwiększenia nakładów finansowych i zapewnienia koniecznego wyposażenia sprzętowego i technologicznego.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach konsultacji publicznych

			kwalfikacji przez dotychczasowych doradców oraz przerw w pracy punktów (brak chętnych do podejmowania zastępstw), obniżającej się jakości świadczeń i spadającego zaangażowania wykonawców. Potwierdzają to podmioty zaangażowane w realizację zadań ustawowych oraz przeprowadzone przez nas ogólnopolskie badania, o czym sygnalizowaliśmy we wcześniejszych pismach oraz podczas tegorocznej 3-dniowej konferencji poświęconej ewolucji systemu NPP i NPO w Polsce. Uznajemy, że wprowadzenie dodatkowego obowiązku udzielania świadczeń za pomocą środków komunikacji na odległość powinno zostać poprzedzone odpowiednim zwiększeniem kwoty bazowej, by sprawiedliwie zacząć wynagradzać wykonawców (uwzględniając również zwiększenie zakresu obowiązków) oraz pokryć faktyczne koszty związane z organizacją pracy punktów (badania Związku Powiatów Polskich jednoznacznie potwierdzają, że kwota na obsługę techniczną zadania nie jest wystarczająca do utrzymania punktów). W okresie epidemii i zagrożenia epidemicznego czy ostatniej powodzi, gdy realizowane były świadczenia zdalnie – najczęściej było to oparte o prywatny sprzęt wykonawców, którzy empatycznie, kierując się dobrem wspólnym, użyczali nieodpłatnie swoje zasoby – telefony, laptopy, oprogramowanie, skrzynki mailowe, komunikatory internetowe przy użyciu prywatnych profili itp. Uważamy, że wprowadzenie świadczeń za pomocą środków komunikacji na odległość – dostępne dla każdego – powinno zostać poprzedzone zapewnieniem jednolitego standardu wyposażenia punktów (obecnie wiele punktów nie posiada nawet telefonu) oraz narzędzi komunikacyjnych (m.in. bezpieczny komunikator w ministerialnym systemie teleinformatycznym, z możliwością przekazywania dokumentów w wersji elektronicznej). W sytuacji drastycznie zaniżonego finansowania systemu względem realiów ekonomiczno-gospodarczych – wprowadzenie nowego obowiązku jest według nas działaniem niezrozumiałym, nieprzygotowanym organizacyjnie i technicznie, a wręcz niebezpiecznym (cyberbezpieczeństwo). Dlatego postulujemy wstrzymanie wprowadzenia świadczeń zdalnych do czasu ujednolicenia wyposażenia i zapewnienia narzędzi do wykonywania świadczeń za pomocą środków komunikacji na odległość oraz należytego zwiększenia kwoty bazowej, do poziomu porównywalnego ze wskaźnikami przy wprowadzaniu ustawy w 2016 r.	W § 5 rozporządzenia wykonawczego do ustawy nakazuje, aby w lokalu zapewniono dostęp do instalacji energetycznej, telekomunikacyjnej oraz dostęp do Internetu, przy czym w pomieszczeniu, o którym mowa w § 5 ust. 1 pkt 1, zapewnia się komputer z dostępem do oprogramowania do edycji tekstów, oprogramowania umożliwiającego przesyłanie, odbieranie danych i porozumiewanie się na odległość środkami komunikacji elektronicznej. Przepis ten, uchwalony jeszcze w 2018 roku, jest wystarczający do tego by uznać, że punkty pomocy są od dawna przygotowane do świadczenia pomocy w formie zdalnej, czego też dowiódł okres pandemii. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że NIK w swoim raporcie opublikowanym w dniu 31 października 2024 roku wyraźnie wskazał, że MS powinno kontynuować działania zmierzające do skutecznego wprowadzenia zdalnego świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta pomocy.
8.		art. 1 pkt 6	Niski poziom finansowania systemu i brak mechanizmu waloryzacji. Zapaść w zakresie realnej wartości finansowania systemu nieodpłatnej pomocy jest problemem fundamentalnym, który rzutuje na całokształt realizacji ustawy. Nakłady finansowe na NPP i NPO stały się nieadekwatne do realiów gospodarczych, obciążenia pracą, wymaganych kwalifikacji wykonawców oraz zapewnienia jakości świadczeń, kosztów organizacji i obsługi zadań, o zwiększaniu zakresu świadczeń, podnoszeniu jakości oraz rozwoju systemu nie mówiąc. Proponowane maksymalne limity wydatków budżetu państwa, przy stosowanej praktyce corocznego niewykorzystywania całości tych kwot	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie dotyczy opiniowanego projektu w zakresie finansowania systemu i mechanizmu waloryzacji. Zapisane w ustawie limity wydatków wynikają z zastosowania wskaźników ekonomicznych i nie oznaczają

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach konsultacji publicznych

			i uzależniania decyzji o wysokości kwoty bazowej od opinii Ministra Finansów, uznajemy za nieakceptowalne i utrzymujące dalszy zły stan rzeczy. Dodatkowo nowelizacja nie przewiduje mechanizmu waloryzacji wydatków w sytuacjach nadzwyczajnych, takich jak wysoka inflacja, z czym mieliśmy i mamy do czynienia. Kwoty bazowe na lata 2024 i 2025 (wzrost o 6,6% na rok 2024 oraz o 4,1% na rok 2025) są dalekie od skompensowania drastycznego spadku realnej wartości finansowania systemu, jaki nastąpił w ostatnich latach. Proponowane wzrosty maksymalnej kwoty z 2026 na 2027 r. o 3,3%, a w latach 2027–2035 o 2,5% to perspektywa zatrważająca przy założeniu, że nie są to kwoty, które faktycznie są gwarantowane na finansowanie systemu, bowiem faktem jest, że nigdy w latach 2016–2024 (a także na 2025 r.) nie wykorzystano w pełni dopuszczonych ustawą limitów finansowania. Stosowanie mechanizmu wyliczenia limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026–2035 w oparciu o wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw, mógłby być akceptowalny jedynie po skokowym wyrównaniu istotnie zaniżonego poziomu realnego finansowania, bowiem w poprzednich latach wskaźniki wzrostu finansowania nie korelowały z rzeczywistością gospodarczo-finansową: w latach 2016–2024 kwota bazowa wzrosła o 13,84%, a wg GUS w tym czasie średnie wynagrodzenie brutto wzrosło o 108,01%, zaś skumulowana inflacja wyniosła 43,2%. Postulujemy istotne zwiększenie planowanych nakładów maksymalnych na system nieodpłatnej pomocy, uznając obecną propozycję za nieakceptowalną.	rzeczywistego poziomu wydatków na system, lecz ich górną granicę.
9.			Poradnictwo obywatelskie Ponawiamy zgłaszany wcześniej przez nas i przez inne podmioty postulat o likwidację lub przemodelowanie nieprzystającego do rzeczywistości poradnictwa obywatelskiego, a w okresie przejściowym, przy najbliższej nowelizacji – dopuszczenie możliwości realizacji zastępstw za doradców obywatelskich przez radców prawnych i adwokatów. Narastający i sygnalizowany Ministerstwu Sprawiedliwości problem braku chętnych do uzyskiwania i przedłużania kwalifikacji na doradców, co za tym idzie zagrożenie płynności pracy punktów nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, a przede wszystkim brak społecznego zainteresowania świadczeniami w obecnej formule ustawowej (potwierdzony m.in. ministerialną analizą systemu za 2023 r.) – czynią tę zmianę niezwykle istotną do wprowadzenia.	Uwaga nieuwzględniona. Pomysł wykracza poza nowelizację i zarekomendowano jego. Problem jaki zasygnalizowano ma wymiar znacznie szerszy niż określono w uwadze i wiąże się z koniecznością zmierzania się z analizą kwestii ustrojowych systemu nieodpłatnej pomocy, a nie koniecznością poszukiwania doraźnego rozwiązania problemu.
10.			Uelastycznienie czasu pracy punktów By zoptymalizować pracę punktów – proponujemy przekazanie do kompetencji starostów decyzji w zakresie organizacji czasu pracy punktów z zachowaniem dotychczasowego wymiaru 20 godz. tygodniowo. Obecna formuła 4 godzin dziennie przez 5 dni tygodnia bywa trudna do pogodzenia z zapewnieniem lokalnej społeczności odpowiedniej	Uwaga nieuwzględniona. Pomysł wykracza poza nowelizację.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach konsultacji publicznych

			dostępności do specjalistów (m.in. dyżury wyłącznie dopołudniowe wymagające korzystania z urlopów przez beneficjentów), racjonalnym i ekonomicznym gospodarowaniem lokalami na potrzeby punktów, zmniejszającymi się zasobami kadrowymi wykonawców oraz kosztami ekonomicznymi i ekologicznymi dojazdów do punktów na 4-godzinne dyżury.	
11.			W zakresie dotyczącym ewolucji systemu – proponujemy zwołanie posiedzenia Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej z udziałem reprezentacji organizacji pozarządowych bezpośrednio zaangażowanych w realizację zadań ustawowych, które odpowiadają za obsługę ponad połowy punktów w Polsce. Wartością takiego posiedzenia może być zebranie proponowanych przez praktyków stanowisk wszystkich środowisk zaangażowanych w realizację zadań ustawowych, wyrażonych przez Naczelną Radę Adwokacką, Krajową Radę Radców Prawnych, Związek Powiatów Polskich i organizacje pozarządowe. To sprzyjałoby wypracowaniu nowych i akceptowanych przez wszystkie podmioty wykonawcze rozwiązań legislacyjnych, ukierunkowanych na dostosowanie systemu nieodpłatnej pomocy do aktualnych potrzeb i oczekiwań społecznych, a także sprzyjałoby rozwiązaniu kluczowych problemów systemowych, by konstytucyjne prawo do nieodpłatnej pomocy było realizowane efektywnie i na wysokim poziomie.	Uwaga nieuwzględniona. Pomysł wykracza poza nowelizację.
12.	Fundacja Młodzi Ludziom	art. 1 pkt 1	W ocenie Fundacji obecnie funkcjonujące oświadczenia są jedynie fikcją, skoro nie weryfikuje się w żaden sposób sytuacji majątkowej osoby uprawnionej, a więc brak konieczności ich składania likwiduje tę fikcję, co poniekąd jest krokiem w dobrym kierunku. Jednakże według zgłaszanych wcześniej uwag do ustawy skierowanych do ministerstwa uważaliśmy, że obecnie powinno się zawęzić krąg osób uprawnionych do osób, które rzeczywiście znajdują się w trudnej sytuacji majątkowej lub życiowej, gdyż obecnie obserwuje się tendencję wzrostu liczby osób zamożnych korzystających z systemu nieodpłatnej pomocy. Zgłaszaliśmy również szereg innych ważnych uwag co do treści ustawy, które były zgodne z uwagami innych organizacji pozarządowych prowadzących punkty nieodpłatnego poradnictwa, a które niestety nie znalazły się w proponowanej nowelizacji ustawy.	Uwaga nieuwzględniona. Pomysł wykracza poza nowelizację, która nie podejmuje kwestii zakresu podmiotowego ustawy.
13.	Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono		Jednocześnie jako organizacja posiadająca wieloletnie doświadczenie w realizacji zadań publicznych z zakresu prowadzenia punktów nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, zwracamy się z prośbą o uwzględnienie w zmianie ustawy propozycji złożonej przez 7 organizacji pozarządowych dotyczącej wprowadzenia możliwości zastępstw doradców obywatelskich w punktach nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego przez radców prawnych i adwokatów. Powyższa inicjatywa jest wyrazem narastających problemów z realizacją zadań publicznych związanych z prowadzeniem punktów nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, których organizacje wykonujące ww. zadania doświadczają coraz częściej oraz chęci zachowania stabilności	Uwaga nieuwzględniona. Pomysł wykracza poza nowelizację, zarekomendowano jego odrzucenie. Problem jaki zasygnalizowano ma wymiar znacznie szerszy niż określono w uwadze i wiąże się z koniecznością zmierzenia się z analizą kwestii ustrojowych systemu nieodpłatnej pomocy, a nie koniecznością

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach konsultacji publicznych

			i zwiększenia jakości systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Problemy, o których wspominaliśmy powyżej, wynikają przede wszystkim z braków kadrowych będących skutkiem niewystarczającej liczby doradców obywatelskich posiadających wymagane ustawą uprawnienia oraz braku zainteresowania ze strony nowych osób ich uzyskaniem. Coraz większa liczba aktywnych doradców rezygnuje ze świadczenia usług z powodu stosunkowo niskiego wynagrodzenia oraz wysokich kosztów związanych z uzyskaniem i utrzymaniem wymaganych ustawą uprawnień. Nie bez znaczenia dla podjęcia przez doradców decyzji o zaprzestaniu świadczenia usług pozostaje również fakt, iż na przestrzeni ostatnich kilku lat dużym wyzwaniem stało się znalezienie zastępstw w punktach nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Co więcej, z doświadczenia zarówno naszej organizacji, jak i innych aktywnie działających w systemie nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego wynika, iż nieodpłatne poradnictwo obywatelskie cieszy się znikomym zainteresowaniem ze strony beneficjentów. Analiza kart pomocy daje podstawy do stwierdzenia, iż dominująca część porad udzielonych w punktach nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego dotyczy w rzeczywistości zakresu poradnictwa prawnego. Podkreślenia wymaga również fakt, iż doradcy w większości są prawnikami, często posiadającymi jednocześnie tytuł adwokata lub radcy prawnego. Wnioskowana zmiana nie wpłynie zatem negatywnie ani na zakres, ani na jakość świadczonych w punktach usług. Co ważniejsze – będzie odpowiadała rzeczywistym oczekiwaniom i potrzebom osób zgłaszających się do punktów pomocy. Wdrożenie inicjatywy pozwoli na ustabilizowanie systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w obliczu realnych i wciąż narastających problemów związanych z niewystarczającą liczbą doradców obywatelskich, których konsekwencją jest brak możliwości zapewnienia ciągłości funkcjonowania punktów pomocy z przyczyn niezależnych od organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne w powyższym zakresie. Zjawisko, z którym mierzymy się już dzisiaj, wymaga pilnych wspólnych działań Rządu oraz organizacji pozarządowych. Wierzymy, iż przedstawiona inicjatywa pozwoli na poprawę efektywności systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz jego dostępności dla obywateli.	poszukiwania doraźnego rozwiązania problemu.
14.	Stowarzyszenie Wspierania Aktywności Obywatelskiej „Civis Sum”	art. 1 pkt 1	Zniesienie obowiązku składania oświadczeń przez osobę uprawnioną należy co do zasady ocenić pozytywnie jako odformalizowanie porad, jednak w zamian za to nie wprowadzono żadnego innego sposobu/mechanizmu weryfikacji, czy dana osoba jest osobą uprawnioną do otrzymania porady – nie zdecydowano się bowiem na uchylenie art. 4 ust. 1 ustawy, w którym w dalszym ciągu mowa jest o tym, że osoba uprawniona to taka osoba, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Powoduje to lukę w przepisach, tj. w dalszym ciągu ustawa operuje pojęciem osoby uprawnionej, ale bez mechanizmu	Uwaga nieuwzględniona. Wprowadzenie proponowanych procedur weryfikacyjnych przyznających pomoc spowoduje konieczność zatrudnienia w powiatach osób rozpoznających wnioski o przyznanie pomocy, co z jednej strony zwiększyłoby koszt funkcjonowania

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach konsultacji publicznych

			weryfikacji. Tym samym zniesienie obowiązku składania pisemnego oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej może skutkować tym, że dostęp do nieodpłatnej pomocy uzyskają osoby, które w rzeczywistości mogą sobie pozwolić na komercyjne usługi prawne. Brak skutecznego mechanizmu weryfikacji ich sytuacji materialnej prowadzi do obciążenia systemu przez osoby, które nie spełniają kryteriów ekonomicznych, co ogranicza dostępność usług dla tych, którzy faktycznie potrzebują wsparcia. Dodatkowo, zniesienie wymogu składania oświadczeń przez przedsiębiorców prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą o niezatrudnianiu pracowników w ciągu ostatniego roku otwiera możliwość korzystania z nieodpłatnej pomocy także w sprawach zawodowych. Może to prowadzić do sytuacji, w której przedsiębiorcy, mający środki na pokrycie kosztów profesjonalnych usług prawnych, będą wykorzystywać system nieodpłatnej pomocy, co będzie implikować nieuzasadnionym wsparciem dla osób i firm o lepszej sytuacji finansowej. Takie zmiany mogą powodować nadużycia, polegające na tworzeniu sztucznych warunków uprawniających do korzystania z tej pomocy, co podważa sens i celowość funkcjonowania całego systemu. Dodatkowo poradnictwo udzielane przedsiębiorcom w ramach systemu nieodpłatnej pomocy prawnej stanowią formę pomocy de minimis, co wymaga wydawania odpowiednich zaświadczeń potwierdzających ten fakt przez starostwa powiatowe lub Ministerstwo Sprawiedliwości. Stowarzyszenie CIVIS SUM postuluje, aby doprecyzować ustawową definicję osoby uprawnionej do korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej/doradztwa obywatelskiego, co pozwoliłoby na bardziej precyzyjne określenie grupy beneficjentów i zakresu udzielanego wsparcia. Wobec likwidacji obowiązku składania oświadczeń przez osoby uprawnione, konieczne jest wprowadzenie innej formy weryfikowania spełniania ustawowych kryteriów korzystania z pomocy lub co najmniej informowania beneficjentów przez osoby dokonujące zapisów na porady o kręgu osób uprawnionych do korzystania z tej pomocy. Warto podkreślić, że dotychczas odmowa złożenia oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej była problemem marginalnym. Choć likwidacja obowiązku składania i gromadzenia oświadczeń niewątpliwie usprawni system, to musi zostać wprowadzona jakaś inna forma weryfikacji, która pozwoli na sprawdzenie czy osoba chcąc skorzystać z porady rzeczywiście spełnia wymagania ustawowe. Bez odpowiednich mechanizmów weryfikacyjnych istnieje ryzyko, że dostęp do pomocy uzyskają osoby nieuprawnione, co podważy fundamenty systemu i zmniejszy jego efektywność. Umożliwienie dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej/doradztwa obywatelskiego osobom, które mogą sobie pozwolić na odpłatne usługi, może wydłużyć czas oczekiwania na pomoc dla osób naprawdę potrzebujących, zwłaszcza tych w trudnej sytuacji materialnej, co w konsekwencji obniża efektywność i jakość świadczonych usług. Wzrost liczby osób korzystających z nieodpłatnej pomocy	systemu i jeszcze bardziej zwiększyło zjawisko pustych dyżurów i płacenia prawnikom wyłącznie za gotowość udzielania pomocy. Proponowane rozwiązanie nie leży zatem w interesie budżetu państwa ani beneficjentów, a jedynie w interesie tych wykonawców, którzy otrzymują wynagrodzenie w stałej wysokości niezależnie od liczby obsługiwanych klientów, często za samą gotowość do świadczenia pracy. Sugestia, że wzrost liczby osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej/doradztwa obywatelskiego, w tym przedsiębiorców, może nadmiernie obciążyć system jest nieuzasadniona w obliczu faktu wykorzystywania systemu zaledwie średnio w ilości 1,3 porady na 4-godzinny dyżur. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
--	--	--	--	---

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach konsultacji publicznych

			prawnej/doradztwa obywatelskiego, w tym przedsiębiorców, może nadmiernie obciążyć system, który – przy ograniczonych zasobach – nie będzie w stanie sprostać zwiększonemu zapotrzebowaniu na porady prawne. Brak obowiązku składania oświadczeń osłabia również przejrzystość systemu, utrudniając kontrolę nad jego funkcjonowaniem i ocenę czy środki publiczne są wykorzystywane zgodnie z ich przeznaczeniem. Może to prowadzić do problemów w monitorowaniu i audytowaniu działalności punktów pomocy prawnej, a tym samym osłabić skuteczność nadzoru nad korzystaniem z zasobów.	
15.		art. 1 pkt 3 lit. b	Możliwość udzielania porad w formie zdalnej również poza stanem epidemii oceniamy pozytywnie, jednak ponownie trzeba przedstawić zarzut, że za wprowadzeniem tego rozwiązania nie poszły dalsze, niezbędne zmiany. Niektóre punkty nie są bowiem wyposażone w telefony, co więcej - w niektórych punktach, położonych na wsiach, nie ma nawet zasięgu telefonii komórkowej. Ustawodawca wprowadza więc powszechne porady zdalne bez zweryfikowania możliwości technicznych do ich świadczenia. W rozporządzeniu MS w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego - w paragrafie 5 - wskazano tylko ogólnie, że lokal, w którym zlokalizowano punkt, powinien być wyposażony w dostęp do instalacji telekomunikacyjnej – powinno się zatem go doprecyzować wprowadzając jasny i jednoznaczny przepis, iż lokal powinien być wyposażony w telefon (urządzenie telekomunikacyjne) umożliwiające realizację porad zdalnych, a nie jedynie w dostęp do sieci Stowarzyszenie CIVIS SUM proponuje, aby porady telefoniczne w ramach systemu nieodpłatnej pomocy prawnej/doradztwa obywatelskiego były świadczone wyłącznie przez doradców obywatelskich. W przypadkach, gdy zgłoszony problem wymaga złożonej analizy prawnej, doradcy powinni kierować beneficjentów na porady stacjonarne. Takie rozwiązanie pozwoli zoptymalizować proces udzielania pomocy prawnej, lepiej wykorzystać zasoby systemu oraz skupić się na specjalizacji poszczególnych grup doradców. Doradcy nieodpłatnej pomocy prawnej/doradztwa obywatelskiego są odpowiednio przygotowani do udzielania wsparcia w zakresie codziennych problemów prawnych, które najczęściej stanowią większość zgłoszeń telefonicznych. Ich doświadczenie i wiedza umożliwiają szybkie rozpoznanie sytuacji beneficjenta i wskazanie mu możliwych działań. W przypadkach wymagających głębszej analizy prawnej, doradcy powinni mieć możliwość skierowania osoby potrzebującej do specjalisty, który zapewni odpowiednie wsparcie w danej dziedzinie. Wprowadzenie tej propozycji przyniesie korzyści w postaci lepszego zarządzania zasobami systemu nieodpłatnej pomocy prawnej/doradztwa obywatelskiego oraz skrócenie czasu oczekiwania na porady. W efekcie cały system stanie się bardziej elastyczny, efektywny i dostępny dla osób najbardziej potrzebujących wsparcia.	Uwaga nieuwzględniona. Proponowane rozwiązanie pomocy zdalnej nie wymaga zwiększenia nakładów finansowych i zapewnienia koniecznego wyposażenia sprzętowego i technologicznego. Paragraf 5 rozporządzenia wykonawczego do ustawy nakazuje, aby w lokalu zapewniono dostęp do instalacji energetycznej, telekomunikacyjnej oraz dostęp do Internetu, przy czym w pomieszczeniu, o którym mowa w pkt 1, zapewnia się komputer z dostępem do oprogramowania do edycji tekstów, oprogramowania umożliwiającego przesyłanie, odbieranie danych i porozumiewanie się na odległość środkami komunikacji elektronicznej. Przepis ten, uchwalony jeszcze w 2018 roku, jest wystarczający do tego by uznać, iż punkty pomocy są od dawna przygotowane do pracy zdalnej, czego dowiódł okres pandemii. Rzeczywiście w przypadkach, gdy zgłoszony problem wymaga złożonej analizy prawnej, doradcy powinni kierować beneficjentów na porady stacjonarne. Takie rozwiązanie jest oczywiste i nie wymaga ujęcia go w przepisie ustawy.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach konsultacji publicznych

16.			Stowarzyszenie CIVIS SUM wskazuje również na potrzebę uproszczenia dokumentacji związanej z udzielaniem nieodpłatnej pomocy prawnej/poradnictwa obywatelskiego poprzez likwidację szczegółowego opisu porady w karcie pomocy. Obecnie karta pomocy wymaga szczegółowego dokumentowania wielu aspektów udzielanej pomocy, co zwiększa obciążenie administracyjne i ogranicza czas realnie poświęcany na poradę. Wystarczyłoby ogólne wskazanie tematu porady, co znacząco usprawniłoby proces rejestrowania udzielonej pomocy bez utraty istotnych informacji. Takie rozwiązanie zmniejszyłoby formalności i pozwoliło skoncentrować się na faktycznym udzielaniu wsparcia, jednocześnie zachowując niezbędne standardy jakości w systemie nieodpłatnej pomocy.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga wykracza poza zakres nowelizacji, a przy tym jest nieuzasadniona. Dokumentacja porad jest szczególnie istotna dla wprowadzenia i realizacji mechanizmów kontroli jakości usługi, co jest ogólnoeuropejskim standardem.
17.		art. 1 pkt 3 lit. B	Stowarzyszenie CIVIS SUM proponuje również, aby nieodpłatne porady prawne/doradztwo obywatelskie mogły być okresowo organizowane poza stałą siedzibą punktu w zewnętrznych placówkach stacjonarnych, takich jak Zakłady Opiekuńczo-Lecznicze (ZOL), Domy Pomocy Społecznej (DPS) oraz oddziały odwykowe i rehabilitacyjne. Takie podejście pozwoli dotrzeć z pomocą prawną do osób najbardziej potrzebujących, które ze względu na swoje ograniczenia zdrowotne, społeczne lub sytuacyjne nie są w stanie osobiście dotrzeć do punktów udzielających porady. Regularna obecność doradców w tych placówkach zapewni dostęp do wsparcia prawnego osobom wykluczonym i szczególnie narażonym, co jest zgodne z ideą zapewnienia równości w dostępie do pomocy prawnej dla wszystkich obywateli, bez względu na ich miejsce zamieszkania czy sytuację życiową.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga wykracza poza przedmiotową nowelizację.
18.			Zwracamy uwagę na problem związany z obecnymi wymogami odbywania dyżurów przez doradców obywatelskich i prawników. Aktualnie powiaty nakładają na doradców obowiązek stawienia się na dyżur za wszelką cenę, nawet w sytuacjach, gdy technicznie jest to niemożliwe, na przykład z powodu nagłej choroby, zdarzenia losowego lub zaplanowanego urlopu. Taka sztywna interpretacja obowiązku odbywania dyżurów prowadzi do sytuacji, w której doradcy są zmuszeni do poszukiwania zastępstwa w ostatniej chwili, co nie zawsze jest wykonalne. Stowarzyszenie postuluje wprowadzenie bardziej elastycznych przepisów, które pozwolą na odrabianie dyżurów w innych terminach, w sytuacjach uzasadnionej nieobecności doradcy. Takie podejście nie tylko zapewni lepsze zarządzanie zasobami kadrowymi, ale także podniesie jakość świadczonych usług, eliminując sytuacje, w których pomoc prawna jest udzielana przez osoby wcześniej niemających doświadczenia w tego rodzaju poradnictwie. Uwzględnienie realnych okoliczności życiowych doradców przy planowaniu dyżurów przyczyni się do większej stabilności i profesjonalizmu systemu nieodpłatnej pomocy prawnej/doradztwa obywatelskiego	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga wykracza poza przedmiotową nowelizację.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach konsultacji publicznych

19.			Projekt ustawy nie rozwiązuje większości najbardziej palących problemów poradnictwa, a jedynie zawęża zmiany natury techniczno-organizacyjnej. W dalszym ciągu nie pochyłono się nad postulatami zwiększenia wynagrodzeń, wprowadzenia wynagrodzenia za dojazdy do punktów zlokalizowanych w mniejszych miejscowościach oraz za dojazdy do osób uprawnionych w miejscu ich zamieszkania czy kwestii bezpieczeństwa doradców na dyżurach w takich przypadkach	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga wykracza poza przedmiotową nowelizację.
20.	Instytut Aktywizacji Regionów	art. 1 pkt 1	Uważamy, że wprowadzenie możliwości udzielania porad "dla każdego" stanowi pewne nieporozumienie w stosunku do idei zapewnienia pomocy prawnej najuboższym obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej. Nie może być tak, że do punktu zgłaszają się osoby majątne które ewidentnie stać na pokrycie kosztów prawnika komercyjnego, co wynika ze stanu faktycznego jaki przedstawiają.	Uwaga nieuwzględniona. Projekt znosi obowiązek składania oświadczeń, które stanowią nieefektywne narzędzie weryfikacyjne, co nie stoi w sprzeczności z pozostawieniem bez zmian kręgu osób uprawnionych. Celem projektu nie jest wprowadzenie dostępności usług pomocowych dla wszystkich niezależnie od ich sytuacji ekonomicznej. Pomoc nie jest i nie będzie przeznaczona dla osób majątnych. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
21.			Brak stabilności w postaci corocznej konieczności organizowania otwartych konkursów ofert jest tą sprawą, która w najistotniejszy sposób ogranicza rzeszę chętnych prawników do świadczenia NPP. Wprowadzenie 3 letniego okienka konkursowego wprowadziłoby większą stabilność po stronie NGO świadczących NPP i NPO.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga wykracza poza przedmiotową nowelizację.
22.			Pomimo, iż sami świadczymy NPO uważamy, iż obniża ono realny zakres pomocy. W dodatku tylko jedna organizacja związków poradniczych jest uprawniona do certyfikacji co wprowadza na szczeblu regionalnym monopol faktyczny i nieuczciwą konkurencję pomiędzy NGO nie skupionymi wokół Związku Biur Porad Obywatelskich, a tymi które są zrzeszone. Proponujemy uchylenie przepisów dotyczących NPO lub jego gruntowną reorganizację na zasadzie prawnych front desków, ponieważ ten system jest skrajnie nieefektywny.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga wykracza poza przedmiotową nowelizację.
23.			Konieczny jest także większy zakres elastyczności dla NGO w zakresie realizacji usług poradniczych oraz zwiększenie finansowania, co rok rocznie jest podkreślane, jednakże pomijane przez decydentów.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga wykracza poza przedmiotową nowelizację.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

Lp.	Organ zgłaszający uwagę	Przepis	Treść zgłoszonej uwagi	Stanowisko MS
1.	Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego (ZPP)	art. 1 ust. 1	Obecna treść przepisu jest niespójna z obowiązkiem zniesienia oświadczenia. Skoro projektodawca zamierza znieść oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej to powinien dokonać zmiany tego przepisu w ten sposób, że skorzystanie z systemu nieodpłatnej pomocy prawnej możliwe jest dla każdej osoby, z pełnymi konsekwencjami tej zmiany. W przeciwnym razie będziemy mieli do czynienia z fikcją, gdzie co prawda nieodpłatna pomoc prawna będzie przysługiwała osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, podczas gdy faktu tego nijak nie będzie dało się ani wyegzekwować, ani zweryfikować (choćby zweryfikacja obecnie nie jest również możliwa). Stąd uważamy, że projektodawca powinien zdecydować się na któryś z modeli udzielania nieodpłatnych porad prawnych albo model wolnościowy albo model niemiecki, tj. taki, gdzie weryfikuje się oświadczenia i składa się je pod rygorem odpowiedzialności karnej.	Uwaga nieuwzględniona. Zarzucona sprzeczność koncepcji zniesienia oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U.2024 poz. 1534), dalej „ustawą” ma charakter pozorny. Projekt znosi obowiązek składania oświadczeń, które stanowią nieefektywne narzędzie weryfikacyjne, co nie stoi w sprzeczności z pozostawieniem bez zmian kręgu osób uprawnionych. Celem projektu nie jest wprowadzenie dostępności usług pomocowych dla wszystkich niezależnie od ich sytuacji ekonomicznej. W zamyśle autorów projektu pomoc nie jest przeznaczona dla osób, które stać na opłacenie komercyjnych usług prawnych. Za nieprawdziwe należy uznać twierdzenie, że niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej nie będzie dało się ani wyegzekwować, ani zweryfikować. Przepis artykułu 4 ust. 1 ustawy ma charakter powszechnie obowiązujący i powinien znaleźć zastosowanie, np. gdy podczas zapisu na poradę lub nawet w trakcie wizyty beneficjent ujawni swój stan majątkowy wykazujący dobrą sytuację materialną. W przypadku gdy wykonawca nieodpłatnej

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

				pomocy lub osoba zapisująca na wizytę w trakcie rozmowy, na przykład na temat zgłaszanego problemu prawnego lub opisu stanu faktycznego zorientuje się, że ma do czynienia z osobą zamożną, to powinna, z uwagi na hipotezę ww. przepisu, odstąpić od podejmowanych czynności konwencjonalnych. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
2.		art. 1 ust. 3 lit. a	Proponujemy uelastycznienie liczby godzin, w której świadczona jest pomoc w ramach systemu NPP/NPO. Co prawda zdajemy sobie sprawę, że pracują państwo nad nową koncepcją systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, niemniej proponujemy, aby uelastyczyć liczbę godzin, w jakich świadczona jest pomoc w danym punkcie. Nie wszystkie punkty NPP/NPO cieszą się takim samym zainteresowaniem klientów. Na porady w niektórych punktach, szczególnie położonych w miastach na prawach powiatu, czy w miastach, w których siedzibę ma powiat, liczba chętnych jest tak duża, że na poradę prowadzone są zapisy z kilku tygodniowym wyprzedzeniem, podczas gdy w innych punktach (w obrębie tego samego powiatu) pomoc świadczona jest incydentalnie, zaledwie kilka razy w skali miesiąca, co sprawia, że udzielający tam porad więcej czasu spędza na oczekiwaniu na zainteresowanego klienta niż na realnym udzielaniu pomocy. W związku z powyższym proponujemy, aby powiaty jako organizatorzy systemu, którzy najbardziej znają lokalne realia i faktyczne zapotrzebowanie na pomoc w ramach systemu NPP/NPO mogły samodzielnie zwiększać lub zmniejszać liczbę godzin w poszczególnych punktach, w ramach obowiązującego limitu godzin. Przykład powiatu, który ma 3 punkty: I punkt 6 godzin dziennie, II punkt 2 godziny dziennie, III punkt 4 godziny dziennie. Uzasadnieniem dla proponowanej zmiany, jest nieoptymalne wykorzystanie systemu (co zresztą zarzuca MF) – koszt jednostkowej porady w ramach systemu jest bardzo drogi, a udzielający porad bardzo dużo czasu spędzają nieefektywnie na oczekiwaniu na klienta.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie jest związana z analizowanym projektem, wykracza poza ramy nowelizacyjne, proponując rozwiązanie, którego przyjęcie jest niezasadne na aktualnym etapie prac nad systemem NPP/NPO. Sygnalizowany problem zainteresowania pomocą w większych miejscowościach powiaty rozwiązują za pomocą już funkcjonujących rozwiązań. Jednostki samorządu terytorialnego przenoszą całe punkty w miejsca, gdzie jest większe zainteresowanie nieodpłatną pomocą lub organizują punkty mobilne, w których dyżury są przydzielane do poszczególnych lokalizacji, stosownie do lokalnych potrzeb społeczności. Należy zaznaczyć, że o ile równa liczba godzin przypadająca na każdy punkt znajduje organizacyjne uzasadnienie, o tyle nie ma przeszkód by wprowadzić rozróżnienie godzinowe w dostępności i w pracy

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

				poszczególnych lokalizacji, w których znajdzie się punkt mobilny.
3.		art. 1 ust. 3 lit. b	Zwracamy uwagę, że w przypadku braku identyfikacji klientów i braku konieczności składania oświadczeń, będzie mógł występować problem z nadużywaniem systemu. Zauważamy, że w przypadku możliwości udzielania porad zdalnie za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, może pogłębić się problem z korzystaniem przez te same osoby, kilkakrotnie, a w skrajnych przypadkach kilkusetrotnie, z różnych punktów na terenie całego kraju, bez ograniczeń. Wprowadzając rozwiązanie tego typu należy liczyć się z możliwymi negatywnymi konsekwencjami.	Uwaga nieuwzględniona. Ministerstwo Sprawiedliwości ma świadomość, że część obywateli nadużywa nieodpłatnej pomocy udając się kilkakrotnie po poradę z tym samym problemem do różnych wykonawców. W ramach planowanej reformy systemu postuluje się wprowadzenie rozwiązań technicznych oraz ustawowych ograniczających to zjawisko, jednakże nie jest to problem wynikający bezpośrednio z wprowadzenia porad zdalnych. Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
4.		art. 1 ust. 3 lit. c	Proponujemy skreślenie przepisu, bądź też organizowanie w wyjątkowych sytuacjach dojazdu do punktu NPP/NPO dla klientów systemu. Z uwagi na wprowadzenie możliwości udzielania porad za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość (telefon, wideo rozmowa) powstaje pytanie o zasadność wyjazdów do miejsca zamieszkania klientów, przez udzielających porad w punktach NPP/NPO. Udzielający porad, niejednokrotnie obawiają się o swoje bezpieczeństwo czy skarżą się na warunki sanitarno-epidemiologiczne w miejscach zamieszkania, do których się udają, a także narzekają na znaczne koszty dojazdu w sytuacji takich porad. Odzwierciedleniem tej tezy są wyniki ankiety przeprowadzonej przez MS wśród wykonawców, w posiadaniu której się Państwo znajdują. Wobec możliwości udzielania porad w trybie zdalnym proponujemy rezygnację z tego obowiązku. Alternatywnie, w wyjątkowych sytuacjach np. gdy pomoc ma być udzielona osobie posługującej się językiem migowym, proponujemy organizowanie dojazdu klientów do punktu NPP/NPO przez organizatora.	Uwaga nieuwzględniona. Wprowadzenie porad zdalnych nie znosi zasadności utrzymywania dodatkowego wsparcia skierowanego do osób z niepełnosprawnościami, przewidzianego w art. 8 ust. 8 ustawy. System nieodpłatnej pomocy powinien być dostosowany do potrzeb beneficjentów. Osoby wykluczone zasługują na adekwatne, a także większe wsparcie ze strony państwa. Pomoc zdalna ma w założeniu trafiać do osób, które mają ograniczone możliwości udania się do punktu, a ich problemy są na tyle proste, że nie wymagają stawienia się punkcie i okazania dokumentów lub przygotowania pisma przez prawnika. Z kolei wsparcie osób niepełnosprawnych

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

				przewidziano dla beneficjentów, którzy nie są w stanie udać się do punktu, najczęściej z powodu sytuacji zdrowotnej, a ich potrzeby są szersze niż kilkuminutowa rozmowa telefoniczna z prawnikiem. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że NIK w swoim raporcie opublikowanym w dniu 31 października 2024 roku wyraźnie wskazał, że MS powinno kontynuować działania zmierzające do skutecznego wprowadzenia zdalnego świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta pomocy.
5.		art. 1 pkt 6	Proponujemy, jednorazowe „dosypanie” do systemu pieniędzy, aby nadrobić ubytek w wysokości dotacji na realizację zadania zleconego z zakresu administracji rządowej jakim jest organizacja systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Kwoty limitów wydatków w tym zakresie winny zostać ponownie zweryfikowane. Obecna wysokość dotacji na realizację zadania zleconego z zakresu administracji rządowej jakim jest organizacja systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, jest rażąco zaniżona. Ze szczegółowymi wyliczeniami, pokazującymi lukę w wysokości dotacji, które zostały przygotowane przez ZPP mogą zapoznać się Państwo tutaj: https://www.zpp.pl/storage/files/2023-07//3d8c2e58572d4a4df711384f448ea5757670.pdf. Z jakich przyczyn resort finansów do wyliczenia maksymalnego limitu przyjął wskaźnik CPI?	Uwaga nieuwzględniona. Postulat dofinansowania systemu jest znany resortowi i popierany przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Realne wydatki na system wynikają przede wszystkim z wysokości kwoty bazowej i liczby punktów, a nie z maksymalnego limitu wydatków, który obliczany jest na podstawie obiektywnych wskaźników. Do wyliczenia maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026–2035 będącego skutkiem finansowym ustawy przyjęto wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja październik 2024 r.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

6.		art. 1 pkt 6	Proponujemy, aby wysokość dotacji ustalać nie w ramach sztucznie ustalanych limitów dotacji, a jako kwotę ustalaną na podstawie wysokości wskaźnika związanego ze wzrostem kosztów pracy. W związku z niedoszacowaniem kosztów inflacji proponujemy, aby najpierw do całego systemu dołożyć dodatkowe środki finansowe, a następnie, aby kwotę dotacji ustalać nie w ramach sztucznie ustalanych limitów dotacji, a jako kwotę ustalaną na podstawie wysokości wskaźnika związanego ze wzrostem kosztów pracy. Proponujemy, aby kwota dotacji była powiązana ze wskaźnikiem dotyczącym wynagrodzenia np. wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej rok do roku z uwagi na fakt, że dotacja (zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy) przeznaczana jest na wynagrodzenia z tytułu umów zawartych z wykonawcami NPP/NPO.	Uwaga nieuwzględniona. Kwota bazowa decydująca o wysokości dotacji jest ustalana corocznie w ramach porozumienia Ministra Finansów i Ministra Sprawiedliwości, tym samym nie wynika z „sztucznie ustalanych limitów dotacji”. Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało projekt regulacji wprowadzającej mechanizm waloryzujący kwotę bazową. Jednakże ww. rozwiązanie nie zostało uwzględnione w obecnym projekcie, który został ograniczony do najbardziej pilnych rozwiązań. Próba rozwiązania problematycznej kwestii zostanie dokonana w ramach przygotowywanej dużej reformy systemu, która jest obecnie na etapie prac koncepcyjnych.
7.		art. 1 pkt 1	Zmiany w art. 4 ust. 2–6 są bardzo potrzebne. W wyniku braku konieczności złożenia oświadczenia o braku możliwości poniesienia kosztów opłaty znacząco poszerzy grono zainteresowanych poradami i zwiększy samą liczbę udzielanych porad. Przyjęty obowiązek składania oświadczeń nie sprawdził się, nie ma możliwości sprawdzenia czy osoba oświadcza stan finansowy zgodny z prawdą. Warto jednak jasno zdefiniować pojęcie osoby uprawnionej, by nie było wątpliwości komu można udzielić nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.	Uwaga nieuwzględniona. Definicja osoby uprawnionej została wyrażona wprost w art. 4 ust. 1 ustawy i nie ma potrzeby jej zmieniania. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
8.		art. 1 pkt 3 lit. b	Zapewnienie szerokiego dostępu do uzyskania porad za pomocą środków porozumiewania się na odległość zwiększy liczbę zainteresowanych beneficjentów, a także liczbę samych udzielonych porad. Jeśli kwestia wyboru sposobu uzyskania porady nie zostanie narzucona, a pozostanie wyborem beneficjenta to sama osoba będzie decydować czy wystarczy jej zwięzła porada zdalna czy woli uzyskać poradę podczas spotkania osobistego, gdzie będzie mogła pokazać wszystkie dokumenty związane ze swoją sprawą i uzyskać bardziej szczegółową poradę.	x

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

9.	Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych	art. 1	Wątpliwości budzi art. 1 projektu ustawy wprowadzający zmiany w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945 oraz z 2024 r. poz. 928). Zwrócić uwagę należy, że projektowana ustawa obejmuje wprowadzenie możliwości udzielania porad za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość także poza stanem epidemii lub stanem zagrożenia epidemicznego. Dlatego też konieczne jest zapewnienie przez projektodawcę uwzględnienia zasad ochrony danych osobowych i prywatności na każdym etapie stosowania technologii obejmującej ich przetwarzanie, z uwzględnieniem ochrony danych w fazie projektowania oraz domyślnej ochroną danych (ang. privacy by design oraz privacy by default, art. 25 rozporządzenia 2016/679). Konieczne jest zapewnienie przez projektodawcę i wskazanie w przepisach ustawy zabezpieczeń w zakresie przetwarzania informacji (w tym danych osobowych). Przetwarzanie danych osobowych powinno bowiem odbywać się z zachowaniem zasady integralności i poufności w sposób zapewniający bezpieczeństwo tych danych na odpowiednim poziomie, na zasadach ściśle określonych przepisami ustawy albo z uwzględnieniem wskazanych w przepisach ustawy minimalnych kryteriów zabezpieczających stosowanie wymogów rozporządzenia 2016/679. Zważyć należy na aspekt kategorii/rodzaju danych, jakie przy użyciu „porozumiewania się na odległość” mogą być przetwarzane (np. przetwarzanie danych szczególnych kategorii danych osobowych dotyczących zdrowia, pochodzenia rasowego czy etnicznego, dla których art. 9 rozporządzenia 2016/679 przewiduje szczególnie reżim przetwarzania, czy też danych z art. 10 rozporządzenia 2016/679). Zasadnym zatem jest zwrócenie uwagi projektodawcy na to, że tego rodzaju rozwiązanie powinno być poprzedzone przeprowadzeniem oceny skutków planowanych operacji przetwarzania dla ochrony danych, ich wpływu na prywatność. Do przedmiotowego projektu nie została dołączona ocena skutków dla ochrony danych i nie jest zatem wiadomym czy taka została przeprowadzona. Podczas dokonywania oceny skutków szczególna uwaga projektodawcy powinna zostać zwrócona na bezpieczeństwo oraz zapewnienie odpowiednich gwarancji pod względem środków technicznych i organizacyjnych, o których mowa w rozporządzeniu 2016/679, ponieważ administrator przetwarzając dane osobowe musi przede wszystkim przestrzegać zasad określonych w art. 5 rozporządzenia 2016/679, w tym: zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości (art. 5 ust. 1 lit. a), minimalizacji danych (art. 5 ust. 1 lit. c), retencji przetwarzanych danych (art. 5 ust. 1 lit. e), czy zasady rozliczalności (art. 5 ust. 2). Projektodawca nie definiuje pojęcia „środków porozumiewania się na odległość”, które obejmuje nie tylko zdefiniowane w art. 2 pkt 5 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną środki komunikacji elektronicznej, ale także inne, np. nośnik papieru, na którym jest opisana sprawa, płyta, nośnik USB. Jeżeli zamierzeniem projektodawcy było tak	Uwaga nieuwzględniona. W ramach wskazanych informacji nie będą przetwarzane dane osobowe. Nie wprowadza się danych osobowych osoby uprawnionej na wizycie do systemu teleinformatycznego. Osoba uprawniona dobrowolnie podaje informacje dotyczące inicjałów, numeru telefonu lub adresu e-mail chcąc zapisać się na poradę za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Podanie tych informacji jest niezbędne do realizacji usługi. To czy dana informacja jest daną osobową zależy od kontekstu, w którym ta informacja występuje oraz w zestawie z jakimi innymi informacjami czy danymi ją przetwarzamy.
----	--	--------	---	--

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			szerokie ujęcie, to powstaje pytanie o możliwość weryfikacji osoby, która o poradę występuje (sposób tej weryfikacji). Jeżeli projektodawcy chodzi o wszelkie środki porozumiewania się na odległość (a zatem jest to zwrot identyczny z tym, który został użyty w art. 2 pkt 1 ustawy o prawach konsumenta w definicji umowy zawartej na odległość), powstaje pytanie czy, np. pismo z prośbą o pomoc, rozmowa telefoniczna, rozmowa via Skype, będą odnotowywane/wpisywane na dyżur, podczas którego odbywa się udzielanie porad.	
10.		art. 1 pkt 3 lit. c	Wątpliwości budzi art. 8 ust. 8 (zmiana 3c) projektu ustawy: „Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2023 r. poz. 20), może być udzielana nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, także poza punktem” w kontekście weryfikacji niepełnosprawności przez osobę pełniącą dyżur (udzielający porady powinien tę osobę zapisać). Projektodawca nie wskazuje na jakiej podstawie udzielający porady ma ustalić czy osoba ta posiada znaczną niepełnosprawność ruchową i w oparciu o jakie kryteria ma to ustalać. Mając na względzie ww. zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości oraz zasadę minimalizacji danych kwestia ta wymaga szczegółowego doprecyzowania w przepisach niniejszej ustawy.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie odnosi się w rzeczywistości do bieżącego projektu tylko do już obowiązujących przepisów zawartych w art. 8 ust. 8 ustawy. Tego rodzaju pomoc już przysługuje osobom z niepełnosprawnościami, a nowelizacja znosi w ich przypadku przywilej porad zdalnych, który obecnie ma być opcją ogólnodostępną. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że NIK w swoim raporcie opublikowanym w dniu 31 października 2024 roku wyraźnie wskazał, że MS powinno kontynuować działania zmierzające do skutecznego wprowadzenia zdalnego świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałoby do beneficjenta pomocy.
11.		art. 1 pkt 3 lit. b	Zwrócić uwagę należy na obowiązujący art. 5 ust. 2 ustawy „Przed udzieleniem nieodpłatnej pomocy prawnej można zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość”. Powstaje zatem pytanie w jaki sposób będzie odbywała się weryfikacja (okazywanie dokumentu tożsamości) w przypadku udzielania porady za pomocą środków porozumiewania się na odległość. Zauważyć należy, że forma dokumentowa, którą wskazuje projektodawca w art. 8 ust. 3 lit. b odnosi się jedynie do oświadczenia, że osoba jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym. Zgodnie z art. 7: „Każdy przypadek udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego dokumentuje się w karcie nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, zwanej dalej "kartą pomocy", przez podanie	Uwaga nieuwzględniona. W ramach wskazanych informacji nie będą przetwarzane dane osobowe. Nie wprowadza się danych osobowych beneficjenta na wizycie do systemu teleinformatycznego. W przypadku porady zdalnej nie będzie miała miejsca weryfikacja tożsamości, lecz potwierdzenie inicjałów i numeru telefonu.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			w szczególności informacji dotyczących zgłoszonej sprawy i udzielonej pomocy, dziedziny prawa, której dotyczyła ta pomoc, kategorii sprawy, formy udzielonej pomocy, czasu poświęconego na jej udzielenie i liczby wizyt osoby uprawnionej w tej samej sprawie, ogólnych informacji o osobie uprawnionej dotyczących w szczególności wieku, płci, wykształcenia, dochodu, gospodarstwa domowego i miejsca zamieszkania oraz danych dotyczących punktu, osoby udzielającej pomocy i daty jej udzielenia. Karta pomocy zawiera część obejmującą opinię osoby uprawnionej o udzielonej pomocy. Wypełnienie przez osobę uprawnioną tej części karty pomocy, w tym podanie numeru telefonu w celu zasięgnięcia dalszej opinii, jest uzależnione od zgody osoby uprawnionej. W karcie pomocy nie podaje się danych osobowych osoby uprawnionej, które mogą bezsprzecznie identyfikować osobę. Wzór przedmiotowej karty przy założeniu, że przepisy mają rozszerzać sposób udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, również powinien ulec zmianie (w konsekwencji powinien także zostać zmieniony art. 7a ust. 2, który też przewiduje, że w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 1, przetwarzane są dane osób zgłaszających się na wizytę (...)).	
12.		art. 1 pkt 5	Zwrócić uwagę należy na zmianę 5 dotyczącą nowego brzmienia art. 11 ust. 5 ustawy: „Oświadczenie przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osobom trzecim. Administratorem danych osobowych zawartych w tym oświadczeniu jest starosta. W celu umożliwienia kontroli prawidłowości udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej starosta przechowuje oświadczenie przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym zostało sporządzone. Oświadczenie przekazuje się staroście do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego w sposób uniemożliwiający powiązanie go z kartą pomocy, w szczególności po usunięciu oznaczenia dnia jego złożenia”. Projektodawca w art. 11 ust. 5 nie precyzuje czy oświadczenie jest przechowywane w systemie teleinformatycznym czy w formie papierowej. Zdanie 3 ww. przepisu dotyczy „powiązania oświadczenia z kartą pomocy” bez określenia kto przekazuje staroście oświadczenie, kto dokonuje „powiązania”, na jakich zasadach i przede wszystkim czy czynność ta wykonywana jest w systemie teleinformatycznym (na co może wskazywać zwrot „powiązanie”), co wymaga dookreślenia z punktu widzenia zasady poufności i integralności. Zwrócić uwagę należy na obowiązujący art. 7 ust. 1a ustawy, który w zdaniu 1 stanowi, że: „Karta pomocy jest dokumentowana drogą elektroniczną za pośrednictwem systemu teleinformatycznego”. Ponadto zgodnie z art. 7a ustawy: „Minister Sprawiedliwości prowadzi centralny system teleinformatyczny do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej” (ust.1) oraz „Administratorami danych osobowych przetwarzanych w systemie są: Minister Sprawiedliwości, starostowie oraz wojewodowie, w zakresie realizowanych zadań wynikających z ustawy”. Konieczne jest zatem określenie ich	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie odnosi się do bieżącego projektu tylko do już obowiązujących, niekwestionowanych wcześniej przepisów funkcjonujących dodatkowo w odniesieniu do oświadczeń z art. 4 ust. 2 ustawy. Nowelizacja nie wprowadza nowych mechanizmów, lecz ogranicza dotychczasowe (oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej).

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			odpowiedzialność jako administratorów w rozumieniu przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, zdefiniowanych w art. 4 pkt 7 rozporządzenia 2016/679. Status i rola w procesach przetwarzania danych ministra oraz innych podmiotów/organów, wymagają pogłębionej analizy oraz wyeliminowania propozycji niezgodnych z zasadami przetwarzania danych osobowych, które mogą negatywnie wpłynąć na standard przetwarzania danych. Niezbędne jest określenie ról ww. podmiotów/organów w procesach przetwarzania danych osobowych z punktu widzenia celów i odpowiedzialności za ich realizację przy pomocy systemu teleinformatycznego (przypisanie odpowiedzialności za realizację praw osób, których dane są przetwarzane za pomocą tego systemu, za zgłaszanie naruszeń i realizację zasady prawidłowości danych czy za usunięcie danych). Określenia także wymaga czy przy realizacji obowiązków będzie dochodzić do współadministrowania, odrębnego administrowania. Warto wskazać również na wyrok TSUE C-201/14 w sprawie Sarmanda Bara, w którym Trybunał stwierdził, że odrębne organy w ramach administracji publicznej należy traktować jako odrębnych administratorów z własnymi przesłankami, co w konsekwencji oznacza, że organ, któremu w ramach administracji przekazuje się dane osobowe jest odbiorcą. Przypisanie określonej roli nie może, jednakże sprowadzać się wyłącznie do kwestii nazewnicznej, ale poprzez określenie wszystkich celów przetwarzania danych i sposobów w jakich konkretne podmioty będą je przetwarzać. Pojęcie administratora należy bowiem interpretować funkcjonalnie, na co wielokrotnie zwraca uwagę Europejska Rada Ochrony Danych Osobowych w swoich opiniach i wytycznych. Dane są przetwarzane przez okres 5 lat od końca roku kalendarzowego, w którym zakończono realizację zadań wynikających z ustawy, z wyjątkiem danych osobowych osób zgłaszających się na wizytę, które przetwarzane są przez okres roku od zakończenia roku kalendarzowego, w którym udzielono nieodpłatnej porady prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego” (ust. 3). W związku z obowiązującą regulacją dotyczącą przetwarzania danych w systemie i nowym brzmieniem art. 11 ust. 5 wyjaśnienia wymaga kwestia dotycząca formy oświadczeń, jak również okresu przechowywania danych – art. 11 ust. 5 wskazuje na okres 3-letni, natomiast obowiązujący art. 7a ust. 3 ustawy wskazuje na inny okres przetwarzania danych. Projektowany przepis wymaga uzasadnienia i zmiany – dane powinny być przechowywane przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane (art. 5 ust. 1 lit. e rozporządzenia 2016/679). Projektodawca nie uzasadnił okresu przechowywania oświadczeń przez okres trzech lat od końca roku kalendarzowego, w którym zostało sporządzone, brak jest wykazania niezbędności przetwarzania akurat przez taki okres. Proponowane rozwiązanie nie uwzględnia zarówno zasady przejrzystości, jak i rozliczalności. Przepisy w tym zakresie powinny być sformułowane w taki sposób, aby czynić zadość zasadom wynikającym z art.	
--	--	--	--	--

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			5 rozporządzenia 2016/679, szczególne znaczenie ma tu wskazana powyżej zasada rozliczalności (art. 5 ust. 2) – projektodawca powinien formułować rozwiązania umożliwiające administratorowi przestrzeganie (i wykazanie przestrzegania) zasad dotyczących przetwarzania danych osobowych. Ponadto zwrócić uwagę należy na wątpliwości organu nadzorczego dotyczące podstawy prawnej przetwarzania danych osobowych szczególnych kategorii danych (art. 9 rozporządzenia 2016/679) w sytuacji ewentualnej wątpliwości adwokata/pełnomocnika kontaktującego się za pomocą środków porozumiewania się na odległość odnośnie do stanu np. psychicznego czy stanu trzeźwości osoby, której udzielana jest porada. Wyjaśnienia wymaga czy ww. sytuacja ma być odnotowana przez udzielającego poradę (czy powinien on odmówić pomocy). Projektodawca nie odnosi się w przepisach ustawy do tych kwestii. Wskazać należy, że dane szczególnych kategorii, np. dotyczące zdrowia, zgodnie ze standardami określonymi w rozporządzeniu 2016/679 powinny zostać objęte większą ochroną z uwagi na ich wyjątkowy charakter – zawierają najbardziej intymne i osobiste informacje dotyczące życia osoby fizycznej. Dlatego projektowane regulacje prawne w tym zakresie budzą szczególne wątpliwości organu nadzorczego. Podstawy prawne przetwarzania szczególnych kategorii danych zostały uregulowane w art. 9 ust. 2 rozporządzenia 2016/679. Projektodawca nie dokonując oceny skutków dla ochrony danych nie przeanalizował wpływu przedmiotowej regulacji na prywatność osoby, której dane dotyczą. Kwestia ta wymaga ponownej szczegółowej analizy.	
13.			Niezbędnym jest ponowne zdefiniowanie osoby uprawnionej do korzystania z bezpłatnych porad prawnych, gdyż aktualna regulacja jest niespójna z pozostałymi przepisami.	Uwaga nieuwzględniona. Definicja osoby uprawnionej została wyrażona wprost w art. 4 ust. 1 ustawy i nie ma potrzeby jej zmieniania. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
14.			Należy rozważyć, czy wprowadzenie możliwości udzielania porad „dla każdego” jest dobrym rozwiązaniem. Być może dobrym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie kryterium dochodowego w tym zakresie.	jw.
15.			Zapewnienie szerokiego dostępu do uzyskania porad za pomocą środków porozumiewania się na odległość zwiększy liczbę zainteresowanych beneficjentów, a także liczbę samych udzielonych porad. Jeśli kwestia wyboru sposobu uzyskania porady nie zostanie narzucona, a pozostanie wyborem beneficjenta to sama osoba będzie decydować czy wystarczy jej	X

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			zwięzła porada zdalna czy woli uzyskać poradę podczas spotkania osobistego, gdzie będzie mogła pokazać wszystkie dokumenty związane ze swoją sprawą i uzyskać bardziej szczegółową poradę.	
16.	Prokurator Krajowy	art. 1 pkt 1	Proponowana rezygnacja z wymogu złożenia oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej zasługuje na aprobatę. Projektodawca słusznie wskazuje w uzasadnieniu, że rozwiązanie to nie stanowi efektywnego narzędzia weryfikującego.	X
17.		art. 1 pkt 3 lit. b	Wątpliwości budzi jednak projektowane w art. 8 ust. 3a wprowadzenie powszechnej możliwości korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, a więc na przykład telefonicznie. Może to doprowadzić do sytuacji, kiedy jedna osoba będzie telefonować do kilkunastu i więcej punktów, aby uzyskać poradę prawną w tej samej sprawie od różnych prawników. Jeśli takie sytuacje staną się częste, doprowadzi to do znacznego zwiększenia obciążenia punktów i czasu oczekiwania na poradę. Uzasadnienie w sposób niezbyt spójny objaśnia, w jaki sposób ma być ustalana kolejność zgłoszeń w wypadku pomocy zdalnej. Na stronie 5 wskazano, że beneficjent, który zapisze się telefonicznie w celu uzyskania porady, będzie wybierał, czy chce skorzystać z pomocy w formie zdalnej. Tymczasem na stronie 6 uzasadnienie informuje, że „beneficjent otrzyma poradę zdalną niezwłocznie” – co sugeruje, że otrzyma ją poza kolejnością.	Uwaga nieuwzględniona. W centralnym systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ustawy, funkcjonuje limit zapisów wynikający z weryfikacji numeru IP/numeru telefonu. Obecne obciążenie punktów nie jest na tyle wysokie aby istniało realne zagrożenie ich przeciążenia i istotnego wydłużenia czasu oczekiwania na poradę. Porada udzielona niezwłocznie to nie porada poza kolejnością tylko w pierwszym wolnym terminie.
18.		art. 1 pkt 1	Projekt znosi obowiązek złożenia oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej – lecz pozostawia obowiązek złożenia pisemnego oświadczenia, że osoba korzystająca z porady jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od prawnika, który nie jest adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym (art. 11 ust. 4). Utrzymywanie tego obowiązku nie wydaje się celowe, zwłaszcza że powoduje on dodatkowe komplikacje w wypadku pomocy zdalnej. Nie jest ponadto jasne, co oznacza, że oświadczenie to ma zostać „złożone w formie dokumentowej” (projektowany art. 8 ust. 3b).	Uwaga nieuwzględniona. Sensem przedmiotowego oświadczenia, jest wprost wyrażona rezygnacja z odpowiedzialności odszkodowawczej osoby udzielającej pomocy prawnej, która nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu, tak jak ma to miejsce w przypadku adwokatów i radców prawnych.
19.		art. 1 pkt 3 lit. c	W art. 8 ust. 8 należałoby usunąć błąd interpunkcyjny, przeniesiony do projektu z aktualnie obowiązującej ustawy, czyli zbędny przecinek przed wyrazami „także poza punktem”.	Uwaga uwzględniona
20.	Naczelna Rada Adwokacka		Na wstępie należy wskazać, że Naczelna Rada Adwokacka wnosi do przedmiotowego projektu zastrzeżenia. Naczelna Rada Adwokacka wnioskuję jednocześnie o uwzględnienie w przedmiotowym projekcie uwag oraz propozycji przedstawionych w opinii, jak również	Uwaga zbyt ogólna

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			we wcześniejszych pismach, a także uwag zgłaszanych przez przedstawiciela Naczelnej Rady Adwokackiej na posiedzeniach Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej.	
21.		art. 1 pkt 3 lit. b art. 1 pkt 6	Naczelna Rada Adwokacka, w pełni popiera przeprowadzenie dogłębnej reformy systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego, niemniej jednak wyraża stanowczy sprzeciw wobec prowadzonych obecnie przez Ministerstwo Sprawiedliwości prac nad projektem wyrywkowej i szkodliwej dla obywateli nowelizacji ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945). Wyrażamy głębokie zaniepokojenie przyjętym tempem prowadzonych prac legislacyjnych oraz brakiem właściwego vacatio legis dla proponowanych zmian, umożliwiającego przygotowanie się podmiotów tworzących system Nieodpłatnej Pomocy Prawnej do wprowadzonych w wyniku nowelizacji zmian. W szczególności Naczelna Rada Adwokacka zwraca uwagę, że brak odpowiedniego wyposażenie niektórych punktów NPP/NPO uniemożliwi osobom świadczącym pomoc prawną realizację obowiązków nałożonych przedmiotową nowelizacją. Naczelna Rada Adwokacka zwraca również uwagę Ministerstwa Sprawiedliwości, że od kilku lat system nieodpłatnej pomocy prawnej w Polsce jest istotnie nie dofinansowany, o czym, wspólnym głosem na każdej konferencji dotyczącej nieodpłatnej pomocy prawnej, a także na posiedzeniach Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej mówią zarówno przedstawiciele samorządów prawniczych, powiatów jak również przedstawiciele organizacji pozarządowych. Wszystkie te podmioty są fundamentem funkcjonowania systemu nieodpłatnej pomocy prawnej w Polsce i wszystkie one jednogłośnie mówią o problemach zarówno ze znalezieniem wykonawców do świadczenia pomocy prawnej systemie NPP/NPO, jak również o problemach finansowych uniemożliwiających doposażenie punktów nieodpłatnej pomocy w niezbędny do pracy zakresie w sprzęt: telefony, komputery, dostęp do internetu. Mając na uwadze powyższe Naczelna Rada Adwokacka od kilku miesięcy w dyskusjach eksperckich apeluje by do chwili pełnej i koniecznej reformy systemu NPP/NPO oraz jego dofinansowywaniu nie nakładać na wykonawców żadnych nowych obowiązków. Jednocześnie też Naczelna Rada Adwokacka stwierdza, że Ministerstwo Sprawiedliwości nie podejmuje działań, które miałyby usunąć zgłaszane nieprawidłowości w funkcjonowaniu tego systemu.	Uwaga częściowo uwzględniona. Nowelizacja ustawy jest korzystna dla obywateli i przez nich oczekiwana. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że NIK w swoim raporcie opublikowanym w dniu 31 października 2024 roku wyraźnie wskazał, że MS powinno kontynuować działania zmierzające do skutecznego wprowadzenia zdalnego świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta pomocy. Vacatio legis zostanie wprowadzone z określeniem daty 1 lipca 2025 roku na wprowadzenie porad zdalnych. Propozycje nowelizacyjne nie dotyczą zasad finansowania systemu, zatem w tym zakresie uwaga nie odnosi się do przedmiotowego projektu.
22.		art. 1 ust. 3 lit. b	Naczelna Rada Adwokacka stanowczo sprzeciwia się proponowanemu w opiniowanym projekcie poszerzaniu katalogu obowiązków osób świadczących nieodpłatną pomoc prawną w punktach NPP/NPO o świadczenie porad zdalnych bez zapewnienia właściwej ochrony informacji objętych tajemnicą adwokacką w ramach takiej komunikacji, bez możliwości	Uwaga nieuwzględniona. Ustawa nie poszerza kręgu osób uprawnionych do uzyskania pomocy. Art. 4 ust. 1 ustawy pozostaje niezmieniony.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			rzeczywistego zweryfikowania i zidentyfikowania rzeczywistego rozmówcy/ beneficjenta i bez waloryzacji wynagrodzeń wykonawców uwzględniającej nowe obowiązki. Powszechne porady zdalne to zamach na chronioną prawem tajemnicę obrońcą, adwokacką czy radcowską. Brak gwarancji identyfikacji rozmówcy prowadzić może chociażby do bezwiednego udzielania przez wykonawcę informacji, które pozyskiwać będą przeciwnicy procesowi osób, które poprzednio zasięgały porady w trybie zdalnym! Numer PESEL w postępowaniach sądowych czy administracyjnych nie jest informacją niedostępną dla pozostałych uczestników postępowania! Niezależnie od powyższego powszechny tryb udzielania porad zdalnych stanowi realne zagrożenie dla obywateli, którzy częstokroć korzystając z porady stacjonarnej nie potrafią wyjaśnić istoty problemu, z którym przychodzą, myląc pojęcia i nie potrafiąc wyartykułować rzeczywistych oczekiwań. Dopiero wgląd w dokumenty przedstawione wykonawcy, do których w trakcie porady zdalnej nie będzie z przyczyn oczywistych wglądu, pozwala na identyfikację problemu beneficjenta. Oparcie się o samą relację ustną beneficjenta, bez możliwości analizy dokumentów, będzie prowadzić do udzielenia, bez jakiegokolwiek zawinienia wykonawcy, błędnej porady czy opinii., której skutków nie da się odwrócić. Nawet w medycynie wprowadzone zdalne wizyty nie są powszechne, a ich zakres wynika z możliwości udzielenia konsultacji przez lekarza. Z reguły jest to kolejna bądź powtarzająca się w procesie leczenia danego schorzenia konsultacja, po bezwzględnie wymaganym osobistym kontakcie i badaniu pacjenta przez lekarza przy pierwszym kontakcie. W ocenie NRA taka forma poradnictwa prawnego godzi w konstytucyjne prawa obywateli od rzetelnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. To oczywiście populistyczne rozwiązanie, które w efekcie, oprócz dobrego samopoczucia autorów, nie poprawi sytuacji na rynku nieodpłatnej pomocy prawnej. Nie zapewni też rzetelnej pomocy prawnej, a skutki takiego sposobu funkcjonowania systemu spadną bezpośrednio na obywateli, nie zaś na autorów tego pomysłu. Beneficjenci tej pomocy, często osoby chore, starsze, mniej wykształcone lub po prostu zagubione życiowo — a to głównie adresaci nieodpłatnej pomocy prawnej, nie z własnej winy nie potrafią przedstawić treści pisma, w zakresie którego chcieliby uzyskać konsultacje, a co dopiero telefonicznie przedstawić bardziej złożony stan faktyczny. Chyba, że intencją autorów nowelizacji jest zapewnienie możliwości opłacania przez Państwo powszechnie dostępnych porad prawnych obejmujących konsultacje np. umów deweloperskich dla osób nabywających mieszkania za miliony złotych, super sprawnie poruszających się w biznesie i rzeczywistości, które w związku z tą sprawnością spokojnie stać na komercyjną konsultację prawną.	Przedstawione obawy są bezzasadne. Adwokaci na co dzień rozmawiają ze swoimi klientami przy użyciu telefonów nie uznając w tym zagrożenia dla ochrony informacji objętych tajemnicą zawodową w ramach takiej komunikacji. W razie wątpliwości co do tożsamości osoby dzwoniącej wykonawcy powinni zachować ostrożność. Podczas dwóch lat funkcjonowania porad zdalnych m.in. adwokaci nigdy nie zgłaszali tego rodzaju problemów, a wręcz wyrażali aprobatę dla możliwości świadczenia porad zdalnych w okresie pandemii. Ustawodawca nie zobowiązuje wykonawcy do oparcia się o samą relację ustną beneficjenta, bez możliwości analizy dokumentów. Powinien udzielić porady w takim zakresie jaki będzie możliwy przy kontakcie zdalnym, a w razie konieczności beneficjent zostanie zapisany na dodatkową wizytę stacjonarną celem przeprowadzenia analizy dokumentów. O tym, że beneficjenci w pełni popierają możliwość uzyskania pomocy w formie zdalnej świadczy fakt, że w ostatnim okresie funkcjonowania porad zdalnych – usługi tego rodzaju stanowiły 20% ogółu udzielonych porad. Beneficjenci usług zdalnych to często osoby pracujące po kilkanaście godzin dziennie, samotne matki, osoby przebywające w szpitalach, zakładach karnych i za granicą. Osoby te zasługują na profesjonalną pomoc, nawet gdy nie mogą skorzystać z wizyty stacjonarnej.
--	--	--	--	---

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

23.		art. 1 pkt 3 lit. b	Jednocześnie Naczelna Rada Adwokacka przypomina, że rozszerzając zakres obowiązków wykonawców Ministerstwo Sprawiedliwości praktycznie od kilku lat obarcza ich kosztami realizacji obecnych, jak i projektowanych zadań w systemie NPP/NPO – w szczególności finansowania przez wykonawców kosztów dojazdów na wizyty domowe, porad telefonicznych (świadczonych często przez wykonawców z prywatnych telefonów) oraz konieczności zapewniania przez osoby świadczące pomoc prawną własnego sprzętu do obsługi punktów NPP /NPO (laptopy, ruter z przenośnym Internetem). NRA zwraca uwagę, że koszty dojazdu na wizyty domowe zarówno dziś, jak po nowelizacji przepisów pokrywane są i będą przez osoby świadczące nieodpłatną pomoc prawną, a winny być ponoszone przez Skarb Państwa, jako że one są de facto kosztem realizacji zadania publicznego wynikającego z ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945). Podobnie sytuacja będzie wyglądać w przypadku zaproponowanych w nowelizacji porad zdalnych – koszty tego zadania również w praktyce poniosą osoby świadczące nieodpłatną pomoc prawną ponieważ punkty NPP/NPO w Polsce ze względu na wieloletnie niedofinansowanie systemu są nie przygotowane do świadczenia tego zadania, brakuje w nich komputerów, dobrego Internetu a często również telefonów w związku z powyższym wykonawcy będą znów dzwonić do beneficjentów systemu z własnych telefonów ponosząc znów ciężar finansowy wykonania tego zadania.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie odnosi się do projektu. Należy wskazać że wykonawcy pomocy nie są przymuszani do pracy w ramach systemu nieodpłatnej pomocy, lecz decydują się na podjęcie dobrowolnej współpracy, przy założeniu znajomości ustawowych warunków realizacji usług. § 5 rozporządzenia wykonawczego do ustawy nakazuje, aby w lokalu zapewniono dostęp do instalacji energetycznej, telekomunikacyjnej oraz dostęp do Internetu, przy czym w pomieszczeniu, zapewnia się komputer z dostępem do oprogramowania do edycji tekstów, oprogramowania umożliwiającego przesyłanie, odbieranie danych i porozumiewanie się na odległość środkami komunikacji elektronicznej. Ten przepis uchwalony jeszcze w 2018 roku jest wystarczający do tego by uznać, że punkty pomocy są od dawna przygotowane do pracy zdalnej, czego dowiódł okres pandemii.
24.		art. 1 pkt 1	Naczelna Rada Adwokacka stanowczo sprzeciwia się również projektowanym zmianom w zakresie zniesienia obowiązku składania przez beneficjentów systemu oświadczeń majątkowych. W opinii Naczelnej Rady Adwokackiej zniesienie obowiązku składania przez beneficjentów pisemnych oświadczeń majątkowych ma na celu jedynie podniesienie statystyk i nie tylko nie przysłuży się systemowi NPP/NPO, ale wręcz wywoła skutki szkodliwe dla całego systemu wymiaru sprawiedliwości w Polsce. W pierwszej kolejności NRA wskazuje, że już dziś z systemu NPP/NPO korzystają osoby, które nadużywają porad w systemie, a składane oświadczenia majątkowe nie stanowią żadnej przeszkody, gdyż, jak twierdzą sami beneficjenci: nikt i tak ich nie skontroluje. Problem ten był przedmiotem wielu pism Naczelnej Rady Adwokackiej kierowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości, jak również wystąpień jej przedstawiciela na forum Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej. W chwili obecnej sytuacja jednak wymaga stanowczego sprzeciwu Naczelnej Rady	Uwaga nieuwzględniona. System wykorzystywany obecnie w wymiarze 1,3 porady dziennie na 4-godzinny dyżur jest nieefektywny i w ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości powinien być lepiej wykorzystywany. Pieniądze publiczne powinny być racjonalnie wydatkowane. Wypłacanie wynagrodzenia adwokatowi wyłącznie za pozostawanie w gotowości to największa wada obowiązujących rozwiązań. Sugerowane oczekiwane podniesienie

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			Adwokackiej, w praktyce bowiem proponowane zmiany usankcjonują, niesprawiedliwą społecznie oraz w swej istocie i szkodliwą praktykę rozdawnictwa środków i kierowania ich do osób nieuprawnionych czyniąc art. 4 ust. 1 ustawy przepisem martwym. Powyższy przepis jest fundamentem całego systemu zgodnie z którym „Nieodpłatna Pomoc Prawna i Nieodpłatne Poradnictwo Obywatelskie przysługuje osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów nieodpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku” znosząc pisemne oświadczenia majątkowe weryfikujące sytuację finansową osób uprawnionych do pomocy w systemie Ministerstwo Sprawiedliwości otworzy ten system w praktyce dla każdej osoby bez względu na to czy jest w stanie ponieść koszty odpłatnej pomocy prawnej czy też nie. Z tego też powodu ustawa utraci swój szczególny charakter, zaś pomoc prawna służąca wszystkim nie będzie służyła rzeczywiście potrzebującym. W praktyce więc powyższy przepis stanie się przepisem martwym a system otwarty na każdego będzie pomagać osobom, które stać na pomoc prawną adwokata, radca prawnego tylko ze względu na możliwość jaką da im proponowana zmiana zamiast skorzystać z pomocy prawnej na rynku prywatnym skorzystają z opcji bezpłatnej. W praktyce projektowane przepisy doprowadzą do upadku wielu małych kancelarii z których usług potencjalni klienci nie będą chcieli korzystać wobec możliwości otrzymania nieodpłatnej pomocy prawnej w systemie NPP/NPO za darmo. W tym miejscu należy zaznaczyć, że to właśnie adwokaci świadczący pomoc w tych małych, często jednoosobowych kancelariach, dorabiają dziś świadcząc pomoc prawną w systemie NPP/NPO i jeśli osoby te w wyniku projektowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości przepisów, utracą możliwość zarobkowe na rynku prywatnym - odejście klientów do NPP - to pozbawieni zostaną środków do życia, bez żadnej rekompensaty w systemie, bo obecne stawki NPP na przeżycie już nie pozwalają. Jednocześnie zaś skonstatować należy, że system nieodpłatnej pomocy prawnej finansowany jest z środków publicznych i przeznaczony był dla określonego kręgu osób wykluczonych życiowo bądź ekonomicznie. Powstaje pytanie: czy forma rozdawnictwa środków publicznych polegająca na finansowaniu pomocy prawnej dla wszystkich obywateli i przedsiębiorców, bez względu na ich stan majątkowy i możliwości finansowe, w sytuacji naszego państwa, w miejsce aktywizowania gospodarki choćby zapewnieniem możliwości osiągnięcia na rynku komercyjnym godnych wynagrodzeń przez tysiące młodych prawników, może być uznana za akceptowalne gospodarczo, społecznie i ekonomicznie działanie? Czy Państwo Polskie jest tak bogate, żeby przejąć ciężar utrzymania prawników, czy tak zdeterminowane, żeby ogłosić „sukces” finansowany z kieszeni wykonawców. W pierwszym przypadku działania legislacyjne powinny być wsparte istotnym zastrzykiem finansowym, w drugim skazane jest na niepowodzenie, bo	statystyk to w rzeczywistości próba zwiększenia efektywności wydatkowania pieniędzy z budżetu państwa, a tym samym stworzenia uzasadnienia dla dalszego funkcjonowania systemu. Do zakresu podmiotowego osób uprawnionych wciągnięte zostaną osoby, które nie radziły sobie z formalnościami w ramach weryfikacji, która w dotychczasowym ujęciu była nieefektywna. Celem przedmiotowej nowelizacji nie jest otwarcie tego systemu dla każdej osoby. Podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu. Niektórzy „adwokaci świadczący pomoc w tych małych, często jednoosobowych kancelariach, dorabiają dziś świadcząc pomoc prawną w systemie NPP/NPO” w ten sposób, że siedząc na „pustym dyżurze” pracują dla swoich prywatnych klientów, (np. piszą pisma procesowe) otrzymując de facto podwójne wynagrodzenie za ten sam czas pracy.
--	--	--	--	---

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			wykorzystywania słabszych ekonomicznie jednostek jako źródła finansowania „sukcesu” nie da się utrwalić w dłuższym okresie i bez konsekwencji.	
25.		art. 1 pkt 6	W opinii Naczelnej Rady Adwokackiej system nieodpłatnej pomocy prawnej w Polsce wymaga pilnego i niezwłocznego dofinansowania, niestety kwoty zaproponowane w przedmiotowej nowelizacji ustawy nie są w opinii samorządu adwokackiego satysfakcjonujące i mogą grozić dalszą zapaścią systemu w kolejnych latach. Naczelna Rada Adwokacka po raz kolejny podkreśla, że od 2016 roku wynagrodzenia wykonawców w systemie NPP/NPO praktycznie pozostały na tym samym poziomie co już dziś skutkuje problemami w obsadzie punktów NPP/NPO w kraju. Postulat ten zresztą podzięk przedstawiciele również organizacji pozarządowych obecnych na konferencji w Krynicy, na której to obecna była również przedstawicielka Ministerstwa Sprawiedliwości. Mając na uwadze powyższe Naczelna Rada Adwokacka sygnalizuje, że zaproponowane przez MS kwoty w projekcie stanowią realne zagrożenie funkcjonowania systemu NPP/NPO w kolejnych latach, ponieważ wynagrodzenie wyliczone osób świadczących nieodpłatną pomoc prawną na podstawie powyższych kwot wzrośnie jedynie o 4% co na pewno nie zachęci wykonawców do świadczenia pomocy w systemie tym bardziej wobec wzrostu obowiązków wykonawców przewidzianych w przedmiotowym projekcie. Naczelna Rada Adwokacka pragnie podkreślić, że punkty, w których świadczona jest nieodpłatna pomoc prawna oraz poradnictwo obywatelskie wymagają pilnego doposażenia w sprzęt komputerowy, szybki Internet oraz telefon. Naczelna Rada Adwokacka popiera w tym miejscu postulat Związku Powiatów Polskich który od lat sygnalizuje, że wysokość dotacji przeznaczonej na utrzymanie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej jest zbyt niska i uniemożliwia w praktyce doposażenie punktów NPP w tak potrzebny w nim sprzęt biurowy, co tym bardziej uzasadnia konieczność zwiększenia nakładów na system NPP/NPO w kolejnych latach oraz podniesienie wysokości kwot wskazanych w niniejszym projekcie nowelizacji.	Uwaga nieuwzględniona. Nowelizacja nie dotyczy zmiany finansowania systemu.
26.			Naczelna Rada Adwokacka zwraca uwagę również na fakt, że w projektowanych przepisach nie znalazł się zapis postulowany przez Naczelną Radę Adwokacką, Związek Powiatów Polskich oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych obecnych na konferencji w Krynicy, we wrześniu br. w którym to wszystkie wyżej wymienione podmioty postulowały o pilne wprowadzenie przy okazji nowelizacji ustawy przepisu umożliwiającego adwokatowi, radcy prawnemu nie posiadającemu uprawnień doradcy obywatelskiego zastąpienie doradcy obywatelskiego na jego dyżurze w punkcie NPO. Postulowany przez te podmioty i Naczelną Radę Adwokacką przepis to dziś konieczność ponieważ na rynku brakuje	Uwaga nieuwzględniona. Pomysł wykracza poza przedmiotową nowelizację. Zarekomendowano jego odrzucenie. Problem jaki zasygnalizowano ma wymiar znacznie szerszy niż określono w uwadze i wiąże się z koniecznością zmierzenia się z analizą kwestii ustrojowych systemu nieodpłatnej pomocy,

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			doradców obywatelskich, adwokaci oraz radcowie prawni wobec dochodów jakie mogą uzyskać ze świadczenia pomocy prawnej w punktach NPP/NPO nie wyrażają zainteresowania robieniem przedmiotowych kursów a adwokaci oraz radcowie prawni nie będący jednocześnie doradcami którzy dziś są rynku odchodzą ponieważ nie mogą znaleźć zastępców na dyżur w sytuacji choroby lub kolizji z rozprawami, co jeszcze bardziej zmniejsza ilość osób chętnych do aktywności w ramach systemu, a w konsekwencji może zaowocować zamknięciem wielu, kolejnych punktów pomocy. W tym stanie rzeczy trudny do wyjaśnienia jest fakt, że nawet w tak oczywistych, potwierdzonych w rzeczywistości kwestiach, nawet symboliczny ukłon w celu ułatwienia wykonawcom świadczenia pomocy prawnej, nie został przez projektodawcę, uczyniony.	a nie koniecznością poszukiwania doraźnego rozwiązania problemu.
27.			Mając na uwadze powyższe oraz fakt, że przedstawiony przez Ministerstwo Sprawiedliwości obecnie projekt nowelizacji ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945), nie uwzględnia w najmniejszym nawet stopniu prezentowanego od ponad dwóch lat stanowiska Adwokatury wyrażanego zarówno w licznych pismach i opiniach sygnowanych przez Instytut Legislacji i Prac Parlamentarnych NRA, jak również głoszonych przez Przedstawiciela Naczelnej Rady Adwokackiej na forum Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej, a także w związku z tym, że zawiera on propozycje rozwiązań, które drastycznie i nieodwracalnie pogłębiają trwający w istocie od ostatnich 8 lat demontaż systemu, projekt ten nie może uzyskać akceptacji i pozytywnej opinii środowiska adwokackiego.	x
28.	Krajowa Izba Radców Prawnych	art. 1 ust. 1	Na wstępie zaznaczyć należy, że samorząd radców prawnych popiera ideę uproszczenia systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i podejmowanie działań zmierzających do zwiększenia jej dostępności dla osób niebędących w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Zaproponowane rozwiązanie, przewidujące zniesienie obowiązku składania oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione, celów tych jednak nie realizuje i wbrew uzasadnieniu Projektu nie spowoduje zwiększenia dostępności systemu dla osób uprawnionych, a wręcz przeciwnie, może doprowadzić do jej ograniczenia. Brak obowiązku składania oświadczeń oznacza, że nie będzie istniało żadne narzędzie umożliwiające weryfikację tego, czy osoba chcąc uzyskać nieodpłatną pomoc prawną jest do tego uprawniona na podstawie Ustawy. Oznacza to, że z systemu mającego w założeniu stanowić wsparcie dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, będą mogli korzystać wszyscy obywatele – również ci, którzy bez przeszkód mogą uzyskać pomoc prawną na warunkach rynkowych. Jakkolwiek Projektodawcy nie przewidują zmiany kręgu osób uprawnionych do uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej, bowiem art. 4 ust. 1 Ustawy nie ulega zmianie, to jednak faktycznie	Uwaga nieuwzględniona. Celem nowelizacji nie jest otwarcie systemu nieodpłatnej pomocy dla każdej osoby, lecz uproszczenie formalności dla dotychczasowych klientów i otwarcie się na te osoby, które z uwagi na osobistą barierę nie chciały składać oświadczenia o swojej sytuacji majątkowej. Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu. Wykonawca odmówi udzielenia pomocy, gdy ustali, że ma do czynienia z osobą

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			ograniczenie podmiotów uprawnionych będzie iluzoryczne. W konsekwencji rzeczywistość może dojść do zwiększenia liczby osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej, z tym, że niekoniecznie będą to osoby, dla których system ten - finansowany przecież przez Państwo z podatków obywateli – został przewidziany. W uzasadnieniu projektu ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej z 2015 r. wskazano, że brak mechanizmu umożliwiającego uzyskanie nieodpłatnie przez osoby ubogie porady prawnej udzielonej przez profesjonalistę, a także rozproszenie nieodpłatnego poradnictwa prawnego wskazuje na nierówny dostęp obywateli do usług prawniczych, konsekwencją czego może być uznanie, że państwo nie zapewnia swym obywatelom równego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. W celu zniwelowania tych różnic powstał system nieodpłatnej pomocy prawnej. Rezygnując obecnie z jakiegokolwiek narzędzia weryfikującego uprawnienie do skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej, faktycznie otwiera się system dla nieograniczonego kręgu beneficjentów. Sytuacja ta może nawet w najgorszym wypadku doprowadzić do tego, że osoby nieuprawnione będą blokować lub opóźniać dostęp do nieodpłatnej pomocy prawnej osobom uprawnionym do uzyskania takiej pomocy na podstawie Ustawy. W takim przypadku cel ustawy zostałby w poważnym stopniu zniweczony.	zamożną. Obowiązująca ustawa, w art. 5 ust. 3 zawiera mechanizm umożliwiający odmowę udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej.
29.			Podzielając ocenę dotychczas funkcjonującego rozwiązania jako narzędzia nieefektywnego i niegwarantującego weryfikacji tego, czy o pomoc rzeczywiście ubiega się osoba, której nie stać na uzyskanie komercyjnej pomocy prawnej, Krajowa Rada Radców Prawnych nie uważa jednak, że rozwiązaniem tego problemu będzie całkowita rezygnacja ze składania oświadczeń, bez wprowadzenia innej możliwości weryfikacji osób uprawnionych. Konieczność złożenia takiego oświadczenia gwarantowała przynajmniej, że osoba chcąc skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej była świadoma istnienia ograniczonego kręgu osób uprawnionych i mogła samodzielnie dokonać oceny, czy do tego kręgu się zalicza. W ocenie projektodawców konieczność składania takiego oświadczenia stanowi często trudną do przezwyciężenia barierę psychiczną dla osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na korzystanie z odpłatnej pomocy prawnej, a mimo to odczuwają dyskomfort przy składaniu przedmiotowych oświadczeń. Należy jednak na tę kwestię spojrzeć również z innej strony – konieczność składania takich oświadczeń stanowiła również pewną barierę dla osób nieuprawnionych, bowiem skorzystanie z nieodpłatnej pomocy prawnej wymagało od nich oświadczenia nieprawdy. Po wprowadzeniu natomiast obecnie proponowanych zmian osoby takie bez składania jakiegokolwiek oświadczenia czy weryfikacji swojego statusu materialnego będą mogły skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej. Zgadzając się więc z tezą, że oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione nie były narzędziem doskonałym, Krajowa Rada Radców	Uwaga nieuwzględniona Przedstawione twierdzenia zakładają, że radca prawny przy braku składania oświadczeń będzie zmuszony udzielać pomocy osobom zamożnym, ale gdy dojdzie do tego, to świadomie złamie normę ustawową ustalającą krąg osób uprawnionych. Problemem nie jest zatem treść przepisów, ale okoliczność, że radcy zamierzają ich nie przestrzegać. Proponowany rygor odpowiedzialności karnej odstraszy wielu dotychczasowych beneficjentów – w efekcie liczba porad będzie na tyle niewielka, że nie będzie uzasadniać utrzymania systemu z powodu jego nieefektywności. Z kolei wprowadzenie proponowanych procedur weryfikacyjnych przyznających pomoc spowoduje konieczność

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			Prawnych nie uznaje za remedium na zaistniałą sytuację zniesienia obowiązku ich składania bez przewidzenia innego sposobu weryfikacji osób uprawnionych. Należałoby raczej pomyśleć o uczynieniu wykorzystywanego obecnie narzędzia weryfikacji bardziej efektywnym poprzez chociażby wprowadzenie jego składania pod rygorem skutków prawnych (karnych oraz zwrotu wartości otrzymanej nieodpłatnej pomocy prawnej) czy przewidzenia przez ustawodawcę progu dochodowego lub - co byłoby rozwiązaniem najbardziej pożądanym – o całkowitej zmianie sposobu weryfikacji osób uprawnionych do skorzystania z systemu polegającej na wskazaniu na szczelbu przedsądowym jednego ośrodka decydującego o przyznaniu nieodpłatnej pomocy prawnej obywatelowi w zależności od jego sytuacji materialnej w formie zaświadczenia, na którego podstawie byłby on uprawniony zarówno do nieodpłatnej pomocy prawnej przedsądowej, zwolnienia od kosztów sądowych czy wyznaczenia pełnomocnika z urzędu. Wprowadzenie takiego rozwiązania zlikwidowałoby nie tylko problem nieskutecznego narzędzia weryfikującego istnienie uprawnienia do skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej na podstawie Ustawy, ale również pozwoliłoby ujednolicić postępowanie i odciążyć sądy w zakresie rozpoznawania wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.	zatrudnienia w powiatach osób rozpoznających wnioski o przyznanie pomocy, co z jednej strony zwiększyłoby koszt funkcjonowania systemu i jeszcze bardziej zwiększyło zjawisko tzw. „pustych dyżurów” i płacenia prawnikom wyłącznie za gotowość udzielania pomocy. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
30.			Odnosząc się do zakładanego przez projektodawców celu tj. zwiększenia ilości udzielanych porad stwierdzić należy, że środkiem do jego osiągnięcia nie jest rezygnacja z obowiązku składania oświadczeń stwarzająca ryzyko korzystania z systemu przez osoby nieuprawnione, ale prowadzenie szerokich działań informacyjnych zmierzających do zapewnienia systemowi nieodpłatnej pomocy prawnej rozpoznawalności wśród obywateli. Zaznaczenia wymaga, że w ocenie radców prawnych udzielających nieodpłatnej pomocy prawnej system jest mało rozpoznawalny wśród beneficjentów, którzy albo o nim nie wiedzą, albo nie wiedzą jak mogą z niego skorzystać lub jak się do tego przygotować. Ponadto sygnalizowany jest problem nierównomiernego obciążenia poszczególnych punktów, który wynikać może z przyjętego mechanizmu lokalizacji poszczególnych punktów. Niektóre lokalizacje cieszą się bowiem większym zainteresowaniem ze strony beneficjentów, podczas gdy inne zlokalizowane w trudniej dostępnym miejscu są znacznie mniej wykorzystywane. Być może zasadnym byłoby w związku z powyższym przeprowadzenie analizy lokalizacji terytorialnej punktów ze strony powiatów, w celu zapewnienia racjonalnego wykorzystywania możliwości systemu.	Uwaga nieuwzględniona. Nowelizacja nie dotyczy działań informacyjnych.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

31.		art. 1 pkt 3 lit. b	Drugą istotną zmianą, którą przewiduje przedłożony do zaopiniowania Projekt jest wprowadzenie możliwości zdalnego (poza punktem lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość) świadczenia pomocy jako stałej możliwości dla wszystkich osób uprawnionych, której wybór należałoby do beneficjenta pomocy. Projektodawcy wskazują, że proponowane zmiany umożliwią dostosowanie systemu do potrzeb beneficjentów, dając możliwość wyboru bardziej dogodnej formy pomocy, jak również pozwolą na wyrównanie obciążenia między punktami na terenie kraju, skrócenie terminów oczekiwania na poradę, korzystanie z pomocy osobom przebywającym poza granicami kraju oraz wykorzystanie możliwości specjalizacji punktów, jaką już przewiduje Ustawa. Dostrzegając zalety proponowanego rozwiązania, nie można jednak pominąć związanych z nim trudności, które mogą przełożyć się na prawidłowość udzielonej porady prawnej. Niewątpliwie kwestią wymagającą przemyślenia jest sposób weryfikacji tożsamości osoby chcącej uzyskać nieodpłatną pomoc prawną w formie zdalnej. Osoba uprawniona do skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej z punktu widzenia radcy prawnego jest takim samym klientem jak każdy inny, w związku z czym relacja z nim musi być oparta na kontakcie osobistym, zaufaniu, poufności oraz unikaniu konfliktu interesów. Należy podkreślić, że relacja pomiędzy klientem (osobą uprawnioną), a radcą prawnym nie jest i nie może być w żadnym przypadku anonimowa, a wręcz przeciwnie nieodpłatna pomoc prawna udzielana jest na rzecz konkretnego beneficjenta, który ma obowiązek zidentyfikowania się wobec radcy prawnego. W przypadku udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej w punkcie radca prawny przed udzieleniem nieodpłatnej pomocy prawnej może zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość. Możliwości takiej nie ma w przypadku udzielania pomocy prawnej zdalnie np. w formie porady telefonicznej. Jest to problem istotny zważywszy na obowiązek unikania przez radcę prawnego konfliktu interesów, który statuuje art. 15 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (dalej: u.r.p.), jak również Kodeks Etyki Radcy Prawnego, który w art. 30a stanowi, że radca prawny przed przystąpieniem do świadczenia pomocy prawnej w danej sprawie obowiązany jest do zbadania, czy nie występuje konflikt interesów, a w przypadku jego stwierdzenia - do odmowy jej świadczenia. Powyższe koresponduje z art. 22 u.r.p. jak i art. 5 ust. 3 Ustawy przewidującymi możliwość odmowy udzielania pomocy prawnej z ważnych powodów, a takim ważnym powodem niewątpliwie jest zaistnienie konfliktu interesów. Podkreślić należy, że obowiązek unikania konfliktu interesów ma na celu zabezpieczenie należytego wykonywania zawodu, a więc należytego świadczenia pomocy prawnej klientom radcy prawnego. W związku z powyższym udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej w formie zdalnej warunkowane musi być stworzeniem radcom prawnym możliwości odpowiedniej weryfikacji tożsamości osoby uprawnionej. Dodatkowo zwrócić	Uwaga nieuwzględniona. Przedmiotowa nowelizacja jest korzystna dla obywateli i przez nich oczekiwana. O tym, że beneficjenci w pełni popierają możliwość uzyskania pomocy w formie zdalnej świadczy fakt, że w ostatnim okresie funkcjonowania porad zdalnych – usługi tego rodzaju stanowiły 20% ogółu udzielonych porad. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że NIK w swoim raporcie opublikowanym w dniu 31 października 2024 roku wyraźnie wskazał, że MS powinno kontynuować działania zmierzające do skutecznego wprowadzenia zdalnego świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałoby do beneficjenta pomocy. Przedstawione obawy są bezzasadne, Profesjonaliści prawnicy na co dzień rozmawiają ze swoimi klientami przy użyciu telefonów nie uznając w tym zagrożenia dla ochrony informacji objętych tajemnicą zawodową w ramach takiej komunikacji. W razie wątpliwości co do tożsamości osoby dzwoniącej wykonawcy powinni zachować ostrożność. Podczas dwóch lat funkcjonowania porad zdalnych m.in. adwokaci nigdy nie zgłaszali tego rodzaju problemów, a wręcz wyrażali aprobatę dla możliwości świadczenia porad zdalnych w okresie pandemii. Ustawa nie stoi w sprzeczności z koniecznością zabiegania konfliktowi interesów. Jeżeli w trakcie rozmowy radca zorientuje się, że rozmawia
-----	--	------------------------	--	--

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			należy również uwagę na fakt, że nie w każdym przypadku pomoc prawna będzie mogła być w formie zdalnej udzielona. O ile uzyskanie informacji o obowiązującym stanie prawnym nie będzie problematyczne, to uzyskanie porady prawnej wymagającej analizy dokumentów już może problemy powodować lub wręcz uniemożliwiać udzielenie rzetelnej porady prawnej beneficjentowi. Kwestię tę należałoby pozostawić do oceny osoby udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej, która powinna mieć w takiej sytuacji możliwość skierowania osoby uprawnionej na poradę stacjonarną w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej. W związku z powyższym, należałoby rozważyć wprowadzenie w Ustawie analogicznie do art. 5 ust. 3 tejże Ustawy zapisu, że „Adwokat lub radca prawny może z ważnych powodów odmówić udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, informując osobę uprawnioną o możliwości udzielenia nieodpłatnie pomocy prawnej w punkcie”.	z przeciwnikiem procesowym to powinien natychmiast przerwać poradę, czy to w formie stacjonarnej, czy zdalnej.
32.	Rzecznik Praw Dziecka		Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy (który nie jest nowelizowany według projektu) nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku. Przepis ten podobnie jak i kolejne przepisy ustawy nie precyzują, czy osobą uprawnioną może być małoletni. W doktrynie wskazano natomiast następujący pogląd „Przyjmując założenie, że osobą korzystającą z porady prawnej jest osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych, osobami uprawnionymi do korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej są osoby, które ukończyły 18 lat, (...)” [Kaczocha Mateusz, Ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. Komentarz]. Ze względu na konsekwencje budżetowe związane z poradnictwem prawnym w praktyce stosowania ustawy dostrzegalna jest tendencja do Warszawy, 24 października 2024 roku przyjmowania przytoczonej powyżej wykładni przepisów ustawy, przez podmioty nadzorujące wykonanie usług poradnictwa. Zawężenie świadczeń z przewidzianych w ustawie tylko do osób pełnoletnich stanowi natomiast nieuzasadnioną dyskryminację ze względu na wiek, która jest sprzeczna z art. 32 ust. 2 Konstytucji RP. Ustawa ze swojej istoty nie ma ścisłego związku z czynnościami w postępowaniach sądowych, w ramach których niezbędne jest posiadanie tzw. zdolności procesowej. Przedmiotem porad udzielanych na podstawie tej ustawy mogą być natomiast prawa i obowiązki małoletnich, którzy posiadają ograniczoną zdolność do czynności prawnych, a więc są osobami uprawnionymi do podjęcia niektórych czynności prawnych oraz samodzielnej decyzji o ich treści. Jak wynika z oceny praktyki Biura Rzecznika Praw Dziecka, małoletni którzy posiadają własny majątek po osieroceniu lub pozbawieniu rodziców władzy rodzicielskiej często potrzebują dodatkowego wsparcia prawnego, choćby ze względu na zdarzające się zaniedbania ze strony opiekunów prawnych.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga wykracza poza przedmiotową nowelizację. Jednocześnie zaznaczenia wymaga, iż pomimo braku wpisania wprost w ustawie, dostępu do systemu dla osób posiadających ograniczoną zdolność do czynności prawnych, osoby poniżej 18 roku życia, są uprawnione do korzystania z systemu nieodpłatnej pomocy.

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

			Dodatkowo doprecyzowanie, że małoletni są uprawnieni do świadczeń na podstawie tej ustawy wzmacnia edukacyjny cel tej regulacji wskazany między innymi w treści art. 1, art. 3a i art. 3b ustawy. Mając na uwadze powyższe sugeruję zmianę art. 4 ust. 1 ustawy w następujący sposób: „1. Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobie uprawnionej posiadającej co najmniej ograniczoną zdolność do czynności prawnej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku.	
33.	Rada Okręgowa Izby Radców Prawnych w Katowicach		Sprzeciwiamy się zniesieniu obowiązku składania oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione. Odnosząc się do projektu dopuszczenia porad zdalnych, apelujemy do ustawodawcy o podejmowanie działań chroniących tajemnicę zawodową i relacje radcy prawnego z klientem poprzez unikanie takich zmian, które godzą w prawa obywatela i ustawowe gwarancje, że jego sprawa objęta jest tajemnicą zawodową zaś dla radcy prawnego mogą skutkować koniecznością dokonywania wyboru między ustawowym obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej radcy prawnego a uprawnieniem do otrzymania pomocy prawnej jednak w warunkach, w których zachowanie tej tajemnicy nie jest zapewnione. Nadto, należy zwrócić uwagę, iż świadczenie usług prawnych nie może być anonimowe mając na względzie możliwy do wystąpienia konflikt interesów.	Uwaga nieuwzględniona. Wykonawca jako profesjonalista ma obowiązek poinformowania o zasadach dostępności pomocy prawnej w ramach systemu określonych w art. 4 ust. 1 ustawy. Zakres podmiotowy ustawy nie ulega zmianie. Likwidacja oświadczeń, które nie mają żadnych konsekwencji prawnych jest elementem uproszczenia dostępności do systemu dla obywatela. Wykonawca ma prawo odmówić udzielenia pomocy na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy. Przyczyny odmowy jej udzielenia powinny być wskazane w karcie pomocy. Odnosząc się do uwagi dotyczącej porad zdalnych wskazać należy, że przedstawione obawy są bezzasadne. Radcowie prawni na co dzień rozmawiają ze swoimi klientami przy użyciu telefonów nie uznając w tym zagrożenia dla ochrony informacji objętych tajemnicą zawodową w ramach takiej komunikacji. W razie wątpliwości co do tożsamości osoby dzwoniącej wykonawcy powinni

Zestawienie uwag zgłoszonych do projektu ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej w ramach opiniowania

				podjąć działania zmierzające do weryfikacji tożsamości beneficjenta. Żaden przepis ustawy nie ogranicza wykonawcy w podjęciu takich działań. Podczas dwóch lat funkcjonowania porad zdalnych m.in. radcowie prawni nigdy nie zgłaszali tego rodzaju problemów, a wręcz wyrażali aprobatę dla możliwości świadczenia porad zdalnych w okresie pandemii. O tym, że beneficjenci w pełni popierają możliwość uzyskania pomocy w formie zdalnej świadczy fakt, że w ostatnim okresie funkcjonowania porad zdalnych - usługi tego rodzaju stanowiły 20% ogółu udzielonych porad. Beneficjenci usług zdalnych to często osoby pracujące po kilkanaście godzin dziennie, samotne matki, osoby przebywające w szpitalach, zakładach karnych i za granicą. Osoby te zasługują na profesjonalną pomoc, nawet gdy nie mogą skorzystać z wizyty stacjonarnej. Na marginesie warto również wskazać, że najwyższa Izba Kontroli w swoim ostatnim raporcie dotyczącym systemu nieodpłatnej pomocy wskazała na konieczność dalszego procedowania porad zdalnych w systemie.
--	--	--	--	---

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy
Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

Lp.	Organ zgłaszający uwagę	Przepis	Treść zgłoszonej uwagi	Stanowisko MS
1.	Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego (ZPP)	art. 1 ust. 1	Obecna treść przepisu jest niespójna z obowiązkiem zniesienia oświadczenia. Skoro projektodawca zamierza znieść oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów pomocy prawnej to powinien dokonać zmiany tego przepisu w ten sposób, że skorzystanie z systemu nieodpłatnej pomocy prawnej możliwe jest dla każdej osoby, z pełnymi konsekwencjami tej zmiany. W przeciwnym razie będziemy mieli do czynienia z fikcją, gdzie co prawda nieodpłatna pomoc prawna będzie przysługiwała osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, podczas gdy faktu tego nijak nie będzie dało się ani wyegzekwować, ani zweryfikować (choćby zweryfikacja obecnie nie jest również możliwa). Stąd uważamy, że projektodawca powinien zdecydować się na któryś z modeli udzielania nieodpłatnych porad prawnych albo model wolnościowy albo model niemiecki, tj. taki, gdzie weryfikuje się oświadczenia i składa się je pod rygorem odpowiedzialności karnej.	Uwaga nieuwzględniona. Zarzucona sprzeczność koncepcji zniesienia oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U.2024 poz. 1534), dalej „ustawą” ma charakter pozorny. Projekt znosi obowiązek składania oświadczeń, które stanowią nieefektywne narzędzie weryfikacyjne, co nie stoi w sprzeczności z pozostawieniem bez zmian kręgu osób uprawnionych. Celem projektu nie jest wprowadzenie dostępności usług pomocowych dla wszystkich niezależnie od ich sytuacji ekonomicznej. W zamyśle autorów projektu pomoc nie jest przeznaczona dla osób, które stać na opłaceniu komercyjnych usług prawnych. Za nieprawdziwe należy uznać twierdzenie, że niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej nie będzie dało się ani wyegzekwować, ani zweryfikować. Przepis artykułu 4 ust. 1 ustawy ma charakter powszechnie obowiązujący i powinien znaleźć zastosowanie, np. gdy podczas zapisu na poradę lub nawet w trakcie wizyty beneficjent ujawni swój stan majątkowy wykazujący dobrą sytuację materialną. W przypadku gdy wykonawca nieodpłatnej pomocy lub osoba zapisująca na wizytę w trakcie rozmowy, na przykład na temat zgłaszanego problemu prawnego lub opisu stanu faktycznego zorientuje się, że ma do czynienia z osobą zamożną, to powinna, z uwagi na hipotezę ww. przepisu, odstąpić

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

				od podejmowanych czynności konwencjonalnych. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
2.		art. 1 ust. 3 lit. a	Proponujemy uelastycznienie liczby godzin, w której świadczona jest pomoc w ramach systemu NPP/NPO. Co prawda zdajemy sobie sprawę, że pracują państwo nad nową koncepcją systemu nieodpłatnej pomocy prawnej, niemniej proponujemy, aby uelastyczyć liczbę godzin, w jakich świadczona jest pomoc w danym punkcie. Nie wszystkie punkty NPP/NPO cieszą się takim samym zainteresowaniem klientów. Na porady w niektórych punktach, szczególnie położonych w miastach na prawach powiatu, czy w miastach, w których siedzibę ma powiat, liczba chętnych jest tak duża, że na poradę prowadzone są zapisy z kilku tygodniowym wyprzedzeniem, podczas gdy w innych punktach (w obrębie tego samego powiatu) pomoc świadczona jest incydentalnie, zaledwie kilka razy w skali miesiąca, co sprawia, że udzielający tam porad więcej czasu spędza na oczekiwaniu na zainteresowanego klienta niż na realnym udzielaniu pomocy. W związku z powyższym proponujemy, aby powiaty jako organizatorzy systemu, którzy najbardziej znają lokalne realia i faktyczne zapotrzebowanie na pomoc w ramach systemu NPP/NPO mogły samodzielnie zwiększać lub zmniejszać liczbę godzin w poszczególnych punktach, w ramach obowiązującego limitu godzin. Przykład powiatu, który ma 3 punkty: I punkt 6 godzin dziennie, II punkt 2 godziny dziennie, III punkt 4 godziny dziennie. Uzasadnieniem dla proponowanej zmiany, jest nieoptymalne wykorzystanie systemu (co zresztą zarzuca MF) – koszt jednostkowej porady w ramach systemu jest bardzo drogi, a udzielający porad bardzo dużo czasu spędzają nieefektywnie na oczekiwaniu na klienta.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie jest związana z analizowanym projektem, wykracza poza ramy nowelizacyjne, proponując rozwiązanie, którego przyjęcie jest niezasadne na aktualnym etapie prac nad systemem NPP/NPO. Sygnalizowany problem zainteresowania pomocą w większych miejscowościach powiaty rozwiązują za pomocą już funkcjonujących rozwiązań. Jednostki samorządu terytorialnego przenoszą całe punkty w miejsca, gdzie jest większe zainteresowanie nieodpłatną pomocą lub organizują punkty mobilne, w których dyżury są przydzielane do poszczególnych lokalizacji, stosownie do lokalnych potrzeb społeczności. Należy zaznaczyć, że o ile równa liczba godzin przypadająca na każdy punkt znajduje organizacyjne uzasadnienie, o tyle nie ma przeszkód by wprowadzić rozróżnienie godzinowe w dostępności i w pracy poszczególnych lokalizacji, w których znajdzie się punkt mobilny.
3.		art. 1 ust. 3 lit. b	Zwracamy uwagę, że w przypadku braku identyfikacji klientów i braku konieczności składania oświadczeń, będzie mógł występować problem z nadużywaniem systemu. Zauważamy, że w przypadku możliwości udzielania porad zdalnie za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, może pogłębić się problem z korzystaniem przez te same osoby, kilkakrotnie, a w skrajnych przypadkach kilkusetrotnie, z różnych punktów na terenie całego kraju, bez ograniczeń. Wprowadzając rozwiązanie tego typu należy liczyć się z możliwymi negatywnymi konsekwencjami.	Uwaga nieuwzględniona. Ministerstwo Sprawiedliwości ma świadomość, że część obywateli nadużywa nieodpłatnej pomocy udając się kilkakrotnie po poradę z tym samym problemem do różnych wykonawców. W ramach planowanej reformy systemu postuluje się wprowadzenie rozwiązań technicznych oraz ustawowych ograniczających to zjawisko, jednakże nie

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

				jest to problem wynikający bezpośrednio z wprowadzenia porad zdalnych. Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
4.		art. 1 ust. 3 lit. c	Proponujemy skreślenie przepisu, bądź też organizowanie w wyjątkowych sytuacjach dojazdu do punktu NPP/NPO dla klientów systemu. Z uwagi na wprowadzenie możliwości udzielania porad za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość (telefon, wideo rozmowa) powstaje pytanie o zasadność wyjazdów do miejsca zamieszkania klientów, przez udzielających porad w punktach NPP/NPO. Udzielający porad, niejednokrotnie obawiają się o swoje bezpieczeństwo czy skarżą się na warunki sanitarno-epidemiologiczne w miejscach zamieszkania, do których się udają, a także narzekają na znaczne koszty dojazdu w sytuacji takich porad. Odzwierciedleniem tej tezy są wyniki ankiety przeprowadzonej przez MS wśród wykonawców, w posiadaniu której się Państwo znajdują. Wobec możliwości udzielania porad w trybie zdalnym proponujemy rezygnację z tego obowiązku. Alternatywnie, w wyjątkowych sytuacjach np. gdy pomoc ma być udzielona osobie posługującej się językiem migowym, proponujemy organizowanie dojazdu klientów do punktu NPP/NPO przez organizatora.	Uwaga nieuwzględniona. Wprowadzenie porad zdalnych nie znosi zasadności utrzymywania dodatkowego wsparcia skierowanego do osób z niepełnosprawnościami, przewidzianego w art. 8 ust. 8 ustawy. System nieodpłatnej pomocy powinien być dostosowany do potrzeb beneficjentów. Osoby wykluczone zasługują na adekwatne, a także większe wsparcie ze strony państwa. Pomoc zdalna ma w założeniu trafiać do osób, które mają ograniczone możliwości udania się do punktu, a ich problemy są na tyle proste, że nie wymagają stawienia się punkcie i okazania dokumentów lub przygotowania pisma przez prawnika. Z kolei wsparcie osób niepełnosprawnych przewidziano dla beneficjentów, którzy nie są w stanie udać się do punktu, najczęściej z powodu sytuacji zdrowotnej, a ich potrzeby są szersze niż kilkuminutowa rozmowa telefoniczna z prawnikiem. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że NIK w swoim raporcie opublikowanym w dniu 31 października 2024 roku wyraźnie wskazał, że MS powinno kontynuować działania zmierzające do skutecznego wprowadzenia zdalnego świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałoby do beneficjenta pomocy.
5.		art. 1 pkt 6	Proponujemy, jednorazowe „dosypanie” do systemu pieniędzy, aby nadrobić ubytek w wysokości dotacji na realizację zadania zleconego z zakresu administracji rządowej jakim jest organizacja systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Kwoty limitów wydatków w tym zakresie winny zostać ponownie	Uwaga nieuwzględniona. Postulat dofinansowania systemu jest znany resortowi i popierany przez Ministerstwo Sprawiedliwości. Realne wydatki na system

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

			zweryfikowane. Obecna wysokość dotacji na realizację zadania zleconego z zakresu administracji rządowej jakim jest organizacja systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, jest rażąco zaniżona. Ze szczegółowymi wyliczeniami, pokazującymi lukę w wysokości dotacji, które zostały przygotowane przez ZPP mogą zapoznać się Państwo tutaj: https://www.zpp.pl/storage/files/2023-07//3d8c2e58572d4a4df711384f448ea5757670.pdf. Z jakich przyczyn resort finansów do wyliczenia maksymalnego limitu przyjął wskaźnik CPI?	wynikają przede wszystkim z wysokości kwoty bazowej i liczby punktów, a nie z maksymalnego limitu wydatków, który obliczany jest na podstawie obiektywnych wskaźników. Do wyliczenia maksymalnego limitu wydatków budżetu państwa w latach 2026–2035 będącego skutkiem finansowym ustawy przyjęto wskaźnik CPI przedstawiony przez Ministra Finansów w wytycznych dotyczących stosowania jednolitych wskaźników makroekonomicznych będących podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw. Aktualizacja październik 2024 r.
6.		art. 1 pkt 6	Proponujemy, aby wysokość dotacji ustalać nie w ramach sztucznie ustalanych limitów dotacji, a jako kwotę ustalaną na podstawie wysokości wskaźnika związanego ze wzrostem kosztów pracy. W związku z niedoszacowaniem kosztów inflacji proponujemy, aby najpierw do całego systemu dołożyć dodatkowe środki finansowe, a następnie, aby kwotę dotacji ustalać nie w ramach sztucznie ustalanych limitów dotacji, a jako kwotę ustalaną na podstawie wysokości wskaźnika związanego ze wzrostem kosztów pracy. Proponujemy, aby kwota dotacji była powiązana ze wskaźnikiem dotyczącym wynagrodzenia np. wzrost przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej rok do roku z uwagi na fakt, że dotacja (zgodnie z art. 20 ust. 1 ustawy) przeznaczana jest na wynagrodzenia z tytułu umów zawartych z wykonawcami NPP/NPO.	Uwaga nieuwzględniona. Kwota bazowa decydująca o wysokości dotacji jest ustalana corocznie w ramach porozumienia Ministra Finansów i Ministra Sprawiedliwości, tym samym nie wynika z „sztucznie ustalanych limitów dotacji”. Ministerstwo Sprawiedliwości przygotowało projekt regulacji wprowadzającej mechanizm waloryzujący kwotę bazową. Jednakże ww. rozwiązanie nie zostało uwzględnione w obecnym projekcie, który został ograniczony do najbardziej pilnych rozwiązań. Próba rozwiązania problematycznej kwestii zostanie dokonana w ramach przygotowywanej dużej reformy systemu, która jest obecnie na etapie prac koncepcyjnych.
7.		art. 1 pkt 1	Zmiany w art. 4 ust. 2–6 są bardzo potrzebne. W wyniku braku konieczności złożenia oświadczenia o braku możliwości poniesienia kosztów opłaty znacząco poszerzy grono zainteresowanych poradami i zwiększy samą liczbę udzielanych porad. Przyjęty obowiązek składania oświadczeń nie sprawdził się, nie ma możliwości sprawdzenia czy osoba oświadczająca stan finansowy zgodny z prawdą. Warto jednak jasno zdefiniować pojęcie osoby uprawnionej, by nie było wątpliwości komu można udzielić nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.	Uwaga nieuwzględniona. Definicja osoby uprawnionej została wyrażona wprost w art. 4 ust. 1 ustawy i nie ma potrzeby jej zmieniania. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

				kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
8.	Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych	art. 1	Wątpliwości budzi art. 1 projektu ustawy wprowadzający zmiany w ustawie z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945 oraz z 2024 r. poz. 928). Zwrócić uwagę należy, że projektowana ustawa obejmuje wprowadzenie możliwości udzielania porad za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość także poza stanem epidemii lub stanem zagrożenia epidemicznego. Dlatego też konieczne jest zapewnienie przez projektodawcę uwzględnienia zasad ochrony danych osobowych i prywatności na każdym etapie stosowania technologii obejmującej ich przetwarzanie, z uwzględnieniem ochrony danych w fazie projektowania oraz domyślnej ochroną danych (ang. privacy by design oraz privacy by default, art. 25 rozporządzenia 2016/679). Konieczne jest zapewnienie przez projektodawcę i wskazanie w przepisach ustawy zabezpieczeń w zakresie przetwarzania informacji (w tym danych osobowych). Przetwarzanie danych osobowych powinno bowiem odbywać się z zachowaniem zasady integralności i poufności w sposób zapewniający bezpieczeństwo tych danych na odpowiednim poziomie, na zasadach ściśle określonych przepisami ustawy albo z uwzględnieniem wskazanych w przepisach ustawy minimalnych kryteriów zabezpieczających stosowanie wymogów rozporządzenia 2016/679. Zważyć należy na aspekt kategorii/rodzaju danych, jakie przy użyciu „porozumiewania się na odległość” mogą być przetwarzane (np. przetwarzanie danych szczególnych kategorii danych osobowych dotyczących zdrowia, pochodzenia rasowego czy etnicznego, dla których art. 9 rozporządzenia 2016/679 przewiduje szczególny reżim przetwarzania, czy też danych z art. 10 rozporządzenia 2016/679). Zasadnym zatem jest zwrócenie uwagi projektodawcy na to, że tego rodzaju rozwiązanie powinno być poprzedzone przeprowadzeniem oceny skutków planowanych operacji przetwarzania dla ochrony danych, ich wpływu na prywatność. Do przedmiotowego projektu nie została dołączona ocena skutków dla ochrony danych i nie jest zatem wiadomym czy taka została przeprowadzona. Podczas dokonywania oceny skutków szczególna uwaga projektodawcy powinna zostać zwrócona na bezpieczeństwo oraz zapewnienie odpowiednich gwarancji pod względem środków technicznych i organizacyjnych, o których mowa w rozporządzeniu 2016/679, ponieważ administrator przetwarzając dane osobowe musi przede wszystkim przestrzegać zasad określonych w art. 5 rozporządzenia 2016/679, w tym: zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości (art. 5 ust. 1 lit. a), minimalizacji danych (art. 5 ust. 1 lit. c), retencji przetwarzanych danych (art. 5 ust. 1 lit. e), czy zasady rozliczalności (art. 5 ust. 2). Projektodawca nie definiuje pojęcia „środków porozumiewania się na odległość”, które obejmuje nie tylko zdefiniowane w art. 2 pkt 5 ustawy o świadczeniu usług drogą elektroniczną środki komunikacji elektronicznej, ale także inne, np. nośnik papieru, na którym jest opisana sprawa, płyta, nośnik USB. Jeżeli zamierzeniem projektodawcy było tak szerokie ujęcie, to powstaje pytanie o możliwość weryfikacji osoby, która o poradę występuje (sposób tej weryfikacji). Jeżeli projektodawcy chodzi o wszelkie środki	W ramach wskazanych informacji nie będą przetwarzane dane osobowe. Nie wprowadza się danych osobowych osoby uprawnionej na wizycie do systemu teleinformatycznego. Osoba uprawniona dobrowolnie podaje informacje dotyczące inicjałów, numeru telefonu lub adresu e-mail chcąc zapisać się na poradę za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Podanie tych informacji jest niezbędne do realizacji usługi. To czy dana informacja jest daną osobową zależy od kontekstu, w którym ta informacja występuje oraz w zestawie z jakimi innymi informacjami czy danymi ją przetwarzamy.

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy
Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

			porozumiewania się na odległość (a zatem jest to zwrot identyczny z tym, który został użyty w art. 2 pkt 1 ustawy o prawach konsumenta w definicji umowy zawartej na odległość), powstaje pytanie czy, np. pismo z prośbą o pomoc, rozmowa telefoniczna, rozmowa via Skype, będą odnotowywane/wpisywane na dyżur, podczas którego odbywa się udzielanie porad.	
9.		art. 1 pkt 3 lit. c	Wątpliwości budzi art. 8 ust. 8 (zmiana 3c) projektu ustawy: „Osobom ze znaczną niepełnosprawnością ruchową, które nie mogą stawić się w punkcie osobiście, oraz osobom doświadczającym trudności w komunikowaniu się, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 2011 r. o języku migowym i innych środkach komunikowania się (Dz. U. z 2023 r. poz. 20), może być udzielana nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, także poza punktem” w kontekście weryfikacji niepełnosprawności przez osobę pełniącą dyżur (udzielający porady powinien tę osobę zapisać). Projektodawca nie wskazuje na jakiej podstawie udzielający porady ma ustalić czy osoba ta posiada znaczną niepełnosprawność ruchową i w oparciu o jakie kryteria ma to ustalać. Mając na względzie ww. zgodności z prawem, rzetelności i przejrzystości oraz zasadę minimalizacji danych kwestia ta wymaga szczegółowego doprecyzowania w przepisach niniejszej ustawy.	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie odnosi się w rzeczywistości do bieżącego projektu tylko do już obowiązujących przepisów zawartych w art. 8 ust. 8 ustawy. Tego rodzaju pomoc już przysługuje osobom z niepełnosprawnościami, a nowelizacja znosi w ich przypadku przywilej porad zdalnych, który obecnie ma być opcją ogólnodostępną. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że NIK w swoim raporcie opublikowanym w dniu 31 października 2024 roku wyraźnie wskazał, że MS powinno kontynuować działania zmierzające do skutecznego wprowadzenia zdalnego świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta pomocy.
10.		art. 1 pkt 3 lit. b	Zwrócić uwagę należy na obowiązujący art. 5 ust. 2 ustawy „Przed udzieleniem nieodpłatnej pomocy prawnej można zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość”. Powstaje zatem pytanie w jaki sposób będzie odbywała się weryfikacja (okazywanie dokumentu tożsamości) w przypadku udzielania porady za pomocą środków porozumiewania się na odległość. Zauważyć należy, że forma dokumentowa, którą wskazuje projektodawca w art. 8 ust. 3 lit. b odnosi się jedynie do oświadczenia, że osoba jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od osoby niebędącej adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym. Zgodnie z art. 7: „Każdy przypadek udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego dokumentuje się w karcie nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego, zwanej dalej "kartą pomocy", przez podanie w szczególności informacji dotyczących zgłoszonej sprawy i udzielonej pomocy, dziedziny prawa, której dotyczyła ta pomoc, kategorii sprawy, formy udzielonej pomocy, czasu poświęconego na jej udzielenie i liczby wizyt osoby uprawnionej w tej samej sprawie, ogólnych informacji o osobie uprawnionej dotyczących w szczególności wieku, płci, wykształcenia, dochodu, gospodarstwa domowego i miejsca zamieszkania oraz danych dotyczących punktu, osoby udzielającej pomocy i daty jej udzielenia. Karta pomocy zawiera część obejmującą opinię osoby uprawnionej o udzielonej pomocy. Wypełnienie przez osobę	Uwaga nieuwzględniona. W ramach wskazanych informacji nie będą przetwarzane dane osobowe. Nie wprowadza się danych osobowych beneficjenta na wizycie do systemu teleinformatycznego. W przypadku porady zdalnej nie będzie miała miejsca weryfikacja tożsamości, lecz potwierdzenie inicjałów i numeru telefonu.

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

			uprawnioną tej części karty pomocy, w tym podanie numeru telefonu w celu zasięgnięcia dalszej opinii, jest uzależnione od zgody osoby uprawnionej. W karcie pomocy nie podaje się danych osobowych osoby uprawnionej, które mogą bezsprzecznie identyfikować osobę. Wzór przedmiotowej karty przy założeniu, że przepisy mają rozszerzać sposób udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej, również powinien ulec zmianie (w konsekwencji powinien także zostać zmieniony art. 7a ust. 2, który też przewiduje, że w systemie teleinformatycznym, o którym mowa w ust. 1, przetwarzane są dane osób zgłaszających się na wizytę (...)).	
11.		art. 1 pkt 5	Zwrócić uwagę należy na zmianę 5 dotyczącą nowego brzmienia art. 11 ust. 5 ustawy: „Oświadczenie przechowuje się w warunkach uniemożliwiających dostęp do niego osobom trzecim. Administratorem danych osobowych zawartych w tym oświadczeniu jest starosta. W celu umożliwienia kontroli prawidłowości udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej starosta przechowuje oświadczenie przez trzy lata od końca roku kalendarzowego, w którym zostało sporządzone. Oświadczenie przekazuje się staroście do dziesiątego dnia następnego miesiąca kalendarzowego w sposób uniemożliwiający powiązanie go z kartą pomocy, w szczególności po usunięciu oznaczenia dnia jego złożenia”. Projektodawca w art. 11 ust. 5 nie precyzuje czy oświadczenie jest przechowywane w systemie teleinformatycznym czy w formie papierowej. Zdanie 3 ww. przepisu dotyczy „powiązania oświadczenia z kartą pomocy” bez określenia kto przekazuje staroście oświadczenie, kto dokonuje „powiązania”, na jakich zasadach i przede wszystkim czy czynność ta wykonywana jest w systemie teleinformatycznym (na co może wskazywać zwrot „powiązanie”), co wymaga dookreślenia z punktu widzenia zasady poufności i integralności. Zwrócić uwagę należy na obowiązujący art. 7 ust. 1a ustawy, który w zdaniu 1 stanowi, że: „Karta pomocy jest dokumentowana drogą elektroniczną za pośrednictwem systemu teleinformatycznego”. Ponadto zgodnie z art. 7a ustawy: „Minister Sprawiedliwości prowadzi centralny system teleinformatyczny do obsługi nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego oraz edukacji prawnej” (ust.1) oraz „Administratorami danych osobowych przetwarzanych w systemie są: Minister Sprawiedliwości, starostowie oraz wojewodowie, w zakresie realizowanych zadań wynikających z ustawy”. Konieczne jest zatem określenie ich odpowiedzialność jako administratorów w rozumieniu przepisów ogólnego rozporządzenia o ochronie danych, zdefiniowanych w art. 4 pkt 7 rozporządzenia 2016/679. Status i rola w procesach przetwarzania danych ministra oraz innych podmiotów/organów, wymagają pogłębionej analizy oraz wyeliminowania propozycji niezgodnych z zasadami przetwarzania danych osobowych, które mogą negatywnie wpłynąć na standard przetwarzania danych. Niezbędne jest określenie ról ww. podmiotów/organów w procesach przetwarzania danych osobowych z punktu widzenia celów i odpowiedzialności za ich realizację przy pomocy systemu teleinformatycznego (przypisanie odpowiedzialności za realizację praw osób, których dane są przetwarzane za pomocą tego systemu, za zgłaszanie naruszeń i realizację zasady prawidłowości danych czy za usunięcie danych). Określenia także wymaga czy przy realizacji obowiązków będzie dochodzić do współadministrowania, odrębnego administrowania. Warto wskazać również na wyrok TSUE C-201/14 w sprawie	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie odnosi się do bieżącego projektu tylko do już obowiązujących, niekwestionowanych wcześniej przepisów funkcjonujących dodatkowo w odniesieniu do oświadczeń z art. 4 ust. 2 ustawy. Nowelizacja nie wprowadza nowych mechanizmów, lecz ogranicza dotychczasowe (oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej).

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy
Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

		Sarmanda Bara, w którym Trybunał stwierdził, że odrębne organy w ramach administracji publicznej należy traktować jako odrębnych administratorów z własnymi przesłankami, co w konsekwencji oznacza, że organ, któremu w ramach administracji przekazuje się dane osobowe jest odbiorcą. Przypisanie określonej roli nie może, jednakże sprowadzać się wyłącznie do kwestii nazewnictwa, ale poprzez określenie wszystkich celów przetwarzania danych i sposobów w jakich konkretne podmioty będą je przetwarzać. Pojęcie administratora należy bowiem interpretować funkcjonalnie, na co wielokrotnie zwraca uwagę Europejska Rada Ochrony Danych Osobowych w swoich opiniach i wytycznych. Dane są przetwarzane przez okres 5 lat od końca roku kalendarzowego, w którym zakończono realizację zadań wynikających z ustawy, z wyjątkiem danych osobowych osób zgłaszających się na wizytę, które przetwarzane są przez okres roku od zakończenia roku kalendarzowego, w którym udzielono nieodpłatnej porady prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego” (ust. 3). W związku z obowiązującą regulacją dotyczącą przetwarzania danych w systemie i nowym brzmieniem art. 11 ust. 5 wyjaśnienia wymaga kwestia dotycząca formy oświadczeń, jak również okresu przechowywania danych – art. 11 ust. 5 wskazuje na okres 3-letni, natomiast obowiązujący art. 7a ust. 3 ustawy wskazuje na inny okres przetwarzania danych. Projektowany przepis wymaga uzasadnienia i zmiany – dane powinny być przechowywane przez okres nie dłuższy, niż jest to niezbędne do celów, w których dane te są przetwarzane (art. 5 ust. 1 lit. e rozporządzenia 2016/679). Projektodawca nie uzasadnił okresu przechowywania oświadczeń przez okres trzech lat od końca roku kalendarzowego, w którym zostało sporządzone, brak jest wykazania niezbędności przetwarzania akurat przez taki okres. Proponowane rozwiązanie nie uwzględnia zarówno zasady przejrzystości, jak i rozliczalności. Przepisy w tym zakresie powinny być sformułowane w taki sposób, aby czynić zadość zasadom wynikającym z art. 5 rozporządzenia 2016/679, szczególne znaczenie ma tu wskazana powyżej zasada rozliczalności (art. 5 ust. 2) – projektodawca powinien formułować rozwiązania umożliwiające administratorowi przestrzeganie (i wykazanie przestrzegania) zasad dotyczących przetwarzania danych osobowych. Ponadto zwrócić uwagę należy na wątpliwości organu nadzorczego dotyczące podstawy prawnej przetwarzania danych osobowych szczególnych kategorii danych (art. 9 rozporządzenia 2016/679) w sytuacji ewentualnej wątpliwości adwokata/pełnomocnika kontaktującego się za pomocą środków porozumiewania się na odległość odnośnie do stanu np. psychicznego czy stanu trzeźwości osoby, której udzielana jest porada. Wyjaśnienia wymaga czy ww. sytuacja ma być odnotowana przez udzielającego poradę (czy powinien on odmówić pomocy). Projektodawca nie odnosi się w przepisach ustawy do tych kwestii. Wskazać należy, że dane szczególnych kategorii, np. dotyczące zdrowia, zgodnie ze standardami określonymi w rozporządzeniu 2016/679 powinny zostać objęte większą ochroną z uwagi na ich wyjątkowy charakter – zawierają najbardziej intymne i osobiste informacje dotyczące życia osoby fizycznej. Dlatego projektowane regulacje prawne w tym zakresie budzą szczególne wątpliwości organu nadzorczego. Podstawy prawne przetwarzania szczególnych kategorii danych zostały uregulowane w art. 9 ust. 2 rozporządzenia 2016/679. Projektodawca nie	
--	--	--	--

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

			dokonując oceny skutków dla ochrony danych nie przeanalizował wpływu przedmiotowej regulacji na prywatność osoby, której dane dotyczą. Kwestia ta wymaga ponownej szczegółowej analizy.	
12.			Niezbędnym jest ponowne zdefiniowanie osoby uprawnionej do korzystania z bezpłatnych porad prawnych, gdyż aktualna regulacja jest niespójna z pozostałymi przepisami.	Uwaga nieuwzględniona. Definicja osoby uprawnionej została wyrażona wprost w art. 4 ust. 1 ustawy i nie ma potrzeby jej zmieniania. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
13.			Należy rozważyć, czy wprowadzenie możliwości udzielania porad „dla każdego” jest dobrym rozwiązaniem. Być może dobrym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie kryterium dochodowego w tym zakresie.	jw.
14.	Prokurator Krajowy	art. 1 pkt 3 lit. b	Wątpliwości budzi jednak projektowane w art. 8 ust. 3a wprowadzenie powszechnej możliwości korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, a więc na przykład telefonicznie. Może to doprowadzić do sytuacji, kiedy jedna osoba będzie telefonować do kilkunastu i więcej punktów, aby uzyskać poradę prawną w tej samej sprawie od różnych prawników. Jeśli takie sytuacje staną się częste, doprowadzi to do znacznego zwiększenia obciążenia punktów i czasu oczekiwania na poradę. Uzasadnienie w sposób niezbyt spójny objaśnia, w jaki sposób ma być ustalana kolejność zgłoszeń w wypadku pomocy zdalnej. Na stronie 5 wskazano, że beneficjent, który zapisze się telefonicznie w celu uzyskania porady, będzie wybierał, czy chce skorzystać z pomocy w formie zdalnej. Tymczasem na stronie 6 uzasadnienie informuje, że „beneficjent otrzyma poradę zdalną niezwłocznie” – co sugeruje, że otrzyma ją poza kolejnością.	Uwaga nieuwzględniona. W centralnym systemie teleinformatycznym, o którym mowa w art. 7a ustawy, funkcjonuje limit zapisów wynikający z weryfikacji numeru IP/numeru telefonu. Obecne obciążenie punktów nie jest na tyle wysokie aby istniało realne zagrożenie ich przeciążenia i istotnego wydłużenia czasu oczekiwania na poradę. Porada udzielona niezwłocznie to nie porada poza kolejnością tylko w pierwszym wolnym terminie.
15.		art. 1 pkt 1	Projekt znosi obowiązek złożenia oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej – lecz pozostawia obowiązek złożenia pisemnego oświadczenia, że osoba korzystająca z porady jest świadoma uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej od prawnika, który nie jest adwokatem, radcą prawnym albo doradcą podatkowym (art. 11 ust. 4). Utrzymywanie tego obowiązku nie wydaje się celowe, zwłaszcza że powoduje on dodatkowe komplikacje w wypadku pomocy zdalnej. Nie jest ponadto jasne, co oznacza, że oświadczenie to ma zostać „złożone w formie dokumentowej” (projektowany art. 8 ust. 3b).	Uwaga nieuwzględniona. Sensem przedmiotowego oświadczenia, jest wprost wyrażona rezygnacja z odpowiedzialności odszkodowawczej osoby udzielającej pomocy prawnej, która nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu, tak jak ma to miejsce w przypadku adwokatów i radców prawnych.
16.		art. 1 pkt 3 lit. c	W art. 8 ust. 8 należałoby usunąć błąd interpunkcyjny, przeniesiony do projektu z aktualnie obowiązującej ustawy, czyli zbędny przecinek przed wyrazami „także poza punktem”.	Uwaga uwzględniona

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

17.	Naczelna Rada Adwokacka		Na wstępie należy wskazać, że Naczelna Rada Adwokacka wnosi do przedmiotowego projektu zastrzeżenia. Naczelna Rada Adwokacka wnioskuję jednocześnie o uwzględnienie w przedmiotowym projekcie uwag oraz propozycji przedstawionych w opinii, jak również we wcześniejszych pismach, a także uwag zgłaszanych przez przedstawiciela Naczelnej Rady Adwokackiej na posiedzeniach Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej.	Uwaga zbyt ogólna
18.		art. 1 pkt 3 lit. b art. 1 pkt 6	Naczelna Rada Adwokacka, w pełni popiera przeprowadzenie dogłębnej reformy systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego, niemniej jednak wyraża stanowczy sprzeciw wobec prowadzonych obecnie przez Ministerstwo Sprawiedliwości prac nad projektem wyrywkowej i szkodliwej dla obywateli nowelizacji ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945). Wyrażamy głębokie zaniepokojenie przyjętym tempem prowadzonych prac legislacyjnych oraz brakiem właściwego vacatio legis dla proponowanych zmian, umożliwiającego przygotowanie się podmiotów tworzących system Nieodpłatnej Pomocy Prawnej do wprowadzonych w wyniku nowelizacji zmian. W szczególności Naczelna Rada Adwokacka zwraca uwagę, że brak odpowiedniego wyposażenie niektórych punktów NPP/NPO uniemożliwi osobom świadczącym pomoc prawną realizację obowiązków nałożonych przedmiotową nowelizacją. Naczelna Rada Adwokacka zwraca również uwagę Ministerstwa Sprawiedliwości, że od kilku lat system nieodpłatnej pomocy prawnej w Polsce jest istotnie nie dofinansowany, o czym, wspólnym głosem na każdej konferencji dotyczącej nieodpłatnej pomocy prawnej, a także na posiedzeniach Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej mówią zarówno przedstawiciele samorządów prawniczych, powiatów jak również przedstawiciele organizacji pozarządowych. Wszystkie te podmioty są fundamentem funkcjonowania systemu nieodpłatnej pomocy prawnej w Polsce i wszystkie one jednogłośnie mówią o problemach zarówno ze znalezieniem wykonawców do świadczenia pomocy prawnej systemie NPP/NPO, jak również o problemach finansowych uniemożliwiających doposażenie punktów nieodpłatnej pomocy w niezbędny do pracy zakresie w sprzęt: telefony, komputery, dostęp do internetu. Mając na uwadze powyższe Naczelna Rada Adwokacka od kilku miesięcy w dyskusjach eksperckich apeluje by do chwili pełnej i koniecznej reformy systemu NPP/NPO oraz jego dofinansowywaniu nie nakładać na wykonawców żadnych nowych obowiązków. Jednocześnie też Naczelna Rada Adwokacka stwierdza, że Ministerstwo Sprawiedliwości nie podejmuje działań, które miałyby usunąć zgłaszane nieprawidłowości w funkcjonowaniu tego systemu.	Uwaga częściowo uwzględniona. Nowelizacja ustawy jest korzystna dla obywateli i przez nich oczekiwana. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że NIK w swoim raporcie opublikowanym w dniu 31 października 2024 roku wyraźnie wskazał, że MS powinno kontynuować działania zmierzające do skutecznego wprowadzenia zdalnego świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta pomocy. Vacatio legis zostanie wprowadzone z określeniem daty 1 lipca 2025 roku na wprowadzenie porad zdalnych. Propozycje nowelizacyjne nie dotyczą zasad finansowania systemu, zatem w tym zakresie uwaga nie odnosi się do przedmiotowego projektu.
19.		art. 1 ust. 3 lit. b	Naczelna Rada Adwokacka stanowczo sprzeciwia się proponowanemu w opiniowanym projekcie poszerzaniu katalogu obowiązków osób świadczących nieodpłatną pomoc prawną w punktach NPP/NPO o świadczenie porad zdalnych bez zapewnienia właściwej ochrony informacji objętych tajemnicą adwokacką w ramach takiej komunikacji, bez możliwości rzeczywistego zweryfikowania i zidentyfikowania rzeczywistego rozmówcy/ beneficjenta i bez waloryzacji wynagrodzeń wykonawców uwzględniającej nowe obowiązki. Powszechne porady zdalne to zamach na chronioną prawem tajemnicę obrończą, adwokacką czy radcowską. Brak gwarancji identyfikacji rozmówcy prowadzić może chociażby do	Uwaga nieuwzględniona. Ustawa nie poszerza kręgu osób uprawnionych do uzyskania pomocy. Art. 4 ust. 1 ustawy pozostaje niezmieniony. Przedstawione obawy są bezzasadne. Adwokaci na co dzień rozmawiają ze swoimi klientami przy użyciu telefonów nie uznając w tym zagrożenia dla

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

			bezwiednego udzielania przez wykonawcę informacji, które pozyskiwać będą przeciwnicy procesowi osób, które poprzednio zasięgały porady w trybie zdalnym! Numer PESEL w postępowaniach sądowych czy administracyjnych nie jest informacją niedostępną dla pozostałych uczestników postępowania! Niezależnie od powyższego powszechny tryb udzielania porad zdalnych stanowi realne zagrożenie dla obywateli, którzy częstokroć korzystając z porady stacjonarnej nie potrafią wyjaśnić istoty problemu, z którym przychodzą, myląc pojęcia i nie potrafiąc wyartykułować rzeczywistych oczekiwań. Dopiero wgląd w dokumenty przedstawione wykonawcy, do których w trakcie porady zdalnej nie będzie z przyczyn oczywistych wglądu, pozwala na identyfikację problemu beneficjenta. Oparcie się o samą relację ustną beneficjenta, bez możliwości analizy dokumentów, będzie prowadzić do udzielenia, bez jakiegokolwiek zawinienia wykonawcy, błędnej porady czy opinii., której skutków nie da się odwrócić. Nawet w medycynie wprowadzone zdalne wizyty nie są powszechne, a ich zakres wynika z możliwości udzielenia konsultacji przez lekarza. Z reguły jest to kolejna bądź powtarzająca się w procesie leczenia danego schorzenia konsultacja, po bezwzględnie wymaganym osobistym kontakcie i badaniu pacjenta przez lekarza przy pierwszym kontakcie. W ocenie NRA taka forma poradnictwa prawnego godzi w konstytucyjne prawa obywateli od rzetelnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. To oczywiście populistyczne rozwiązanie, które w efekcie, oprócz dobrego samopoczucia autorów, nie poprawi sytuacji na rynku nieodpłatnej pomocy prawnej. Nie zapewni też rzetelnej pomocy prawnej, a skutki takiego sposobu funkcjonowania systemu spadną bezpośrednio na obywateli, nie zaś na autorów tego pomysłu. Beneficjenci tej pomocy, często osoby chore, starsze, mniej wykształcone lub po prostu zagubione życiowo — a to głównie adresaci nieodpłatnej pomocy prawnej, nie z własnej winy nie potrafią przedstawić treści pisma, w zakresie którego chcieliby uzyskać konsultacje, a co dopiero telefonicznie przedstawić bardziej złożony stan faktyczny. Chyba, że intencją autorów nowelizacji jest zapewnienie możliwości opłacania przez Państwo powszechnie dostępnych porad prawnych obejmujących konsultacje np. umów deweloperskich dla osób nabywających mieszkania za miliony złotych, super sprawnie poruszających się w biznesie i rzeczywistości, które w związku z tą sprawnością spokojnie stać na komercyjną konsultację prawną.	ochrony informacji objętych tajemnicą zawodową w ramach takiej komunikacji. W razie wątpliwości co do tożsamości osoby dzwoniącej wykonawcy powinni zachować ostrożność. Podczas dwóch lat funkcjonowania porad zdalnych m.in. adwokaci nigdy nie zgłaszali tego rodzaju problemów, a wręcz wyrażali aprobatę dla możliwości świadczenia porad zdalnych w okresie pandemii. Ustawodawca nie zobowiązuje wykonawcy do oparcia się o samą relację ustną beneficjenta, bez możliwości analizy dokumentów. Powinien udzielić porady w takim zakresie jaki będzie możliwy przy kontakcie zdalnym, a w razie konieczności beneficjent zostanie zapisany na dodatkową wizytę stacjonarną celem przeprowadzenia analizy dokumentów. O tym, że beneficjenci w pełni popierają możliwość uzyskania pomocy w formie zdalnej świadczy fakt, że w ostatnim okresie funkcjonowania porad zdalnych – usługi tego rodzaju stanowiły 20% ogółu udzielonych porad. Beneficjenci usług zdalnych to często osoby pracujące po kilkanaście godzin dziennie, samotne matki, osoby przebywające w szpitalach, zakładach karnych i za granicą. Osoby te zasługują na profesjonalną pomoc, nawet gdy nie mogą skorzystać z wizyty stacjonarnej.
20.		art. 1 pkt 3 lit. b	Jednocześnie Naczelna Rada Adwokacka przypomina, że rozszerzając zakres obowiązków wykonawców Ministerstwo Sprawiedliwości praktycznie od kilku lat obarcza ich kosztami realizacji obecnych, jak i projektowanych zadań w systemie NPP/NPO – w szczególności finansowania przez wykonawców kosztów dojazdów na wizyty domowe, porad telefonicznych (świadczonech często przez wykonawców z prywatnych telefonów) oraz konieczności zapewniania przez osoby świadczące pomoc prawną własnego sprzętu do obsługi punktów NPP/NPO (laptopy, ruter z przenośnym Internetem). NRA zwraca uwagę, że koszty dojazdu na wizyty domowe zarówno dziś, jak po nowelizacji przepisów pokrywane są i będą przez osoby świadczące nieodpłatną pomoc prawną, a winny być	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga nie odnosi się do projektu. Należy wskazać że wykonawcy pomocy nie są przymuszani do pracy w ramach systemu nieodpłatnej pomocy, lecz decydują się na podjęcie dobrowolnej współpracy, przy założeniu znajomości ustawowych warunków realizacji usług .

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

			ponoszone przez Skarb Państwa, jako że one są de facto kosztem realizacji zadania publicznego wynikającego z ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieopłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2021 r. poz. 945). Podobnie sytuacja będzie wyglądać w przypadku zaproponowanych w nowelizacji porad zdalnych – koszty tego zadania również w praktyce poniosą osoby świadczące nieodpłatną pomoc prawną ponieważ punkty NPP/NPO w Polsce ze względu na wieloletnie niedofinansowanie systemu są nie przygotowane do świadczenia tego zadania, brakuje w nich komputerów, dobrego Internetu a często również telefonów w związku z powyższym wykonawcy będą znów dzwonić do beneficjentów systemu z własnych telefonów ponosząc znów ciężar finansowy wykonania tego zadania.	§ 5 rozporządzenia wykonawczego do ustawy nakazuje, aby w lokalu zapewniono dostęp do instalacji energetycznej, telekomunikacyjnej oraz dostęp do Internetu, przy czym w pomieszczeniu, zapewnia się komputer z dostępem do oprogramowania do edycji tekstów, oprogramowania umożliwiającego przesyłanie, odbieranie danych i porozumiewanie się na odległość środkami komunikacji elektronicznej. Ten przepis uchwalony jeszcze w 2018 roku jest wystarczający do tego by uznać, że punkty pomocy są od dawna przygotowane do pracy zdalnej, czego dowiódł okres pandemii.
21.		art. 1 pkt 1	Naczelna Rada Adwokacka stanowczo sprzeciwia się również projektowanym zmianom w zakresie zniesienia obowiązku składania przez beneficjentów systemu oświadczeń majątkowych. W opinii Naczelnej Rady Adwokackiej zniesienie obowiązku składania przez beneficjentów pisemnych oświadczeń majątkowych ma na celu jedynie podniesienie statystyk i nie tylko nie przysłuży się systemowi NPP/NPO, ale wręcz wywoła skutki szkodliwe dla całego systemu wymiaru sprawiedliwości w Polsce. W pierwszej kolejności NRA wskazuje, że już dziś z systemu NPP/NPO korzystają osoby, które nadużywają porad w systemie, a składane oświadczenia majątkowe nie stanowią żadnej przeszkody, gdyż, jak twierdzą sami beneficjenci: nikt i tak ich nie skontroluje. Problem ten był przedmiotem wielu pism Naczelnej Rady Adwokackiej kierowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości, jak również wystąpień jej przedstawiciela na forum Rady Nieodpłatnej Pomocy Prawnej. W chwili obecnej sytuacja jednak wymaga stanowczego sprzeciwu Naczelnej Rady Adwokackiej, w praktyce bowiem proponowane zmiany usankcjonują, niesprawiedliwą społecznie oraz w swej istocie i szkodliwą praktykę rozdawnictwa środków i kierowania ich do osób nieuprawnionych czyniąc art. 4 ust. 1 ustawy przepisem martwym. Powyższy przepis jest fundamentem całego systemu zgodnie z którym „Nieodpłatna Pomoc Prawna i Nieodpłatne Poradnictwo Obywatelskie przysługuje osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów nieodpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku” znosząc pisemne oświadczenia majątkowe weryfikujące sytuację finansową osób uprawnionych do pomocy w systemie Ministerstwo Sprawiedliwości otworzy ten system w praktyce dla każdej osoby bez względu na to czy jest w stanie ponieść koszty odpłatnej pomocy prawnej czy też nie. Z tego też powodu ustawa utraci swój szczególny charakter, zaś pomoc prawna służąca wszystkim nie będzie służyła rzeczywiście potrzebującym. W praktyce więc powyższy przepis stanie się przepisem martwym a system	Uwaga nieuwzględniona. System wykorzystywany obecnie w wymiarze 1,3 porady dziennie na 4-godzinny dyżur jest nieefektywny i w ocenie Ministerstwa Sprawiedliwości powinien być lepiej wykorzystywany. Pieniądze publiczne powinny być racjonalnie wydatkowane. Wypłacanie wynagrodzenia adwokatowi wyłącznie za pozostawanie w gotowości to największa wada obowiązujących rozwiązań. Sugerowane oczekiwane podniesienie statystyk to w rzeczywistości próba zwiększenia efektywności wydatkowania pieniędzy z budżetu państwa, a tym samym stworzenia uzasadnienia dla dalszego funkcjonowania systemu. Do zakresu podmiotowego osób uprawnionych wciągnięte zostaną osoby, które nie radziły sobie z formalnościami w ramach weryfikacji, która w dotychczasowym ujęciu była nieefektywna. Celem przedmiotowej nowelizacji nie jest otwarcie tego systemu dla każdej osoby.

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

			otwarty na każdego będzie pomagać osobom, które stać na pomoc prawną adwokata, radca prawnego tylko ze względu na możliwość jaką da im proponowana zmiana zamiast skorzystać z pomocy prawnej na rynku prywatnym skorzystają z opcji bezpłatnej. W praktyce projektowane przepisy doprowadzą do upadku wielu małych kancelarii z których usług potencjalni klienci nie będą chcieli korzystać wobec możliwości otrzymania nieodpłatnej pomocy prawnej w systemie NPP/NPO za darmo. W tym miejscu należy zaznaczyć, że to właśnie adwokaci świadczący pomoc w tych małych, często jednoosobowych kancelariach, dorabiają dziś świadcząc pomoc prawną w systemie NPP/NPO i jeśli osoby te w wyniku projektowanych przez Ministerstwo Sprawiedliwości przepisów, utracą możliwość zarobkowe na rynku prywatnym - odejście klientów do NPP - to pozbawieni zostaną środków do życia, bez żadnej rekompensaty w systemie, bo obecne stawki NPP na przeżycie już nie pozwalają. Jednocześnie zaś skonstatować należy, że system nieodpłatnej pomocy prawnej finansowany jest z środków publicznych i przeznaczony był dla określonego kręgu osób wykluczonych życiowo bądź ekonomicznie. Powstaje pytanie: czy forma rozdawnictwa środków publicznych polegająca na finansowaniu pomocy prawnej dla wszystkich obywateli i przedsiębiorców, bez względu na ich stan majątkowy i możliwości finansowe, w sytuacji naszego państwa, w miejsce aktywizowania gospodarki choćby zapewnieniem możliwości osiągania na rynku komercyjnym godnych wynagrodzeń przez tysiące młodych prawników, może być uznana za akceptowalne gospodarczo, społecznie i ekonomicznie działanie? Czy Państwo Polskie jest tak bogate, żeby przejąć ciężar utrzymania prawników, czy tak zdeterminowane, żeby ogłosić „sukces” finansowany z kieszeni wykonawców. W pierwszym przypadku działania legislacyjne powinny być wsparte istotnym zastrzykiem finansowym, w drugim skazane jest na niepowodzenie, bo wykorzystywania słabszych ekonomicznie jednostek jako źródła finansowania „sukcesu” nie da się utrwalić w dłuższym okresie i bez konsekwencji.	Podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu. Niektórzy „adwokaci świadczący pomoc w tych małych, często jednoosobowych kancelariach, dorabiają dziś świadcząc pomoc prawną w systemie NPP/NPO” w ten sposób, że siedząc na „pustym dyżurze” pracują dla swoich prywatnych klientów, (np. piszą pisma procesowe) otrzymując de facto podwójne wynagrodzenie za ten sam czas pracy.
22.		art. 1 pkt 6	W opinii Naczelnej Rady Adwokackiej system nieodpłatnej pomocy prawnej w Polsce wymaga pilnego i niezwłocznego dofinansowania, niestety kwoty zaproponowane w przedmiotowej nowelizacji ustawy nie są w opinii samorządu adwokackiego satysfakcjonujące i mogą grozić dalszą zapaścią systemu w kolejnych latach. Naczelna Rada Adwokacka po raz kolejny podkreśla, że od 2016 roku wynagrodzenia wykonawców w systemie NPP/NPO praktycznie pozostały na tym samym poziomie co już dziś skutkuje problemami w obsadzie punktów NPP/NPO w kraju. Postulat ten zresztą podzięk przedstawiciele również organizacji pozarządowych obecnych na konferencji w Krynicy, na której to obecna była również przedstawicielka Ministerstwa Sprawiedliwości. Mając na uwadze powyższe Naczelna Rada Adwokacka sygnalizuje, że zaproponowane przez MS kwoty w projekcie stanowią realne zagrożenie funkcjonowania systemu NPP/NPO w kolejnych latach, ponieważ wynagrodzenie wyliczone osób świadczących nieodpłatną pomoc prawną na podstawie powyższych kwot wzrośnie jedynie o 4% co na pewno nie zachęci wykonawców do świadczenia pomocy w systemie tym bardziej wobec wzrostu obowiązków wykonawców przewidzianych w przedmiotowym projekcie. Naczelna Rada Adwokacka pragnie podkreślić, że punkty, w których świadczona jest nieodpłatna pomoc	Uwaga nieuwzględniona. Nowelizacja nie dotyczy zmiany finansowania systemu.

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

			prawna oraz poradnictwo obywatelskie wymagają pilnego doposażenia w sprzęt komputerowy, szybki Internet oraz telefon. Naczelna Rada Adwokacka popiera w tym miejscu postulat Związku Powiatów Polskich który od lat sygnalizuje, że wysokość dotacji przeznaczonej na utrzymanie punktów nieodpłatnej pomocy prawnej jest zbyt niska i uniemożliwia w praktyce doposażenie punktów NPP w tak potrzebny w nim sprzęt biurowy, co tym bardziej uzasadnia konieczność zwiększenia nakładów na system NPP/NPO w kolejnych latach oraz podniesienie wysokości kwot wskazanych w niniejszym projekcie nowelizacji.	
23.			Naczelna Rada Adwokacka zwraca uwagę również na fakt, że w projektowanych przepisach nie znalazł się zapis postulowany przez Naczelną Radę Adwokacką, Związek Powiatów Polskich oraz przedstawicieli organizacji pozarządowych obecnych na konferencji w Krynicy, we wrześniu br. w którym to wszystkie wyżej wymienione podmioty postulowały o pilne wprowadzenie przy okazji nowelizacji ustawy przepisu umożliwiającego adwokatowi, radcy prawnemu nie posiadającemu uprawnień doradcy obywatelskiego zastąpienie doradcy obywatelskiego na jego dyżurze w punkcie NPO. Postulowany przez te podmioty i Naczelną Radę Adwokacką przepis to dziś konieczność ponieważ na rynku brakuje doradców obywatelskich, adwokaci oraz radcowie prawni wobec dochodów jakie mogą uzyskać ze świadczenia pomocy prawnej w punktach NPP/NPO nie wyrażają zainteresowania robieniem przedmiotowych kursów a adwokaci oraz radcowie prawni nie będący jednocześnie doradcami którzy dziś są rynku odchodzą ponieważ nie mogą znaleźć zastępców na dyżur w sytuacji choroby lub kolizji z rozprawami, co jeszcze bardziej zmniejsza ilość osób chętnych do aktywności w ramach systemu, a w konsekwencji może zaowocować zamknięciem wielu, kolejnych punktów pomocy. W tym stanie rzeczy trudny do wyjaśnienia jest fakt, że nawet w tak oczywistych, potwierdzonych w rzeczywistości kwestiach, nawet symboliczny ukłon w celu ułatwienia wykonawcom świadczenia pomocy prawnej, nie został przez projektodawcę, uczyniony.	Uwaga nieuwzględniona. Pomysł wykracza poza przedmiotową nowelizację. Zarekomendowano jego odrzucenie. Problem jaki zasygnalizowano ma wymiar znacznie szerszy niż określono w uwadze i wiąże się z koniecznością zmierzenia się z analizą kwestii ustrojowych systemu nieodpłatnej pomocy, a nie koniecznością poszukiwania doraźnego rozwiązania problemu.
24.	Krajowa Izba Radców Prawnych	art. 1 ust. 1	Na wstępie zaznaczyć należy, że samorząd radców prawnych popiera ideę uproszczenia systemu nieodpłatnej pomocy prawnej i podejmowanie działań zmierzających do zwiększenia jej dostępności dla osób niebędących w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Zaproponowane rozwiązanie, przewidujące zniesienie obowiązku składania oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione, celów tych jednak nie realizuje i wbrew uzasadnieniu Projektu nie spowoduje zwiększenia dostępności systemu dla osób uprawnionych, a wręcz przeciwnie, może doprowadzić do jej ograniczenia. Brak obowiązku składania oświadczeń oznacza, że nie będzie istniało żadne narzędzie umożliwiające weryfikację tego, czy osoba chcąc uzyskać nieodpłatną pomoc prawną jest do tego uprawniona na podstawie Ustawy. Oznacza to, że z systemu mającego w założeniu stanowić wsparcie dla osób znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej, będą mogli korzystać wszyscy obywatele – również ci, którzy bez przeszkód mogą uzyskać pomoc prawną na warunkach rynkowych. Jakkolwiek Projektodawcy nie przewidują zmiany kręgu osób uprawnionych do uzyskania nieodpłatnej pomocy prawnej, bowiem art. 4 ust. 1 Ustawy nie ulega zmianie, to jednak faktycznie	Uwaga nieuwzględniona. Celem nowelizacji nie jest otwarcie systemu nieodpłatnej pomocy dla każdej osoby, lecz uproszczenie formalności dla dotychczasowych klientów i otwarcie się na te osoby, które z uwagi na osobistą barierę nie chciały składać oświadczenia o swojej sytuacji majątkowej. Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu. Wykonawca odmówi udzielenia pomocy, gdy ustali, że ma do czynienia z osobą

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy
Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

			ograniczenie podmiotów uprawnionych będzie iluzoryczne. W konsekwencji rzeczywistość może dojść do zwiększenia liczby osób korzystających z nieodpłatnej pomocy prawnej, z tym, że niekoniecznie będą to osoby, dla których system ten - finansowany przecież przez Państwo z podatków obywateli – został przewidziany. W uzasadnieniu projektu ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej z 2015 r. wskazano, że brak mechanizmu umożliwiającego uzyskanie nieodpłatnie przez osoby ubogie porady prawnej udzielonej przez profesjonalistę, a także rozproszenie nieodpłatnego poradnictwa prawnego wskazuje na nierówny dostęp obywateli do usług prawnych, konsekwencją czego może być uznanie, że państwo nie zapewnia swym obywatelom równego dostępu do wymiaru sprawiedliwości. W celu zniwelowania tych różnic powstał system nieodpłatnej pomocy prawnej. Rezygnując obecnie z jakiegokolwiek narzędzia weryfikującego uprawnienie do skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej, faktycznie otwiera się system dla nieograniczonego kręgu beneficjentów. Sytuacja ta może nawet w najgorszym wypadku doprowadzić do tego, że osoby nieuprawnione będą blokować lub opóźniać dostęp do nieodpłatnej pomocy prawnej osobom uprawnionym do uzyskania takiej pomocy na podstawie Ustawy. W takim przypadku cel ustawy zostałby w poważnym stopniu zniweczony.	zamożną. Obowiązująca ustawa, w art. 5 ust. 3 zawiera mechanizm umożliwiający odmowę udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej.
25.			Podzielając ocenę dotychczas funkcjonującego rozwiązania jako narzędzia nieefektywnego i niegwarantującego weryfikacji tego, czy o pomoc rzeczywiście ubiega się osoba, której nie stać na uzyskanie komercyjnej pomocy prawnej, Krajowa Rada Radców Prawnych nie uważa jednak, że rozwiązaniem tego problemu będzie całkowita rezygnacja ze składania oświadczeń, bez wprowadzenia innej możliwości weryfikacji osób uprawnionych. Konieczność złożenia takiego oświadczenia gwarantowała przynajmniej, że osoba chcąc skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej była świadoma istnienia ograniczonego kręgu osób uprawnionych i mogła samodzielnie dokonać oceny, czy do tego kręgu się zalicza. W ocenie projektodawców konieczność składania takiego oświadczenia stanowi często trudną do przezwyciężenia barierę psychiczną dla osób, których sytuacja finansowa nie pozwala na korzystanie z odpłatnej pomocy prawnej, a mimo to odczuwają dyskomfort przy składaniu przedmiotowych oświadczeń. Należy jednak na tę kwestię spojrzeć również z innej strony – konieczność składania takich oświadczeń stanowiła również pewną barierę dla osób nieuprawnionych, bowiem skorzystanie z nieodpłatnej pomocy prawnej wymagało od nich oświadczenia nieprawdy. Po wprowadzeniu natomiast obecnie proponowanych zmian osoby takie bez składania jakiegokolwiek oświadczenia czy weryfikacji swojego statusu materialnego będą mogły skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej. Zgadzając się więc z tezą, że oświadczenia o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione nie były narzędziem doskonałym, Krajowa Rada Radców Prawnych nie uznaje za remedium na zaistniałą sytuację zniesienia obowiązku ich składania bez przewidzenia innego sposobu weryfikacji osób uprawnionych. Należałoby raczej pomyśleć o uczynieniu wykorzystywanego obecnie narzędzia weryfikacji bardziej efektywnym poprzez wprowadzenie jego składania pod rygorem skutków prawnych (karnych oraz zwrotu wartości otrzymanej nieodpłatnej pomocy prawnej) czy	Uwaga nieuwzględniona Przedstawione twierdzenia zakładają, że radca prawny przy braku składania oświadczeń będzie zmuszony udzielać pomocy osobom zamożnym, ale gdy dojdzie do tego, to świadomie złamie normę ustawową ustalającą krąg osób uprawnionych. Problemem nie jest zatem treść przepisów, ale okoliczność, że radcy zamierzają ich nie przestrzegać. Proponowany rygor odpowiedzialności karnej odstraszy wielu dotychczasowych beneficjentów – w efekcie liczba porad będzie na tyle niewielka, że nie będzie uzasadniać utrzymania systemu z powodu jego nieefektywności. Z kolei wprowadzenie proponowanych procedur weryfikacyjnych przyznających pomoc spowoduje konieczność zatrudnienia w powiatach osób rozpoznających wnioski o przyznanie pomocy, co z jednej strony zwiększyłoby koszt funkcjonowania systemu i jeszcze bardziej zwiększyło zjawisko tzw. „pustych

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

			przewidzenia przez ustawodawcę progu dochodowego lub - co byłoby rozwiązaniem najbardziej pożądanym – o całkowitej zmianie sposobu weryfikacji osób uprawnionych do skorzystania z systemu polegającej na wskazaniu na szczeblu przedsądowym jednego ośrodka decydującego o przyznaniu nieodpłatnej pomocy prawnej obywatelowi w zależności od jego sytuacji materialnej w formie zaświadczenia, na którego podstawie byłby on uprawniony zarówno do nieodpłatnej pomocy prawnej przedsądowej, zwolnienia od kosztów sądowych czy wyznaczenia pełnomocnika z urzędu. Wprowadzenie takiego rozwiązania zlikwidowałoby nie tylko problem nieskutecznego narzędzia weryfikującego istnienie uprawnienia do skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej na podstawie Ustawy, ale również pozwoliłoby ujednolicić postępowanie i odciążyć sądy w zakresie rozpoznawania wniosków o zwolnienie od kosztów sądowych oraz o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.	dyżurów” i płacenia prawnikom wyłącznie za gotowość udzielania pomocy. Jednocześnie podkreślenia wymaga, że wykonawca przed udzieleniem pomocy powinien poinformować beneficjenta do kogo adresowana jest pomoc prawna w ramach systemu.
26.			Odnosząc się do zakładanego przez projektodawców celu tj. zwiększenia ilości udzielanych porad stwierdzić należy, że środkiem do jego osiągnięcia nie jest rezygnacja z obowiązku składania oświadczeń stwarzająca ryzyko korzystania z systemu przez osoby nieuprawnione, ale prowadzenie szerokich działań informacyjnych zmierzających do zapewnienia systemowi nieodpłatnej pomocy prawnej rozpoznawalności wśród obywateli. Zaznaczenia wymaga, że w ocenie radców prawnych udzielających nieodpłatnej pomocy prawnej system jest mało rozpoznawalny wśród beneficjentów, którzy albo o nim nic nie wiedzą, albo nie wiedzą jak mogą z niego skorzystać lub jak się do tego przygotować. Ponadto sygnalizowany jest problem nierównomiernego obciążenia poszczególnych punktów, który wynikać może z przyjętego mechanizmu lokalizacji poszczególnych punktów. Niektóre lokalizacje cieszą się bowiem większym zainteresowaniem ze strony beneficjentów, podczas gdy inne zlokalizowane w trudniej dostępnym miejscu są znacznie mniej wykorzystywane. Być może zasadnym byłoby w związku z powyższym przeprowadzenie analizy lokalizacji terytorialnej punktów ze strony powiatów, w celu zapewnienia racjonalnego wykorzystywania możliwości systemu.	Uwaga nieuwzględniona. Nowelizacja nie dotyczy działań informacyjnych.
27.		art. 1 pkt 3 lit. b	Drugą istotną zmianą, którą przewiduje przedłożony do zaopiniowania Projekt jest wprowadzenie możliwości zdalnego (poza punktem lub za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość) świadczenia pomocy jako stałej możliwości dla wszystkich osób uprawnionych, której wybór należałby do beneficjenta pomocy. Projektodawcy wskazują, że proponowane zmiany umożliwią dostosowanie systemu do potrzeb beneficjentów, dając możliwość wyboru bardziej dogodnej formy pomocy, jak również pozwolą na wyrównanie obciążenia między punktami na terenie kraju, skrócenie terminów oczekiwania na poradę, korzystanie z pomocy osobom przebywającym poza granicami kraju oraz wykorzystanie możliwości specjalizacji punktów, jaką już przewiduje Ustawa. Dostrzegając zalety proponowanego rozwiązania, nie można jednak pominąć związanych z nim trudności, które mogą przełożyć się na prawidłowość udzielonej pomocy prawnej. Niewątpliwie kwestią wymagającą przemyślenia jest sposób weryfikacji tożsamości osoby chcącej uzyskać nieodpłatną pomoc prawną w formie zdalnej. Osoba	Uwaga nieuwzględniona. Przedmiotowa nowelizacja jest korzystna dla obywateli i przez nich oczekiwana. O tym, że beneficjenci w pełni popierają możliwość uzyskania pomocy w formie zdalnej świadczy fakt, że w ostatnim okresie funkcjonowania porad zdalnych – usługi tego rodzaju stanowiły 20% ogółu udzielonych porad. Podkreślenia w tym miejscu wymaga, że NIK w swoim raporcie opublikowanym w dniu 31 października 2024 roku wyraźnie wskazał, że MS powinno kontynuować

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

		uprawniona do skorzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej z punktu widzenia radcy prawnego jest takim samym klientem jak każdy inny, w związku z czym relacja z nim musi być oparta na kontakcie osobistym, zaufaniu, poufności oraz unikaniu konfliktu interesów. Należy podkreślić, że relacja pomiędzy klientem (osobą uprawnioną), a radcą prawnym nie jest i nie może być w żadnym przypadku anonimowa, a wręcz przeciwnie nieodpłatna pomoc prawna udzielana jest na rzecz konkretnego beneficjenta, który ma obowiązek zidentyfikowania się wobec radcy prawnego. W przypadku udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej w punkcie radca prawny przed udzieleniem nieodpłatnej pomocy prawnej może zażądać od osoby uprawnionej okazania dokumentu stwierdzającego tożsamość. Możliwości takiej nie ma w przypadku udzielania pomocy prawnej zdalnie np. w formie porady telefonicznej. Jest to problem istotny zważywszy na obowiązek unikania przez radcę prawnego konfliktu interesów, który statuuje art. 15 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (dalej: u.r.p.), jak również Kodeks Etyki Radcy Prawnego, który w art. 30a stanowi, że radca prawny przed przystąpieniem do świadczenia pomocy prawnej w danej sprawie obowiązany jest do zbadania, czy nie występuje konflikt interesów, a w przypadku jego stwierdzenia - do odmowy jej świadczenia. Powyższe koresponduje z art. 22 u.r.p. jak i art. 5 ust. 3 Ustawy przewidującymi możliwość odmowy udzielania pomocy prawnej z ważnych powodów, a takim ważnym powodem niewątpliwie jest zaistnienie konfliktu interesów. Podkreślić należy, że obowiązek unikania konfliktu interesów ma na celu zabezpieczenie należytego wykonywania zawodu, a więc należytego świadczenia pomocy prawnej klientom radcy prawnego. W związku z powyższym udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej w formie zdalnej warunkowane musi być stworzeniem radcom prawnym możliwości odpowiedniej weryfikacji tożsamości osoby uprawnionej. Dodatkowo zwrócić należy również uwagę na fakt, że nie w każdym przypadku pomoc prawna będzie mogła być w formie zdalnej udzielona. O ile uzyskanie informacji o obowiązującym stanie prawnym nie będzie problematyczne, to uzyskanie porady prawnej wymagającej analizy dokumentów już może problemy powodować lub wręcz uniemożliwiać udzielenie rzetelnej porady prawnej beneficjentowi. Kwestię tę należałoby pozostawić do oceny osoby udzielającej nieodpłatnej pomocy prawnej, która powinna mieć w takiej sytuacji możliwość skierowania osoby uprawnionej na poradę stacjonarną w punkcie nieodpłatnej pomocy prawnej. W związku z powyższym, należałoby rozważyć wprowadzenie w Ustawie analogicznie do art. 5 ust. 3 tejże Ustawy zapisu, że „Adwokat lub radca prawny może z ważnych powodów odmówić udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, informując osobę uprawnioną o możliwości udzielenia nieodpłatnie pomocy prawnej w punkcie”.	działania zmierzające do skutecznego wprowadzenia zdalnego świadczenia pomocy jako stałej możliwości, której wybór należałby do beneficjenta pomocy. Przedstawione obawy są bezzasadne, Profesjonaliści prawnicy na co dzień rozmawiają ze swoimi klientami przy użyciu telefonów nie uznając w tym zagrożenia dla ochrony informacji objętych tajemnicą zawodową w ramach takiej komunikacji. W razie wątpliwości co do tożsamości osoby dzwoniącej wykonawcy powinni zachować ostrożność. Podczas dwóch lat funkcjonowania porad zdalnych m.in. adwokaci nigdy nie zgłaszali tego rodzaju problemów, a wręcz wyrażali aprobatę dla możliwości świadczenia porad zdalnych w okresie pandemii. Ustawa nie stoi w sprzeczności z koniecznością zabiegania konfliktowi interesów. Jeżeli w trakcie rozmowy radca zorientuje się, że rozmawia z przeciwnikiem procesowym to powinien natychmiast przerwać poradę, czy to w formie stacjonarnej, czy zdalnej.
28.	Rzecznik Praw Dziecka	Zgodnie z art. 4 ust. 1 ustawy (który nie jest nowelizowany według projektu) nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobie uprawnionej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku. Przepis ten podobnie jak i kolejne przepisy ustawy nie precyzują, czy osobą uprawnioną może być małoletni. W doktrynie wskazano natomiast następujący pogląd	Uwaga nieuwzględniona. Uwaga wykracza poza przedmiotową nowelizację. Jednocześnie zaznaczenia wymaga, iż pomimo braku wpisania wprost w ustawie, dostępu do systemu dla osób

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy
Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

		„Przyjmując założenie, że osobą korzystającą z porady prawnej jest osoba mająca pełną zdolność do czynności prawnych, osobami uprawnionymi do korzystania z nieodpłatnej pomocy prawnej są osoby, które ukończyły 18 lat, (...)” [Kaczocha Mateusz, Ustawa o nieodpłatnej pomocy prawnej oraz edukacji prawnej. Komentarz]. Ze względu na konsekwencje budżetowe związane z poradnictwem prawnym w praktyce stosowania ustawy dostrzegalna jest tendencja do Warszawy, 24 października 2024 roku przyjmowania przytoczonej powyżej wykładni przepisów ustawy, przez podmioty nadzorujące wykonanie usług poradnictwa. Zawężenie świadczeń z przewidzianych w ustawie tylko do osób pełnoletnich stanowi natomiast nieuzasadnioną dyskryminację ze względu na wiek, która jest sprzeczna z art. 32 ust. 2 Konstytucji RP. Ustawa ze swojej istoty nie ma ścisłego związku z czynnościami w postępowaniach sądowych, w ramach których niezbędne jest posiadanie tzw. zdolności procesowej. Przedmiotem porad udzielanych na podstawie tej ustawy mogą być natomiast prawa i obowiązki małoletnich, którzy posiadają ograniczoną zdolność do czynności prawnych, a więc są osobami uprawnionymi do podjęcia niektórych czynności prawnych oraz samodzielnej decyzji o ich treści. Jak wynika z oceny praktyki Biura Rzecznika Praw Dziecka, małoletni którzy posiadają własny majątek po osieroceniu lub pozbawieniu rodziców władzy rodzicielskiej często potrzebują dodatkowego wsparcia prawnego, choćby ze względu na zdarzające się zaniedbania ze strony opiekunów prawnych. Dodatkowo doprecyzowanie, że małoletni są uprawnieni do świadczeń na podstawie tej ustawy wzmacnia edukacyjny cel tej regulacji wskazany między innymi w treści art. 1, art. 3a i art. 3b ustawy. Mając na uwadze powyższe sugeruję zmianę art. 4 ust. 1 ustawy w następujący sposób: „1. Nieodpłatna pomoc prawna i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie przysługują osobie uprawnionej posiadającej co najmniej ograniczoną zdolność do czynności prawnej, która nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej, w tym osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku.	posiadających ograniczoną zdolność do czynności prawnych, osoby poniżej 18 roku życia, są uprawnione do korzystania z systemu nieodpłatnej pomocy.
29.	Rada Okręgowa Izby Radców Prawnych w Katowicach	Sprzeciwiamy się zniesieniu obowiązku składania oświadczeń o niemożności poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej przez osoby uprawnione. Odnosnie do projektu dopuszczenia porad zdalnych, apelujemy do ustawodawcy o podejmowanie działań chroniących tajemnicę zawodową i relacje radcy prawnego z klientem poprzez unikanie takich zmian, które godzą w prawa obywatela i ustawowe gwarancje, że jego sprawa objęta jest tajemnicą zawodową zaś dla radcy prawnego mogą skutkować koniecznością dokonywania wyboru między ustawowym obowiązkiem zachowania tajemnicy zawodowej radcy prawnego a uprawnieniem do otrzymania pomocy prawnej jednak w warunkach, w których zachowanie tej tajemnicy nie jest zapewnione. Nadto, należy zwrócić uwagę, iż świadczenie usług prawnych nie może być anonimowe mając na względzie możliwy do wystąpienia konflikt interesów.	Uwaga nieuwzględniona. Wykonawca jako profesjonalista ma obowiązek poinformowania o zasadach dostępności pomocy prawnej w ramach systemu określonych w art. 4 ust. 1 ustawy. Zakres podmiotowy ustawy nie ulega zmianie. Likwidacja oświadczeń, które nie mają żadnych konsekwencji prawnych jest elementem uproszczenia dostępności do systemu dla obywatela. Wykonawca ma prawo odmówić udzielenia pomocy na podstawie art. 5 ust. 3 ustawy.

Zestawienie nieuwzględnionych uwag zgłoszonych w ramach opiniowania, o którym mowa w § 50 ust. 3 uchwały nr 190 Rady Ministrów – Regulamin Pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806)

				Przyczyny odmowy jej udzielenia powinny być wskazane w karcie pomocy. Odnosząc się do uwagi dotyczącej porad zdalnych wskazać należy, że przedstawione obawy są bezzasadne. Radcowie prawni na co dzień rozmawiają ze swoimi klientami przy użyciu telefonów nie uznając w tym zagrożenia dla ochrony informacji objętych tajemnicą zawodową w ramach takiej komunikacji. W razie wątpliwości co do tożsamości osoby dzwoniącej wykonawcy powinni podjąć działania zmierzające do weryfikacji tożsamości beneficjenta. Żaden przepis ustawy nie ogranicza wykonawcy w podjęciu takich działań. Podczas dwóch lat funkcjonowania porad zdalnych m.in. radcowie prawni nigdy nie zgłaszali tego rodzaju problemów, a wręcz wyrażali aprobatę dla możliwości świadczenia porad zdalnych w okresie pandemii. O tym, że beneficjenci w pełni popierają możliwość uzyskania pomocy w formie zdalnej świadczy fakt, że w ostatnim okresie funkcjonowania porad zdalnych - usługi tego rodzaju stanowiły 20% ogółu udzielonych porad. Beneficjenci usług zdalnych to często osoby pracujące po kilkanaście godzin dziennie, samotne matki, osoby przebywające w szpitalach, zakładach karnych i za granicą. Osoby te zasługują na profesjonalną pomoc, nawet gdy nie mogą skorzystać z wizyty stacjonarnej. Na marginesie warto również wskazać, że najwyższa Izba Kontroli w swoim ostatnim raporcie dotyczącym systemu nieodpłatnej pomocy wskazała na konieczność dalszego procedowania porad zdalnych w systemie.
--	--	--	--	---

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI

z dnia

**zmieniające rozporządzenie w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz
nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego**

Na podstawie art. 13 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1534) zarządza się, co następuje:

§ 1. W rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (Dz. U. z 2025 r. poz. 317) wprowadza się następujące zmiany:

1) w § 3:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Osobie uprawnionej udziela się nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczy nieodpłatne poradnictwo obywatelskie osobiście lub z użyciem środków porozumiewania się na odległość.”,

b) uchyla się ust. 4,

c) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Przy dokonywaniu ustaleń, o których mowa w art. 8b ustawy, należy mieć na względzie bieżącą sytuację epidemiczną lub sanitarną występującą na terenie danego powiatu, bezpieczeństwo mieszkańców powiatu oraz zapewnienie im dostępu do nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego.”;

2) § 4 otrzymuje brzmienie:

„§ 4. Osobom, o których mowa w art. 8 ust. 8 ustawy, może być udzielana nieodpłatna pomoc prawna lub świadczone nieodpłatne poradnictwo obywatelskie, również przez zorganizowanie wizyty w miejscu zamieszkania tych osób lub w miejscu wyposażonym w urządzenie ułatwiające porozumiewanie się z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się, lub w miejscu, w którym zapewnia

się możliwość skorzystania z pomocy tłumacza języka migowego, lub w innym miejscu dostosowanym do potrzeb tych osób.”;

- 3) w § 5 w ust. 3b pkt 3 otrzymuje brzmienie:
„3) określenie przypadków, w których istnieje możliwość udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego poza punktem ze wskazaniem sposobu dokonywania zgłoszeń na dyżury w takich przypadkach;”;
- 4) w § 8 uchyla się ust. 8;
- 5) załącznik nr 2 do rozporządzenia otrzymuje brzmienie określone w załączniku do niniejszego rozporządzenia.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2025 r., z wyjątkiem § 1 pkt 4, który wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

KARTA POMOCY – część A

Poz.	Dokumentowane dane
1.	Czy nieodpłatna pomoc prawna lub nieodpłatne poradnictwo obywatelskie zostało udzielone osobie fizycznej prowadzącej jednoosobową działalność gospodarczą niezatrudniającą innych osób w ciągu ostatniego roku, w zakresie prowadzonej działalności gospodarczej: ☐ tak ☐ nie
2.	Dziedzina prawa, z której udzielono nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego¹: ☐ prawo rodzinne ☐ prawo administracyjne z wyjątkiem ☐ prawo pracy ☐ prawa podatkowego ☐ sprawa z zakresu działalności gospodarczej ☐ prawo podatkowe ☐ prawo cywilne ☐ prawo karne ☐ prawo ubezpieczeń społecznych, ☐ inne prawo do opieki zdrowotnej
3.	Kategoria sprawy² z zakresu nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego zgodnie z trzycyfrowym numerem z wykazu, o którym mowa w § 8 ust. 2 rozporządzenia:
4.	Forma udzielonej nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczonego nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego³:

¹ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

² Należy wskazać tylko jedną kategorię. W przypadku przedstawienia kilku problemów ściśle ze sobą powiązanych należy wskazać problem zasadniczy. W przypadku przedstawienia kilku różnych niepowiązanych problemów dla każdej sprawy należy wypełnić osobną kartę pomocy i przypisać odpowiednią kategorię.

³ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

4.1	W przypadku udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej: ☐ poinformowanie osoby uprawnionej o obowiązującym stanie prawnym oraz o przysługujących jej uprawnieniach lub spoczywających na niej obowiązkach, w tym w związku z toczącym się postępowaniem przygotowawczym, administracyjnym, sądowym lub sądownoadministracyjnym ☐ wskazanie osobie uprawnionej sposobu rozwiązania jej problemu prawnego ☐ sporządzenie projektu pisma w sprawach, o których mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy, z wyłączeniem pism procesowych w toczącym się postępowaniu przygotowawczym lub sądowym i pism w toczącym się postępowaniu sądownoadministracyjnym ☐ sporządzenie projektu pisma o zwolnienie od kosztów sądowych lub ustanowienie pełnomocnika z urzędu w postępowaniu sądowym lub ustanowienie adwokata, radcy prawnego, doradcy podatkowego lub rzecznika patentowego w postępowaniu sądownoadministracyjnym oraz poinformowanie o kosztach postępowania i ryzyku finansowym związanym ze skierowaniem sprawy na drogę sądową
4.2	W przypadku świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego: ☐ porada obywatelska ☐ porada obywatelska ze sporządzeniem wspólnie z osobą uprawnioną planu działania i pomoc w jego realizacji
4.3	W przypadku udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego: ☐ poinformowanie osoby uprawnionej o możliwościach skorzystania z polubownych metod rozwiązywania sporów, w szczególności mediacji oraz korzyściach z tego wynikających ☐ przygotowanie umowy o mediację lub wniosku o przeprowadzenie mediacji ☐ przygotowanie projektu wniosku o przeprowadzenie postępowania mediacyjnego w sprawie karnej ☐ przeprowadzenie mediacji ☐ udzielenie pomocy w sporządzeniu do sądu wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem

4.4	W przypadku udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego: ☐ przekazanie osobie uprawnionej informacji o innych jednostkach nieodpłatnego poradnictwa, o których mowa w art. 5 ust. 4 ustawy – tematyka poradnictwa, o której poinformowano: <table border="0"> <tr> <td>☐ rodzinne</td> <td>☐ prawa pacjenta</td> </tr> <tr> <td>☐ psychologiczne</td> <td>☐ ubezpieczenia społeczne</td> </tr> <tr> <td>☐ pedagogiczne</td> <td>☐ prawo podatkowe</td> </tr> <tr> <td>☐ z zakresu pomocy społecznej</td> <td>☐ prawo pracy</td> </tr> <tr> <td>☐ rozwiązywanie problemów alkoholowych i innych uzależnień</td> <td>☐ dla osób bezrobotnych</td> </tr> <tr> <td>☐ przeciwdziałania przemocy w rodzinie</td> <td>☐ dla osób w sporze z podmiotami rynku finansowego</td> </tr> <tr> <td>☐ poradnictwo w ramach interwencji kryzysowej</td> <td>☐ dla osób pokrzywdzonych przestępstwem</td> </tr> <tr> <td>☐ prawa konsumenta</td> <td>☐ inne</td> </tr> <tr> <td>☐ prawa dziecka</td> <td></td> </tr> </table>	☐ rodzinne	☐ prawa pacjenta	☐ psychologiczne	☐ ubezpieczenia społeczne	☐ pedagogiczne	☐ prawo podatkowe	☐ z zakresu pomocy społecznej	☐ prawo pracy	☐ rozwiązywanie problemów alkoholowych i innych uzależnień	☐ dla osób bezrobotnych	☐ przeciwdziałania przemocy w rodzinie	☐ dla osób w sporze z podmiotami rynku finansowego	☐ poradnictwo w ramach interwencji kryzysowej	☐ dla osób pokrzywdzonych przestępstwem	☐ prawa konsumenta	☐ inne	☐ prawa dziecka	
☐ rodzinne	☐ prawa pacjenta																		
☐ psychologiczne	☐ ubezpieczenia społeczne																		
☐ pedagogiczne	☐ prawo podatkowe																		
☐ z zakresu pomocy społecznej	☐ prawo pracy																		
☐ rozwiązywanie problemów alkoholowych i innych uzależnień	☐ dla osób bezrobotnych																		
☐ przeciwdziałania przemocy w rodzinie	☐ dla osób w sporze z podmiotami rynku finansowego																		
☐ poradnictwo w ramach interwencji kryzysowej	☐ dla osób pokrzywdzonych przestępstwem																		
☐ prawa konsumenta	☐ inne																		
☐ prawa dziecka																			
5.	Czas⁴ poświęcony na udzielenie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w sprawie zgłoszonej podczas danej wizyty, z uwzględnieniem łącznego nakładu czasu na wizytę i bezpośrednią obsługę osoby uprawnionej oraz na inne czynności, w tym analizę i sporządzenie projektu pisma: <table border="0"> <tr> <td>☐ do 15 min.</td> <td>☐ powyżej 2 godz. do 3 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 15 min. do 30 min.</td> <td>☐ powyżej 3 godz. do 4 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 30 min. do 45 min.</td> <td>☐ powyżej 4 godz. do 5 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 45 min. do 60 min.</td> <td>☐ powyżej 5 godz. do 6 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 1 godz. do 1 godz. 30 min.</td> <td>☐ powyżej 6 godz. do 7 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 1 godz. 30 min. do 2 godz.</td> <td>☐ powyżej 7 godz.</td> </tr> </table>	☐ do 15 min.	☐ powyżej 2 godz. do 3 godz.	☐ powyżej 15 min. do 30 min.	☐ powyżej 3 godz. do 4 godz.	☐ powyżej 30 min. do 45 min.	☐ powyżej 4 godz. do 5 godz.	☐ powyżej 45 min. do 60 min.	☐ powyżej 5 godz. do 6 godz.	☐ powyżej 1 godz. do 1 godz. 30 min.	☐ powyżej 6 godz. do 7 godz.	☐ powyżej 1 godz. 30 min. do 2 godz.	☐ powyżej 7 godz.						
☐ do 15 min.	☐ powyżej 2 godz. do 3 godz.																		
☐ powyżej 15 min. do 30 min.	☐ powyżej 3 godz. do 4 godz.																		
☐ powyżej 30 min. do 45 min.	☐ powyżej 4 godz. do 5 godz.																		
☐ powyżej 45 min. do 60 min.	☐ powyżej 5 godz. do 6 godz.																		
☐ powyżej 1 godz. do 1 godz. 30 min.	☐ powyżej 6 godz. do 7 godz.																		
☐ powyżej 1 godz. 30 min. do 2 godz.	☐ powyżej 7 godz.																		

⁴ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź. Rubryka nie dotyczy odbytych spotkań mediacyjnych i sporządzania wniosku o zatwierdzenie ugody przez sąd, o których mowa w art. 4a ust. 1 pkt 4 i 5 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej, które dokumentuje się w rubryce nr 6.1.

6.	W przypadku przeprowadzenia mediacji, o której mowa w art. 4a ust. 1 pkt 4 ustawy⁵:														
6.1	Łączny czas trwania wszystkich spotkań mediacyjnych, o których mowa w art. 4a ust. 1 pkt 4, i czynności, o których mowa w art. 4a ust. 1 pkt 5 (bez udzielenia pomocy, o której mowa w art. 4a ust. 1 pkt 1–3 ustawy): <table border="0"> <tr> <td>☐ do 30 min.</td> <td>☐ powyżej 6 godz. do 7 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 30 min. do 1 godz.</td> <td>☐ powyżej 7 godz. do 8 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 1 godz. do 2 godz.</td> <td>☐ powyżej 8 godz. do 9 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 2 godz. do 3 godz.</td> <td>☐ powyżej 9 godz. do 10 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 3 godz. do 4 godz.</td> <td>☐ powyżej 10 godz. do 11 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 4 godz. do 5 godz.</td> <td>☐ powyżej 11 godz. do 12 godz.</td> </tr> <tr> <td>☐ powyżej 5 godz. do 6 godz.</td> <td>☐ powyżej 12 godz.</td> </tr> </table>	☐ do 30 min.	☐ powyżej 6 godz. do 7 godz.	☐ powyżej 30 min. do 1 godz.	☐ powyżej 7 godz. do 8 godz.	☐ powyżej 1 godz. do 2 godz.	☐ powyżej 8 godz. do 9 godz.	☐ powyżej 2 godz. do 3 godz.	☐ powyżej 9 godz. do 10 godz.	☐ powyżej 3 godz. do 4 godz.	☐ powyżej 10 godz. do 11 godz.	☐ powyżej 4 godz. do 5 godz.	☐ powyżej 11 godz. do 12 godz.	☐ powyżej 5 godz. do 6 godz.	☐ powyżej 12 godz.
☐ do 30 min.	☐ powyżej 6 godz. do 7 godz.														
☐ powyżej 30 min. do 1 godz.	☐ powyżej 7 godz. do 8 godz.														
☐ powyżej 1 godz. do 2 godz.	☐ powyżej 8 godz. do 9 godz.														
☐ powyżej 2 godz. do 3 godz.	☐ powyżej 9 godz. do 10 godz.														
☐ powyżej 3 godz. do 4 godz.	☐ powyżej 10 godz. do 11 godz.														
☐ powyżej 4 godz. do 5 godz.	☐ powyżej 11 godz. do 12 godz.														
☐ powyżej 5 godz. do 6 godz.	☐ powyżej 12 godz.														
6.2	Liczba wszystkich spotkań mediacyjnych (jw.): <table border="0"> <tr> <td>☐ 1</td> <td>☐ 4</td> <td>☐ 7 lub więcej</td> </tr> <tr> <td>☐ 2</td> <td>☐ 5</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ 3</td> <td>☐ 6</td> <td></td> </tr> </table>	☐ 1	☐ 4	☐ 7 lub więcej	☐ 2	☐ 5		☐ 3	☐ 6						
☐ 1	☐ 4	☐ 7 lub więcej													
☐ 2	☐ 5														
☐ 3	☐ 6														
6.3	Czy w wyniku mediacji zawarto ugodę: ☐ tak ☐ nie														
7.	ANONIMOWY OPIS⁶ SPRAWY ZGŁOSZONEJ DO NIEODPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ LUB PORADNICTWA OBYWATELSKIEGO (opcjonalnie można załączyć – pod warunkiem uprzedniej anonimizacji – opis sprawy sporządzony na osobnej kartce lub dokumentację otrzymaną od osoby uprawnionej podczas udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego):														

⁵ Rubryki 6.1–6.3 wypełnić jednorazowo, po zakończeniu wszystkich spotkań mediacyjnych. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

⁶ Poza wszelkimi danymi osobowymi należy również pominąć opis wszystkich faktów, które mogą bezsprzecznie identyfikować osobę, np. faktów znanych publicznie.

8.	ANONIMOWY OPIS⁷ UDZIELONEJ NIEODPŁATNEJ POMOCY PRAWNEJ LUB ŚWIADCZONEGO NIEODPŁATNEGO PORADNICTWA OBYWATELSKIEGO (opcjonalnie można załączyć – opis sporządzony na osobnej kartce lub dokumentację sporządzoną podczas udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego):

⁷ Poza wszelkimi danymi osobowymi należy również pominąć opis wszystkich faktów, które mogą bezspornie identyfikować osobę, np. faktów znanych publicznie. W przypadku przeprowadzenia nieodpłatnej mediacji załącza się protokół z przeprowadzonej mediacji wraz z ugodą, o ile została zawarta.

9.	DODATKOWE ADNOTACJE									
Informacje dotyczące osoby uprawnionej										
10.	W przypadku udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w sprawie kontynuowanej podczas kolejnych spotkań – kolejny numer wizyty⁸ osoby uprawnionej w tej samej sprawie, wg oświadczenia osoby uprawnionej: <table> <tr> <td>☐ 1</td> <td>☐ 4</td> <td>☐ 7 lub więcej</td> </tr> <tr> <td>☐ 2</td> <td>☐ 5</td> <td></td> </tr> <tr> <td>☐ 3</td> <td>☐ 6</td> <td></td> </tr> </table>	☐ 1	☐ 4	☐ 7 lub więcej	☐ 2	☐ 5		☐ 3	☐ 6	
☐ 1	☐ 4	☐ 7 lub więcej								
☐ 2	☐ 5									
☐ 3	☐ 6									

⁸ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

11.	Wiek⁹ osoby korzystającej z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego: ☐ do 18 roku życia ☐ powyżej 55 do 60 lat ☐ powyżej 18 do 25 lat ☐ powyżej 60 do 65 lat ☐ powyżej 25 do 35 lat ☐ powyżej 65 do 75 lat ☐ powyżej 35 do 45 lat ☐ powyżej 75 do 85 lat ☐ powyżej 45 do 55 lat ☐ powyżej 85 lat
12.	Płeć¹⁰ osoby korzystającej z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego: ☐ kobieta ☐ mężczyzna
13.	Wykształcenie¹¹ osoby korzystającej z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego: ☐ wyższe II stopnia ☐ zasadnicze zawodowe ☐ wyższe I stopnia (inżynier, licencjat) ☐ gimnazjalne ☐ policealne ☐ podstawowe ☐ średnie zawodowe ☐ pozostałe ☐ średnie ogólnokształcące
14.	Średni miesięczny dochód netto¹² na osobę w gospodarstwie domowym osoby korzystającej z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego: ☐ bez dochodu ☐ powyżej 1 000 zł do 1 500 zł ☐ do 600 zł ☐ powyżej 1 500 zł do 2 000 zł ☐ powyżej 600 zł do 1 000 zł ☐ powyżej 2 000 zł

⁹ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

¹⁰ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

¹¹ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

¹² Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

15.	Źródło dochodu w gospodarstwie domowym¹³: ☐ praca ☐ prowadzący działalność gospodarczą ☐ na utrzymaniu rodziny ☐ emerytura ☐ renta z tytułu niezdolności do pracy ☐ renta socjalna ☐ renta rodzinna ☐ świadczenie przedemerytalne ☐ alimenty ☐ zasiłek dla bezrobotnych/stypendium finansowane z Funduszu Pracy ☐ zasiłki ☐ stypendia dla uczących się ☐ inne
16.	Liczba członków gospodarstwa domowego¹⁴ osoby korzystającej z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 lub więcej
17.	Miejsce zamieszkania¹⁵ osoby korzystającej z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego: ☐ wieś ☐ miasto do 10 000 mieszkańców ☐ miasto powyżej 10 000 do 25 000 mieszkańców ☐ miasto powyżej 25 000 do 100 000 mieszkańców ☐ miasto powyżej 100 000 mieszkańców
18.	Osoba korzystająca z nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego¹⁶: ☐ wyraziła zgodę na anonimowe przekazanie swojej opinii odnośnie do udzielonej pomocy prawnej i poradnictwa obywatelskiego poprzez wypełnienie i przekazanie części B karty pomocy ☐ nie wyraziła zgody na wypełnienie i przekazanie części B karty pomocy
19.	Nr lub inne oznaczenie porady¹⁷:

¹³ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć kilka odpowiedzi.

¹⁴ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

¹⁵ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

¹⁶ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź. Jednocześnie osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego okazuje osobie uprawnionej „Kartę pomocy – część B” z prośbą o dobrowolne anonimowe jej wypełnienie i umieszczenie karty w wyznaczonym miejscu.

¹⁷ Rubryka opcjonalna.

20.	Dane dotyczące punktu i dyżuru
20.1	Miejscowość, ulica i nr domu Data Imię i nazwisko lub symbol identyfikujący osobę udzielającą nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącej nieodpłatne poradnictwo obywatelskie (w formule: Nazwa powiatu/Numer punktu w powiecie/Numer osoby w danym punkcie) Punktprowadzony przez: ☐ adwokatów ☐ radców prawnych ☐ organizację pozarządową o nazwie Dyżur: ☐ nieodpłatnej pomocy prawnej ☐ nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego
21.	Forma udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczonego nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego¹⁸: ☐ osobiście w punkcie ☐ za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość ☐ poza punktem, w sytuacjach określonych w art. 8 ust. 8 ustawy
21.1	W przypadku udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość: ☐ telefonicznie ☐ w formie wideorozmowy ☐ pocztą elektroniczną ☐ inne ☐ przez komunikator internetowy

¹⁸ Zaznaczyć właściwe. Można zaznaczyć tylko jedną odpowiedź.

21.2	W przypadku udzielenia nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego poza punktem, w sytuacjach określonych w art. 8 ust. 8 ustawy: ☐ w miejscu zamieszkania osoby, która nie mogła przybyć osobiście ☐ w miejscu wyposażonym w odpowiednie urządzenie, ułatwiające porozumiewanie się z osobami doświadczającymi trudności w komunikowaniu się ☐ w miejscu z dostępnym wsparciem tłumacza języka migowego ☐ inne
------	--

KARTA POMOCY – część B¹

Szanowna Pani/Szanowny Panie,

uprzejmie prosimy o dokonanie anonimowej oceny udzielonej nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego. Pani/Pana opinia posłuży analizie i sformułowaniu wniosków na temat działalności punktu.

Dziękujemy za czas poświęcony na wypełnienie ankiety!

	Dane dotyczące dyżuru
1.	Miejscowość, ulica i nr domu Data Imię i nazwisko lub symbol identyfikujący osobę udzielającą nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczącą nieodpłatne poradnictwo obywatelskie (w formule: Nazwa powiatu/Numer punktu w powiecie/Numer osoby w danym punkcie) Punkt..... prowadzony przez: ☐ adwokatów ☐ radców prawnych ☐ organizację pozarządową o nazwie Dyżur: ☐ nieodpłatnej pomocy prawnej ☐ nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego Inne miejsce lub szczególna forma: ☐ za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość ☐ poza punktem

¹ „Kartę pomocy – część B” osoba udzielająca nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na koniec wizyty w punkcie (albo na zakończenie wszystkich spotkań mediacyjnych) przekazuje osobie uprawnionej z prośbą o dobrowolne anonimowe jej wypełnienie i umieszczenie karty w wyznaczonym miejscu. Strona 1 „Karty pomocy – część B” drukowana jest jednostronnie, strony 2 i 3 – dwustronnie.

OPINIA (prosimy o wypełnienie wszystkich pól)	
2.	Czy spotkał(a) się Pan(i) z życzliwym przyjęciem przez osobę udzielającą pomocy? ☐ zdecydowanie tak (uprzejmy sposób obsługi) ☐ raczej tak ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie (nieuprzejmy sposób obsługi) ☐ nie uzupełniono
3.	Czy informacje zostały przedstawione w sposób zrozumiały? ☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie ☐ nie uzupełniono
4.	Czy po uzyskaniu porady lub po przeprowadzonej mediacji wie Pan(i), jakie dalsze kroki można podjąć? ☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie ☐ nie uzupełniono
5.	Czy lokal, w którym zorganizowany jest punkt, jest dogodnie położony? ☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie ☐ nie uzupełniono lub nie dotyczy, gdyż porady udzielono poza punktem lub na odległość
6.	Czy lokal, w którym zorganizowany jest punkt, jest czytelnie oznakowany? ☐ zdecydowanie tak ☐ raczej tak ☐ raczej nie ☐ zdecydowanie nie ☐ nie uzupełniono lub nie dotyczy, gdyż porady udzielono poza punktem lub na odległość

7.	Czy został(a) Pan(i) przyjęty(-ta) w punkcie w umówionym terminie? ☐ tak ☐ nie ☐ nie uzupełniono
8.	Skąd dowiedział(a) się Pan(i) o działalności punktu? ☐ inni klienci punktów ☐ Internet ☐ plakaty ☐ ulotki lub broszury ☐ prasa ☐ radio ☐ telewizja ☐ w inny sposób – jaki? ☐ nie uzupełniono
9.	Uwagi własne i ewentualnie propozycje usprawnień działalności
10.	Czy zgadza się Pan(i) na udostępnienie numeru telefonu kontaktowego w celu zasięgnięcia opinii o udzielonej nieodpłatnej pomocy prawnej lub nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim? ☐ tak – proszę o wpisanie numeru telefonu ☐ nie
<i>Wypełnioną ankietę prosimy złożyć bezpośrednio do specjalnie przygotowanej urny przeznaczonej na opinie.</i> <i>Dziękujemy!</i>	

UZASADNIENIE

Nowelizacja rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 grudnia 2018 r. w sprawie nieodpłatnej pomocy prawnej oraz nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego (Dz. U. z 2025 r. poz. 317), zwanego dalej „rozporządzeniem”, została przygotowana na podstawie upoważnienia ustawowego zawartego w art. 13 ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (Dz. U. z 2024 r. poz. 945), zwanej dalej „ustawą”.

Nowelizacja rozporządzenia jest konieczna z uwagi na zmiany ustawy przewidziane w projekcie ustawy o zmianie ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej, nieodpłatnym poradnictwie obywatelskim oraz edukacji prawnej (UD69), zwanym dalej „projektem ustawy zmieniającej”.

Projekt ustawy zmieniającej wprowadza możliwość udzielania porad za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość także poza stanem epidemii lub stanem zagrożenia epidemicznego, a także rezygnację z konieczności składania przez osobę uprawnioną oświadczenia, że nie jest w stanie ponieść kosztów odpłatnej pomocy prawnej. Wobec powyższego istnieje konieczność dostosowania przepisów rozporządzenia do nowych regulacji ustawowych.

Proponuje się nowe brzmienie § 3 pkt 3 rozporządzenia, zgodnie z którym osobie uprawnionej udziela się nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczy nieodpłatne poradnictwo obywatelskie osobiście lub z użyciem środków porozumiewania się na odległość, w miejsce dotychczasowej regulacji odnoszącej się do zasady udzielania osobistych porad (§ 1 pkt 1 lit. a projektu rozporządzenia).

Jednocześnie uzasadnione jest uchylenie w § 3 ust. 4 i dokonanie zmiany brzmienia ust. 5 (§ 1 pkt 1 lit. b i c projektu rozporządzenia). Nieuzasadnione jest utrzymanie w mocy normy określającej sposób udzielania nieodpłatnej pomocy w okresie epidemii w sytuacji, gdy znalazła się w art. 8b ustawy, zgodnie z którym w przypadku obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii albo wprowadzenia stanu nadzwyczajnego starosta może ustalić, że udzielanie nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenie nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego następuje wyłącznie za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Z kolei w pełni uzasadnione jest dostosowanie ust. 5 wskazującego na kryteria, którymi starosta powinien się kierować przy dokonywaniu ustaleń, o których mowa w art. 8b

ustawy. Rozwiązania te zapewniają spójność z przepisami znowelizowanej regulacji ustawowej.

Proponowane zmiany mają również na celu dostosowanie treści § 4 rozporządzenia do regulacji wprowadzonej projektem ustawy zmieniającej (§ 1 pkt 2 projektu rozporządzenia). Wobec zniesienia ustawowego obowiązku składania przez osoby uprawnione oświadczeń o braku możliwości poniesienia kosztów odpłatnej pomocy prawnej, § 4 otrzyma nowe brzmienie nienakładające na wykonawców obowiązku odbierania tychże oświadczeń od beneficjentów nieodpłatnej pomocy. Przepis ten został również dostosowany do projektowanego art. 8 ust. 3a ustawy, zgodnie z którym wszystkie osoby uprawnione mogą skorzystać z nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego również za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość. Z racji, że pomoc udzielana w formie zdalnej będzie dostępna dla wszystkich beneficjentów, zbędne stało się określenie procedury ubiegania się o udzielenie pomocy w ww. formie przez osoby o których mowa w art. 8 ust. 8 ustawy.

W projekcie rozporządzenia przewidziano również dostosowanie treści § 5 ust. 3b pkt 3 rozporządzenia do nowego brzmienia ustawy (§ 1 pkt 3 projektu rozporządzenia). Dotychczas przepis ten zobowiązywał starostę do udostępniania na publicznej stronie internetowej informacji o działalności punktów, a w szczególności przypadków, w których istnieje możliwość udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość lub poza punktem ze wskazaniem sposobu dokonywania zgłoszeń. Obecnie, przy powszechnej dostępności porad zdalnych, wystarczające jest przekazywanie informacji tylko w odniesieniu do możliwości udzielania porad poza punktem nieodpłatnej pomocy.

Ponadto konieczne jest uchylenie § 8 ust. 8 rozporządzenia odnoszącego się do przekazywania właściwemu staroście oświadczeń, o których mowa w art. 4 ust. 2 ustawy, w sytuacji gdy nowelizacja ustawy znosi obowiązek składania tych oświadczeń (§ 1 pkt 4 projektu rozporządzenia).

Proponowana zmiana dotycząca załącznika nr 2 do rozporządzenia, który określa wzór karty pomocy, ma na celu uwzględnienie możliwości udzielania wszystkim beneficjentom nieodpłatnej pomocy prawnej lub świadczenia nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość, a także dostosowanie zakresu zbieranych danych statystycznych wskazywanych w kartach pomocy do nowych przepisów (§ 1 pkt 5 projektu rozporządzenia).

W § 2 projektu rozporządzenia przewidziano, że rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2025 r., z wyjątkiem § 1 pkt 4, który wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia. Zaproponowany termin wejścia w życie projektu rozporządzenia jest ściśle związany z art. 3 projektu ustawy zmieniającej, zgodnie z którym ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 1 pkt 3, 4 i 7 (przepisy dotyczące udzielania nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego za pośrednictwem środków porozumiewania się na odległość), które wchodzi w życie z dniem 1 lipca 2025 r. Zmiany rozporządzenia nowelizowanego w zakresie, w jakim związane są z wprowadzeniem zdalnej nieodpłatnej pomocy dla wszystkich beneficjentów, powinny zatem również wejść w życie z dniem 1 lipca 2025 r. Wejście w życie § 1 pkt 4 projektowanego rozporządzenia w terminie niezapewniającym czternastodniowej *vacatio legis* jest podyktowane koniecznością dostosowania rozporządzenia nowelizowanego do nowego brzmienia ustawy. Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1461) w uzasadnionych przypadkach akty normatywne mogą wchodzić w życie w terminie krótszym niż czternaście dni, a jeżeli ważny interes państwa wymaga natychmiastowego wejścia w życie aktu normatywnego i zasady demokratycznego państwa prawnego nie stoją temu na przeszkodzie, dniem wejścia w życie może być dzień ogłoszenia tego aktu w dzienniku urzędowym.

Nie ma możliwości podjęcia alternatywnych, w stosunku do projektowanych rozwiązań, działań umożliwiających osiągnięcie zamierzonego celu.

Projekt nie zawiera przepisów technicznych, zatem nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Przedmiot regulacji zawartej w projekcie nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej. Z tego względu projekt nie wymaga w opinii projektodawców przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Zawarte w projekcie regulacje nie będą miały negatywnego wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorców, o których mowa w ustawie z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz. U. z 2024 r. poz. 236, z późn. zm.).

Zgodnie z § 52 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów (M.P. z 2024 r. poz. 806) oraz stosownie do wymogów art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248 oraz z 2024 r. poz. 1535) projekt zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Rządowego Centrum Legislacji, w serwisie Rządowy Proces Legislacyjny.

Projekt nie podlega dokonaniu oceny OSR przez koordynatora OSR w trybie § 32 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów.

W celu spełnienia wymogów, o których mowa w § 42 ust. 1 uchwały nr 190 Rady Ministrów z dnia 29 października 2013 r. – Regulamin pracy Rady Ministrów, projekt zostanie skierowany do koordynatora OSR.

Projekt nie dotyczy warunków określonych w uchwale nr 20 Rady Ministrów z dnia 18 lutego 2014 r. w sprawie zaleceń ujednolicenia terminów wejścia w życie niektórych aktów normatywnych (M.P. poz. 205).